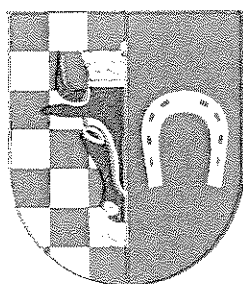

Stowarzyszenie EuroSupport w Warszawie

EuroSupport

**GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY OSTRÓW
WIELKOPOLSKI**

Warszawa grudzień 2009

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE I DEFINICJE	3
1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI	7
2. AKTUALNA SYTUACJA SFERY SPOŁECZNEJ GMINY OSTRÓW WIELKOPOLSKI	8
2.1. Charakterystyka ogólna gminy	8
2.2. Sytuacja demograficzna gminy	12
2.3. Bezrobocie	13
2.4. Pomoc społeczna	20
2.5. Grupy społeczne wymagające wsparcia	24
2.6. Identyfikacja problemów	32
3. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH	33
3.1. Regulacje Unii Europejskiej	33
3.2. Polityka społeczna kraju	36
3.3. Województwo samorządowe	45
4. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	59
4.1. Hierarchia celów	59
4.2. Uzasadnienie wyboru celów strategicznych	60
5. ZADANIA SŁUŻĄCE ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA OBSZARZE GMINY OSTRÓW WIELKOPOLSKI	63
5.1. Lista zadań	63
6. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW	68
7. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ	71
8. SYSTEM WDRAŻANIA	74
8.1. Wdrażanie	75
8.2. Podmioty zarządzające realizacją <i>Strategii</i>	75
9. SPOSOBY MONITOROWANIA, AKTUALIZACJI, FINANSOWANIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ STRATEGII	78
9.1. System monitorowania	78
9.2. Sposoby ewaluacji i aktualizacji	78
9.3. Finansowanie realizacji <i>Strategii</i>	79
9.4. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	80
9.5. Program promocji i <i>Public Relations</i>	81

WPROWADZENIE I DEFINICJE

Dokument *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych* stanowi podstawowy dokument planowania strategicznego w sferze społecznej Gminy Ostrów Wielkopolski i jest istotnym elementem kompleksowego programu rozwoju gminy w oparciu o kapitał ludzki i kapitał społeczny zgodnie z zasadą zrównoważonego i trwałego rozwoju. Strategia formułuje efektywne i pobudzające do aktywnego działania na rzecz rozwoju społecznego Gminy *cele strategiczne* i *operacyjne*, a także *projekty realizacyjne*.

Zarządzanie sferą społeczną funkcjonowania gminy wiąże się z codziennym podejmowaniem różnorodnych decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Gmina wykonuje istotne zadania w sferze społecznej z zakresu udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych i celowych, opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, pracy socjalnej, organizowania i świadczenia usług opiekuńczych, prowadzenia i zapewnienia miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych, tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, dożywiania dzieci, sprawienia pogrzebu, kierowania do domu pomocy społecznej. Wiele z istotnych zadań w tym zakresie jest realizowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi, a także – patrząc szerzej w partnerstwie publiczno-publicznym, publiczno-społecznym czy publiczno-prywatnym. Zakres i typ kompetencji przypisanych samorządowi gminnemu ma daleko idące konsekwencje dla systemu polityki społecznej, a zwłaszcza systemu organizacyjnego szeroko rozumianej pomocy społecznej.

W zamyśle władz Gminy Ostrów Wielkopolski opracowanie *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* ma służyć mobilizacji społeczności Gminy, grup interesów, organizacji pozarządowych i innych wokół realizacji przyjętych celów w sferze społecznej. *Strategia* ma służyć również jako instrument ułatwiający i umożliwiający pozyskanie zewnętrznego wsparcia finansowego z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych źródeł bezwrotnych na realizację celów w niej zawartych.

Potrzeba posiadania *Strategii* wynika z art. 17 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity z 2008 roku (Dz.U. Nr 115 poz. 728 z późniejszymi zmianami), zgodnie z którym zadaniem własnym gminy jest opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ale także ze standardów europejskich oraz pragmatycznego punktu widzenia. Powinna ona być skutecznym narzędziem aktywizującym proces rozwoju gminy. Dzięki powiązaniu celów z projektami zapewniona zostanie kompleksowość działań oraz lepsza efektywność gospodarowania zasobami i środkami finansowymi. Planowanie, monitorowanie i ocena realizacji celów w połączeniu z jawnością życia publicznego będą sprzyjać wyzwaniu aktywności i integracji społeczności lokalnej wokół realizowanych przez samorząd gminy zadań w sferze społecznej.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma równocześnie pozwolić wspólnocie gminnej wypracować właściwe dla siebie systemy wsparcia uruchamiane w wypadku pojawienia się problemów społecznych lub wówczas, gdy jednostka lub grupa znajduje się w trudnej sytuacji życiowej, której przezwyciężenie wykracza poza ich własne środki, możliwości i uprawnienia. Celem głównym jest zatem dbałość o to, by jednostki i rodziny (zwłaszcza żyjące w trudnych warunkach) miały dostęp do systemu wsparcia społecznego i zasobów społecznych umożliwiających osiągnięcie potencjału koniecznego do samodzielnego funkcjonowania. Wsparcie może mieć charakter bezpośredni, dający bieżące rozwiązanie trudnej sytuacji (pieniądze,

mieszkanie, żywność, opieka domowa i instytucjonalna, transport, odzież), ale w pierwszej kolejności prewencyjny, umożliwiający zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych (odnośzący się do kompetencji i umiejętności zarówno uniwersalnych, jak i związanych z konkretną pracą, wiedzą, przedsiębiorczością, inicjatywy, motywacji, empatii).

Zasady opracowywania *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*

Przygotowaniu dokumentu *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych* towarzyszyły zasady:

- a) samorządności terytorialnej, oznaczającej skuteczne prawo samorządów do samodzielnego kształtowania polityki zmierzającej do poprawy sytuacji mieszkańców;
- b) subsydiarności (pomocniczości);
- c) współodpowiedzialności administracji rządowej, samorządów terytorialnych, podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych i mieszkańców za jednoznaczne określenie obowiązków i praw wszystkich podmiotów;
- d) nienaruszalności własności oraz ochrony prywatnych interesów, z zachowaniem możliwości interwencji rządu dla realizacji nadrzędnych celów publicznych,
- e) uwzględniania mechanizmów rynkowych;
- f) dostosowania założeń programowych, regulacji prawnych i standardów do uznanych zasad i norm międzynarodowych;
- g) jawności, akceptacji i kontroli społecznej wszelkich działań publicznych.

Przyjęcie powyższych zasad będzie służyć osiągnięciu zrównoważonego rozwoju zgodnego z zapisami Agendy 21. Przez zrównoważony rozwój rozumiemy rozwój osobowy mieszkańców i tkanki gminy z jego infrastrukturą społeczną i techniczną, harmonizujący rozwój gospodarczy z potrzebami w sferze społecznej przy zachowaniu i ochronie sfery ekologiczno-przestrzennej. *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych* powinna być dokumentem „żywym” i jednocześnie integrującym społeczność gminy. Stąd przyjęto, że będzie ona:

- budowana w oparciu o wiedzę środowisk wspólnoty samorządowej gminy, lokalnych liderów i ekspertów zewnętrznych,
- miała uspołeczniony charakter, co oznacza że ma powstawać i podlegać weryfikacji przy aktywnym uczestnictwie lokalnych środowisk,
- spójna z dokumentami programowymi w zakresie rozwoju regionalnego i rozwoju kraju,
- przekładać wyznaczone cele na konkretne programy realizacyjne
- dokumentem „kroczącym” tj. podlegającym aktualizacji na podstawie okresowej oceny postępów w realizacji celów,
- zachowywać nadrzędność w stosunku do innych dokumentów gminnych w sferze społecznej.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych została opracowana metodą planowania strategicznego zorientowanego na cel. Jej istotą jest założenie, że informacje i wiedza potrzebne do opracowania strategii istnieje w lokalnym środowisku, ale poszczególne jej elementy są nieskoordynowane i nieuporządkowane oraz rozproszone w różnych instytucjach, organizacjach i umysłach poszczególnych lokalnych ekspertów. Merytoryczną rolę w wypracowywaniu *Strategii* odegrali liderzy lokalni dobrani na podstawie posiadanego doświadczenia oraz wiedzy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Prace nad przygotowaniem strategii

prorowadzone były przez moderatora zewnętrznego Stowarzyszenie EuroSupport. Dochodzenie do wyników odbywało się w drodze konsensusu.

Proces prac nad *Strategią*

Prace nad przygotowaniem *Gminnej Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych* (rysunek 0.1) rozpoczęto od analizy istniejących uwarunkowań. Na tej podstawie dokonano diagnozy stanu Gminy Ostrów Wielkopolski w sferze społecznej. Wyznaczono cele strategiczne i operacyjne. Następnie zidentyfikowano *projekty realizacyjne* służące poprawie sytuacji na obszarze Gminy Ostrów Wielkopolski. Zdefiniowano plan finansowy na okres programowania 2009-2013 oraz oczekiwane wskaźniki osiągnięć. W kontekście przyjętych celów oraz zdefiniowanych zadań do realizacji określono system wdrażania, monitoringu, oceny i aktualizacji. Sformułowane zostały również sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.

Rysunek 0.1

Schemat procesu tworzenia i realizacji *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych*

Źródło: Opracowanie własne

Definicje

Dla pełnej przejrzystości dokumentu *Strategii* przedstawiono poniżej słownik stosowanych terminów.

Analiza kosztów i korzyści – Procedura oceny celowości realizacji projektu poprzez porównywanie korzyści i kosztów.

Analiza SWOT – Metoda pozwalająca przeanalizować atuty i słabości regionu wobec szans i zagrożeń stwarzanych przez otoczenie. Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter an-

gielskich słów: strenghts (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse), threats (zagrożenia).

Cele – Określenie w fazie wstępnej przygotowania projektu, planowanych efektów, jakie ma przynieść dane działanie o charakterze publicznym.

Cel strategiczny – cel najwyższego rzędu w *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* określający stan, jaki chcemy osiągnąć w roku 2013 poprzez osiąganie celów szczegółowych i kierunkowych.

Cel operacyjny – cel podporządkowany *celowi strategicznemu* wskazujący kierunkowe działania lub stany docelowe, który powinien być skojarzony z konkretnymi *zadaniami* i *projektami* realizacyjnymi.

Fundusz dotacji – Typ projektu o charakterze funduszu dotacji skierowanego na realizację konkretnego zagadnienia. W przypadku projektu tego typu operator funduszu rozdzielający dotacje pomiędzy odbiorców ostatecznych uznawany jest za beneficjenta końcowego pomocy.

Fundusze Strukturalne – Zasób finansowy UE umożliwiający pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarki krajów członkowskich drogą interwencji w kluczowych sektorach i regionach (poprawa struktury). Na fundusze strukturalne składają się: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR) oraz Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (FIWR).

Monitorowanie – Proces systematycznego zbierania i analizowania wiarygodnych informacji finansowych i statystycznych dotyczących wdrażania projektów, którego celem jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami realizacji.

Pomoc publiczna - Pomoc udzielana przedsiębiorcom ze środków, spełniająca następujące warunki: przekazanie środków publicznych, korzyści dla wzrostu rozwoju gminy, spełnianie wymogu powszechnej dostępności, wpływ na konkurencję i handel

Programowanie – Proces organizowania, podejmowania decyzji i finansowania, prowadzony w kilku etapach w celu wdrażania, na bazie wieloletniej współpracy, wspólnych działań Wspólnoty i państw członkowskich dla osiągnięcia określonych celów znajdujący wyraz w przygotowaniu dokumentów programowych.

Projekt – podstawowa jednostka realizacyjna służąca poprawie sytuacji na obszarze Gminy Ostrów Wielkopolski oraz osiąganiu wyznaczonych *celów*, zbiór działań wskazujący przedmiot przedsięwzięcia, osobę odpowiedzialną za wykonanie i nadzór, harmonogram realizacji, koszt realizacji i źródła finansowania oraz wskaźniki oceny stopnia osiągnięcia wyznaczonych *celów*.

Region – w potocznym znaczeniu obszar Województwa Wielkopolskiego

Rozwój zrównoważony i trwały – rozwój mieszkańców i tkanki gminy wraz z całą jego infrastrukturą, odbywający się w sposób harmonizujący rozwój gospodarczy z potrzebami w sferze społecznej oraz przy zachowaniu i ochronie sfery ekologiczno-przestrzennej, czyli bez szkodenia środowisku naturalnemu.

Sfera – jeden z trzech obszarów (sfera gospodarcza, społeczna, ekologiczno-przestrzenna) działalności wspólnoty samorządowej, w których aktywność powinna być wzajemnie zharmonizowana, pozwalając osiągać zrównoważony rozwój.

SMART – projekty są specyficzne (ang. *specific*), mierzalne (ang. *measurable*), uzgodnione (ang. *agreed*), wykonalne (ang. *real*), określone w czasie (ang. *timed*).

Wskaźnik – narzędzie pomiaru osiągnięcia *celu* lub realizacji *zadań* i *projektów*.

Rozdział 1.

OBSZAR I CZAS REALIZACJI

Dokument *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* został opracowany dla obszaru NUTS 5 obejmującego Gminę Ostrów Wielkopolski, wchodzący w skład NUTS 4 Powiat Ostrowski, NUTS 3 – Podregionu Kaliski oraz NUTS 2 – Województwa Wielkopolskie w Rzeczypospolitej Polskiej.

Czas realizacji *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* obejmuje okres programowania 2009-2013.

Rozdział 2.

AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY OSTRÓW WIELKOPOLSKI

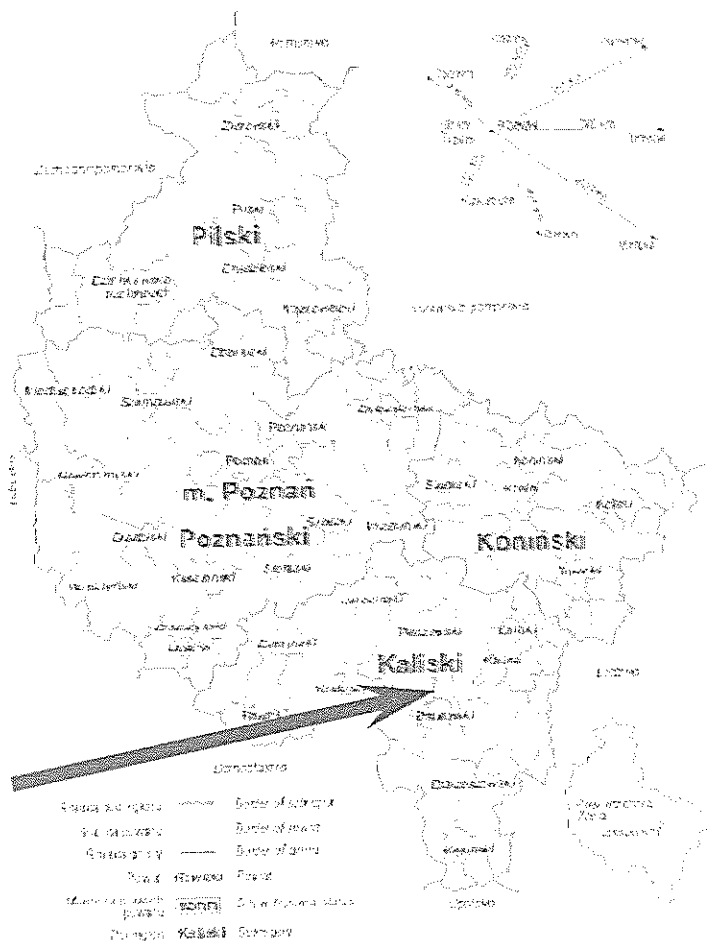
2.1 Charakterystyka ogólna gminy

2.1.1 Położenie

Gmina wiejska Ostrów Wielkopolski leży w południowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie ostrowskim, z siedzibą w Ostrowie Wielkopolskim. Gmina otacza z trzech stron 78 tys. miasto Ostrów Wielkopolski, ważny węzeł komunikacyjny oraz prężny ośrodek przemysłowy. Podmiejskie położenie gminy nie oznacza, że jest ona tylko "sypialnią dla miasta". Na jej terenie znajduje się wiele dużych, zmechanizowanych, rodzinnych gospodarstw rolnych. Gmina ma rolniczy charakter, ale coraz większe znaczenie w życiu gospodarczym odgrywają małe zakłady przemysłowe, usługowe i handlowe. Przez jej teren przebiegają ważne drogi krajowe i szlaki kolejowe, tworząc dogodne połączenia komunikacyjne z dużymi miastami: Wrocławiem, Poznaniem, Łodzią,

Katowicami, Częstochową i Kaliszem. Zaplanowano również budowę autostrady A8, która będzie przebiegać niedaleko Ostrowa Wielkopolskiego. Przy ważnych trasach przygotowane są atrakcyjne tereny pod nowe inwestycje. Władze systematycznie rozbudowują infrastrukturę techniczną wsi. Na terenie gminy znajdują się piękne zabytki architektury: kościoły, pałace, zespoły dworskie oraz pomniki budownictwa i sztuki ludowej.

Powierzchnia gminy obejmuje obszar 207,6 km², co stanowi 0,70% powierzchni województwa wielkopolskiego. Gminę zamieszkuje 17 720 mieszkańców, w tym 8 982 kobiety.

Pierwsze informacje źródłowe o osadach: Wysocko Wielkie i Sobótka pochodzą z przełomu XIII i XIV wieku i związane są z istniejącymi na ich terenie kościołami. Rozległa parafia w Wysocku Wielkim od 1434 r. swoim zasięgiem obejmowała także miasto Ostrów. W wyniku II rozbioru Polski rejon Ostrowa Wielkopolskiego znalazł się w granicach Prus i otrzymał nazwę Prus Południowych. Zaborca zmienił podział administracyjny zajętych ziem. Utworzo-

no wiele nowych powiatów, w tym odolanowski, który swoim zasięgiem objął teren całej gminy. W okresie Księstwa Warszawskiego powiat ten wchodził w skład departamentu kaliskiego. Wojny napoleońskie zakończyły się w 1815 r., kiedy to kongres wiedeński na nowo ukształtował podział ziem polskich. Cała Wielkopolska ponownie znalazła się pod panowaniem Prus, tworząc Wielkie Księstwo Poznańskie, na czele którego stał jako namiestnik, właściciel dóbr przygodzkich książę Antoni Henryk Radziwiłł (1775-1833), spokrewniony z pruskim domem panującym. Władze powiatu odolanowskiego zostały przeniesione do Ostrowa. Pod względem administracyjnym i policyjnym powiat od 1817 r. dzielił się na obwody, którymi zarządzali komisarze. Istniało osiem komisaratów obwodowych: Ostrów Północ, Ostrów Południe, Sieroszewice, Skalmierzyce, Odolanów, Raszków, Czarny Las i Sośnie, które funkcjonowały do początku 1928 r., kiedy to na ich miejsce powołano wójtostwa obwodowe. W 1887 r. powiat odolanowski podzielono na dwie części. Z czterech pierwszych komisaratów obwodowych utworzono nowy powiat ostrowski. Taki stan istniał do kwietnia 1932 r., kiedy zlikwidowano powiat odolanowski i w całości włączono go do powiatu ostrowskiego. Pierwszym starostą ostrowskim w odrodzonej Polsce był Wojciech Lipski, właściciel dóbr w Lewkowie, Karskach i Michałkowie. W okresie okupacji miasto było konspiracyjną stolicą Wielkopolski. W Ostrowie przebywał Delegat Rządu oraz znajdowała się siedziba Komendy Okręgu Armii Krajowej. Od lutego 1942 r. działało tu także Kuratorium Wojskowe na województwo poznańskie. Ziemia ostrowska została wyzwolona spod jarzma okupacji hitlerowskiej 23 stycznia 1945 r. Do 1954 r. zachowano przedwojenny podział administracyjny powiatu. Dopiero w październiku 1954 r. w miejsce gmin powołano 39 gromad, których siedziby znajdowały się m.in. w Biniewie, Daniszynie, Gorzycach Wielkich, Lewkowie, Nowych Kamienicach, Sobótce i Wysocku Wielkim. Nowe jednostki nie były zdolne do samodzielnego działania i wypełniania funkcji terenowych organów władzy i administracji państwowej. Dlatego też systematycznie likwidowano najmniejsze gromady. 1 stycznia 1973 r. utworzono gminę Ostrów Wielkopolski, w skład której weszły 32 sołectwa z pięciu następujących gromad: Biniew, Daniszyn, Gorzyce Wielkie, Lewków i Nowe Kamienice.

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski wg Kondrackiego obszar Gminy Ostrów Wielkopolski znajduje się na pograniczu mezoregionów: Wysoczyzny Kaliskiej oraz Kotliny Milickiej.

Wysoczyzna Kaliska stanowi przedłużenie Wysoczyzny Leszczyńskiej i wyróżnia się większymi wzniesieniami, których wysokość wynosi od 125 do 150 m n.p.m. Na zachód od Dobrzycy występuje ciąg piaszczysto-żwirowych pagórków. Wschodnią część tego regionu przecina Proсна, zachodnia część odwadniana jest ku północy przez Obrę i Lutynię, ku południowi zaś przez dopływy Baryczy. Mezoregion zajmuje 2 623 km² i obejmuje północną część gminy, wraz z Ostrowem Wlkp.

Kotlina Milicka (Odolanowska) jest zagłębieniem końcowym lodowca warciańskiego. Piaszczyste dno doliny, na którym występują wydmy, porastają lasy (zespół Lasów Milickich), występują też znaczne powierzchnie łąkowe. Mezoregion obejmuje obszar o powierzchni 850 km². Przez północną część mezoregionu przepływa rzeka Barycz, dopływ Odry. Mezoregion zajmuje południowo-zachodnią część gminy, tj. dolinę rzeki Barycz i tereny na południe od niej.

2.1.2 Powierzchnia

Ze względu na posiadane warunki naturalne i stan uprzemysłowienia regionu, Gmina Ostrów Wielkopolski ma charakter rolniczo – przemysłowy. Tereny rolnicze zajmują 65% powierzchni Gminy. Przeważają gospodarstwa rolne o średnim areale, zajmujące się hodowlą i uprawą ziemi, współpracujące z zakładami rolno – przetwórczymi. Decydują o tym w głównej mierze stan uprzemysłowienia, oraz posiadane warunki naturalne, zależne od poszczególnych części gminy. Strukturę użytkowania gruntów w Gminie Ostrów Wielkopolski prezentuje tablica 2.1 oraz wykres 2.1.

W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie dominują użytki rolne, które zajmują łącznie 12 169 hektarów (94,3%). Jedynie 0,8% powierzchni gminy zajmują lasy – 108 ha. Pozostałe grunty (w tym grunty zabudowane i zurbanizowane oraz nieużytki), stanowiące niespełna 5% powierzchni, zajmują 629 ha.

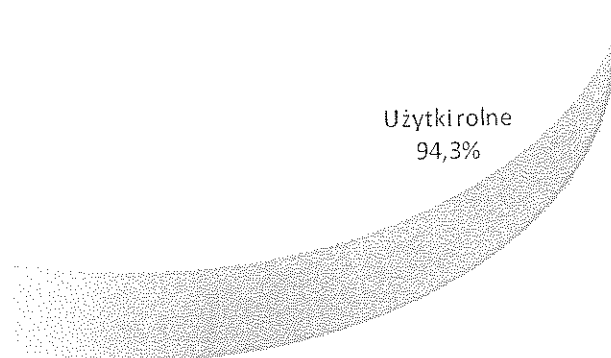
Tabela 2.1
Powierzchnia Gminy Ostrów Wielkopolski według kierunków wykorzystania

Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna [ha]	Udział w ogólnej powierzchni [%]
Powierzchnia ogólna	12 906	100,0
Użytki rolne	12 169	94,3
Lasy	108	0,8
Pozostałe grunty	629	4,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Dane Powiatów i Gmin Wielkopolski 2003*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2005

Wykres 2.1. Powierzchnia Gminy Ostrów Wielkopolski według kierunków wykorzystania

Pozostałe grunty
Lasy 4,9%
0,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Dane Powiatów i Gmin Wielkopolski 2003*,
Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2005

Powierzchnia Gminy Ostrów Wielkopolski podzielona jest na 34 jednostki administracyjne – sołectwa (Będzieszyn, Biniew, Borowiec, Cegły, Chruszczyny, Czekanów, Daniszyn, Franklinów, Gorzyce Wielkie, Górzeńko, Górzno, Gutów, Karski, Kołatajew, Kwiatków, Lamki, Lewkowiec, Lewków (sołectwa: Lewków i Lewków-Osiedle), Łąkociny, Mazury, Młynów, Nowe Kamienice, Radziwiłłów, Sadowie, Słaborowice, Smardowskie Olendry, Sobótka, Szczury, Świeligów, Topola Mała, Wtórek, Wysocko Wielkie, Zacharzew). Ponadto na terenie gminy istnieje 12 miejscowości bez statusu sołectwa: Baby, Bagatela, Biłgoraje, Fabryka, Kąkolewo, Michałków, Onęber, Sobczyn, Stary Staw, Trąba, Warszty, Zalesie.).

2.1.3 Ludność

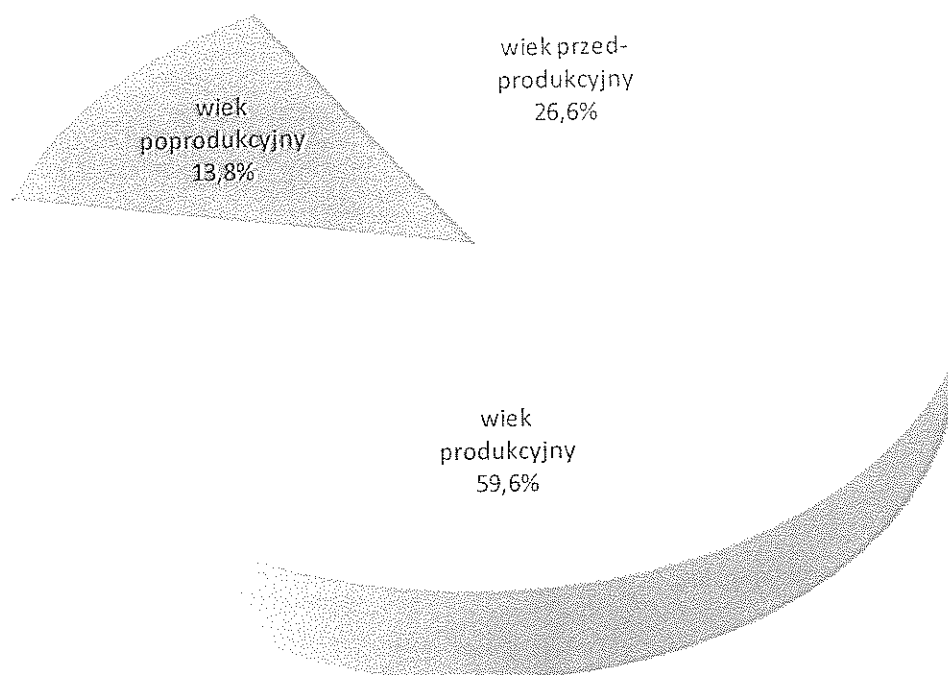
Liczba ludności Gminy Ostrów Wielkopolski wynosiła w dniu 31 grudnia 2006 roku 17 720 osób. W tej liczbie były 8 982 kobiety i 8 738 mężczyzn (odpowiednio 50,69 i 49,31% populacji). Współczynnik feminizacji – tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn – był poprawny i wyniósł 102,8 kobiet na 100 mężczyzn.

Gęstość zaludnienia Gminy Ostrów Wielkopolski wynosiła 85,36 osób/1km² i była blisko o połowę niższa od średniej gęstości zaludnienia w powiecie ostrowskim (149,44 osób/1km²) oraz około 1/4 niższa od średniej w województwie wielkopolskim (112,50 osób/1km²).

2.2 Sytuacja demograficzna i społeczna Gminy

Według stanu na dzień 31 grudnia 2006 roku na obszarze Gminy Ostrów Wielkopolski zamieszkiwały łącznie 17 720 osób. Wykres 2.2 prezentuje strukturę ludności Gminy Ostrów Wielkopolski według grup wiekowych – produkcyjnych i nieprodukcyjnych.

Wykres 2.2 Struktura ludności gminy wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Dane Powiatów i Gmin Wielkopolski 2003*,
Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2005

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Ostrów Wielkopolski utrzymuje się od kilku lat na niekorzystnym poziomie – poniżej 60% (stan na dzień 31 grudnia 2006 to 59,6%). Równocześnie relacja w pozostałych grupach wiekowych zmienia się niekorzystnie. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat nastąpił spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ilość osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na każde 1000 osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Ostrów Wielkopolski wynosił w badanym okresie 678,7 osoby. Był nieznacznie wyższy od przeciętnego powiecie ostrowskim oraz znacznie wyższy od średniego dla województwa wielkopolskiego (odpowiednio 620,4 oraz 595,4 osób w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym).

Umowna granica określająca stopień starzenia się społeczeństwa to 15% osób powyżej 60 roku życia. W Gminie Ostrów Wielkopolski na koniec roku 2006 wskaźnik ten wyniósł 13,8%. Oznacza to poziom ostrzegawczy, który jednak na dzień dzisiejszy nie niesie bezpośredniego zagrożenia w postaci trudności zabezpieczenia emerytalnego i podstawowej opieki zdrowotnej,

Z danych Urzędu Statystycznego wynika, iż przyrost naturalny w Gminie Ostrów Wielkopolski jest dodatni i wynosi 2,82. Był blisko czterokrotnie wyższy od przeciętnego dla powiatu ostrowskiego i województwa wielkopolskiego (odpowiednio 0,70 oraz 0,79). Takie dane świadczą o korzystnej sytuacji Gminy Ostrów Wielkopolski, należy jednak wziąć pod uwagę również wpływ czynnika migracji na terenie powiatu ostrowskiego, która sprzyja demografii gminy. Ostrów Wielkopolski gmina wiejska stanowi naturalne zaplecze dla aglomeracji ostrowskiej – dzięki niższym cenom gruntów i nieruchomości, w porównaniu z obszarem miasta, gmina stanowi doskonałą lokalizację inwestycji w budownictwo jednorodzinne, ale również wielorodzinne. Ten zewnętrzny czynnik sprzyja demografii Gminy Ostrów Wielkopolski, ale nie będzie trwał w nieskończoność. Należy zatem systematycznie oddziaływać na zwiększanie liczby ludności.

2.3 Bezrobocie

Zjawisko bezrobocia jest poważnym problemem społecznym. Wpływa ujemnie na postawy i zachowania osób bezpośrednio dotkniętych bezrobociem, a także członków ich rodzin. Za bezrobotną uznaje się osobę, która spełnia kryteria określone w art. 2 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001).

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim bezrobocie ogółem spadało w latach 2006-2008 oraz wzrosło w roku 2009. Równocześnie zmieniał się – niewątpliwie na korzyść – odsetek kobiet w strukturze bezrobocia. W analizowanym okresie spadł on z 74,5% na dzień 31 grudnia 2007 do 54,8% na koniec roku 2009. Ten ostatni odnotowany poziom jest zbliżony do udziału kobiet w całej populacji, co oznacza iż w analizowanym okresie kobiety stopniowo przestawały być grupą defaworyzowaną. Co bardzo ważne, dynamicznie zmniejszał się odsetek osób bezrobotnych dłużej niż 12 miesięcy – wyniósł od odpowiednio 52,8% (2006), 44,9% (2007), 32,7% (2008) oraz 16,2 (2009) – co oznacza ponad trzykrotny w strukturze bezrobocia. Te dwie istotne zmiany dają podstawy sądzić, iż zjawisko bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski, pomimo pewnego wzrostu w roku 2009, nie stanowi poważnego zagrożenie dla równowagi społecznej. Dynamikę zjawiska bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski prezentują tabela 2.2 i wykres 2.3.

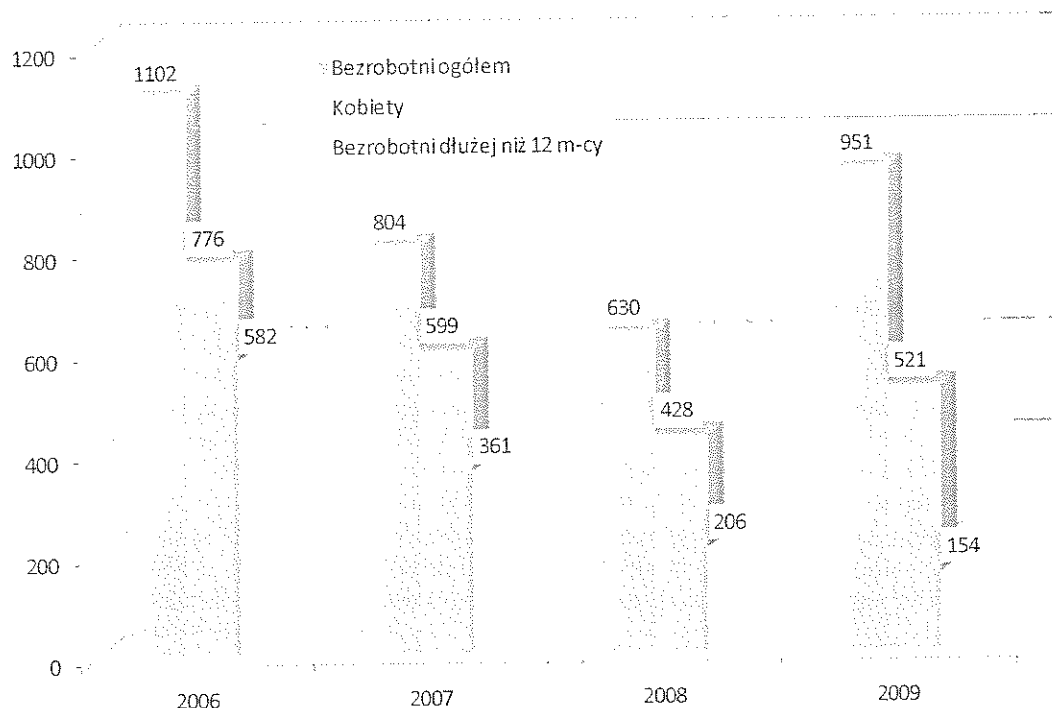
Tabela 2.2

Dynamika bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski w latach 2006 – 2009
(stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Rok	Bezrobotni ogółem	W tym	
		kobiety	bezrobotni dłużej niż 12 miesięcy
2006	1102	776	582
2007	804	599	361
2008	630	428	206
2009	951	521	154

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

Wykres 2.3 Dynamika bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski
(stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

W badanym okresie obserwowano systematyczny spadek a następnie wzrost wskaźnika bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski. Odrzucając wpływ czynników o charakterze sezonowym, zmiany liczone metodą indeksu łańcuchowego (rok do roku) wynosiły od 21,6 do 27,0% spadku rocznie w latach 2006 – 2008, zaś w roku 2009 nastąpił wzrost o 51,0 punktów procentowych. Miała na to wpływ integracja Polski z Unią Europejską, powiązana z nią doskonała koniunktura gospodarcza w Polsce, a w ostatnim roku wpływ na to miał globalny kryzys, którego skutkiem był wzrost bezrobocia w skali ogólnopolskiej.

Bardzo istotną kwestią dotyczącą zjawiska bezrobocia jest określenie jego struktury. Poniższe wykresy prezentują szacunkową strukturę bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski na koniec okresu sprawozdawczego w latach 2006-2009 pod względem:

- czasu pozostawania bez pracy w miesiącach,
- wieku,
- posiadanego wykształcenia, oraz
- posiadanego stażu pracy.

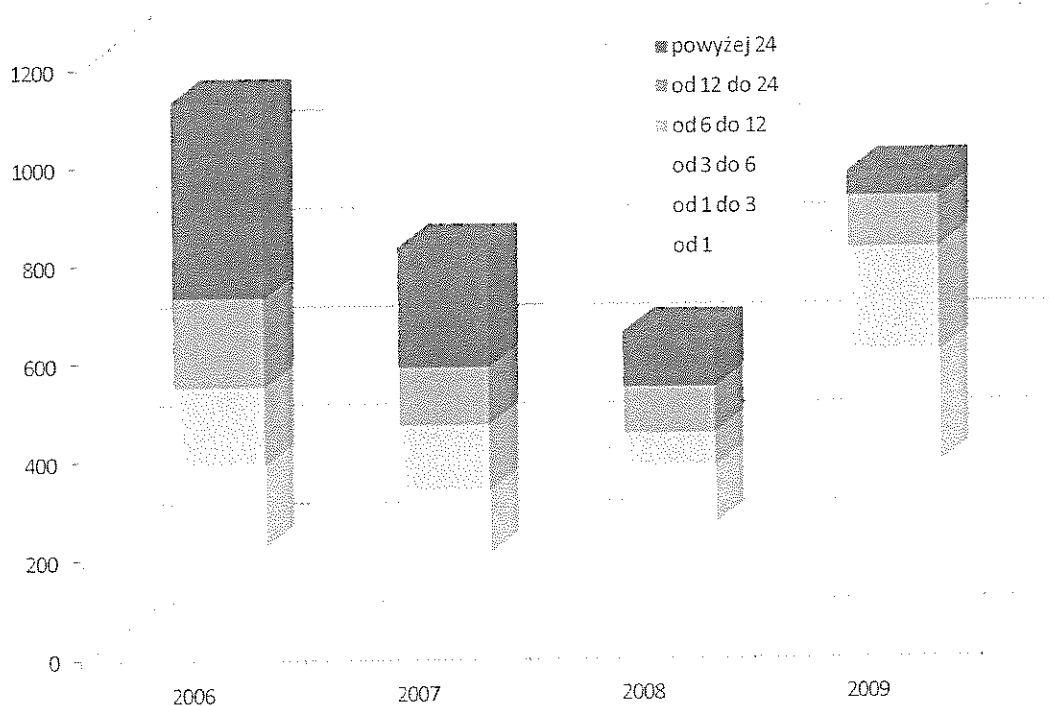
Szacunkową strukturę bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach w latach 2006-2009 (stan na koniec okresu sprawozdawczego) prezentuje tabela 2.3 oraz wykres 2.4.

Tabela 2.3
Szacunkowa struktura bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach (stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
do 1	5,2%	7,5%	12,5%	10,1%
od 1 do 3	12,5%	14,8%	25,2%	27,5%
od 3 do 6	15,1%	16,1%	18,6%	23,9%
od 6 do 12	14,4%	16,7%	11,0%	22,3%
od 12 do 24	16,5%	14,7%	14,9%	11,0%
Powyżej 24	36,3%	30,2%	17,8%	5,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

Wykres 2.4 Szacunkowa struktura bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach (stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

Szacunkową strukturę bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg wieku w latach 2006-2009 (stan na koniec okresu sprawozdawczego) prezentują tabela 2.4 oraz wykres 2.5.

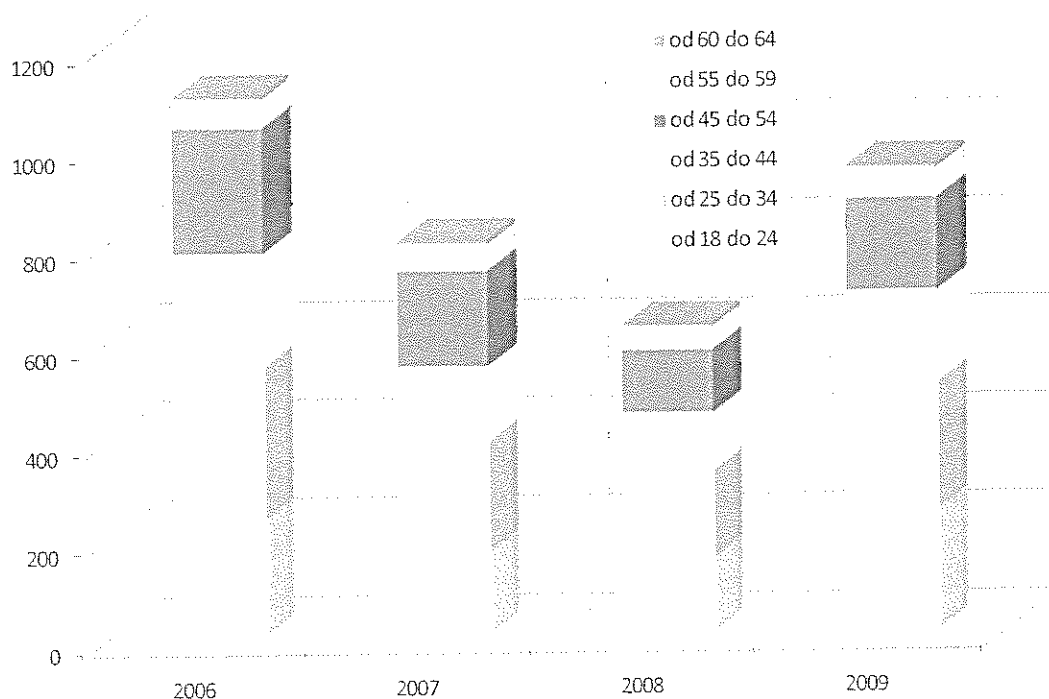
Tabela 2.4

Szacunkowa struktura bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg wieku w latach 2006-2009 (stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
od 18 do 24	21,7%	21,0%	24,5%	26,0%
od 24 do 34	28,5%	28,3%	28,8%	27,6%
od 35 do 44	20,9%	19,0%	18,4%	19,6%
od 45 do 54	23,4%	24,5%	20,9%	20,1%
od 55 do 59	4,9%	6,1%	6,7%	5,9%
od 60 do 64	0,6%	1,0%	0,8%	0,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

Wykres 2.5 Szacunkowa struktura bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg wieku w latach 2006-2009 (stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

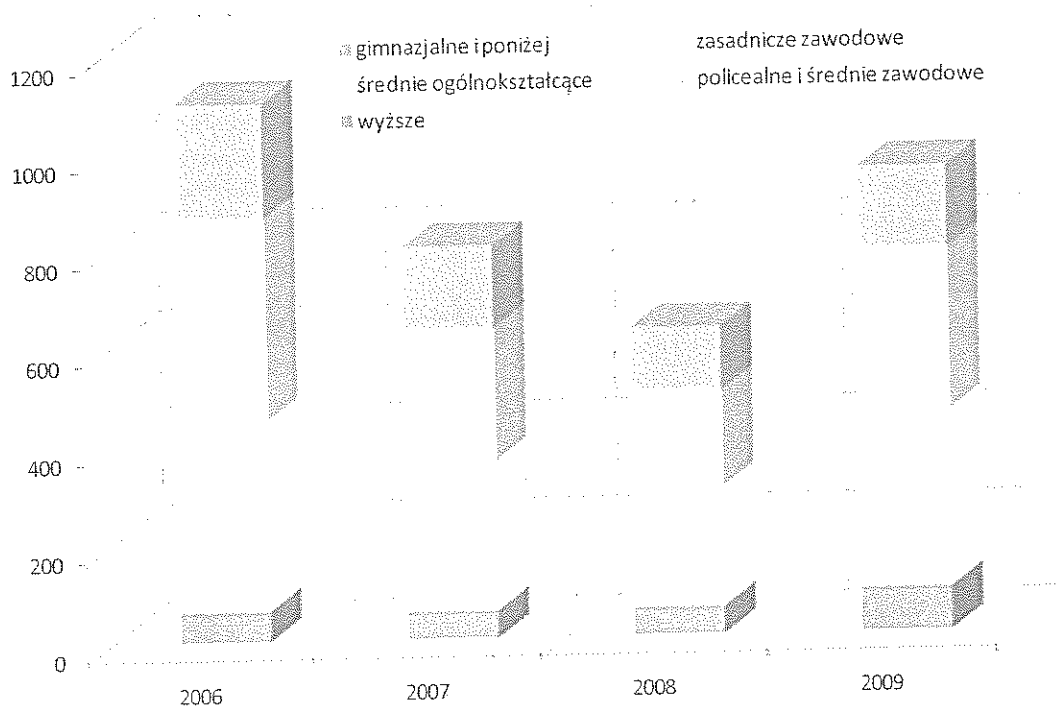
Szacunkową strukturę bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg stanu posiadanego wykształcenia w latach 2006-2009 (stan na koniec okresu sprawozdawczego) prezentuje tabela 2.5 i wykres 2.6.

Tabela 2.5
Szacunkowa struktura bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg posiadanego wykształcenia w latach 2006-2009 (stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
wyższe	5,9%	7,4%	9,4%	9,6%
policealne i średnie zawodowe	25,5%	27,1%	27,1%	25,3%
średnie ogólnokształcące	9,5%	10,5%	11,3%	12,3%
zasadnicze zawodowe	37,8%	34,1%	31,5%	35,1%
gimnazjalne i poniżej	21,3%	21,0%	20,8%	17,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

Wykres 2.6 Szacunkowa struktura bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg posiadanego wykształcenia w latach 2006-2009 (stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

Szacunkową strukturę bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg stażu pracy bezrobotnego latami w okresie 2006-2009 (stan na koniec okresu sprawozdawczego) prezentuje tabela 2.6 oraz wykres 2.7

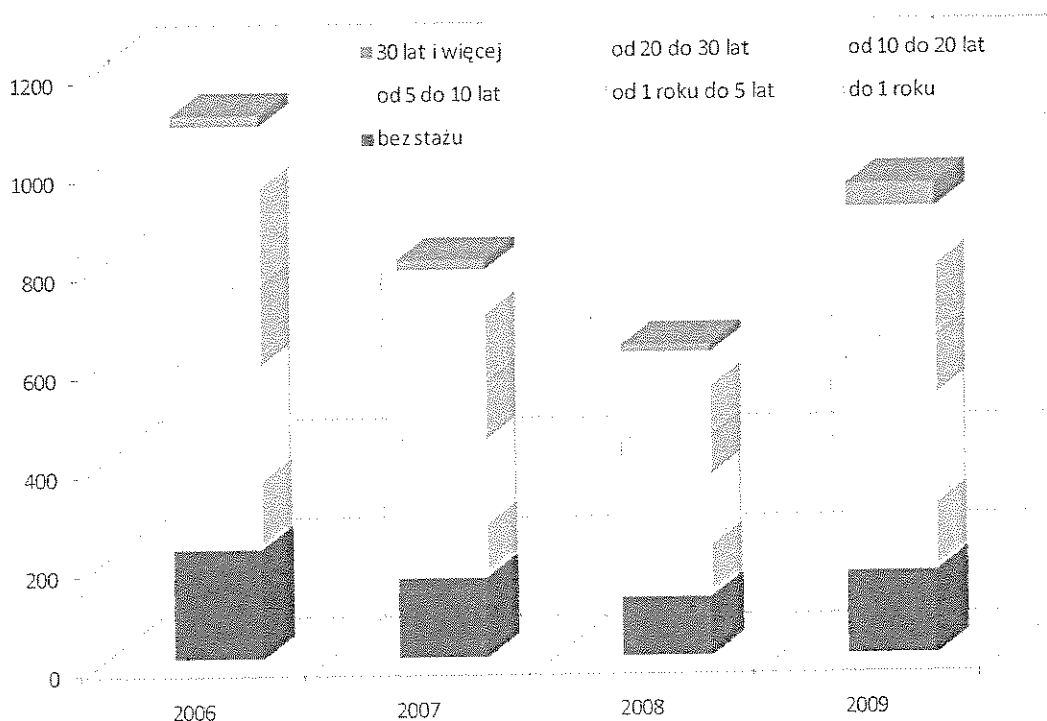
Tabela 2.6

Struktura bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg stażu pracy bezrobotnego latami w okresie 2006-2009 (stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
bez stażu	20,3%	20,3%	19,2%	17,8%
do 1 roku	12,7%	13,5%	16,6%	14,4%
od 1 do 5 lat	20,7%	20,6%	21,8%	22,7%
od 5 do 10 lat	14,9%	14,5%	12,7%	12,5%
od 10 do 20 lat	18,1%	17,5%	16,4%	15,4%
od 20 do 30 lat	11,3%	11,1%	10,8%	12,2%
30 lat i więcej	2,0%	2,4%	2,5%	5,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

Wykres 2.7 Struktura bezrobocia w Gminie Ostrów Wielkopolski wg stażu pracy bezrobotnego latami w okresie 2006-2009 (stan na koniec okresu sprawozdawczego)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

W analizie poświęconej relacji pomiędzy zjawiskiem bezrobocia, a długością czasu pozostawania bez pracy wyraźnie uwidacznia się intensywny spadek udziału grupy osób pozostających bez pracy od 12 do 24 miesięcy oraz powyżej 2 lat. W badanym okresie, w grupie zarejestrowanych jako bezrobotni w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowie Wielkopolskim stanowili oni odpowiednio od 36,3% i 16,5% (w roku 2006) do 5,2% i 11,0% populacji w roku 2009. Ponieważ problem długotrwałego bezrobocia jest bardzo poważny, fakt iż jego wpływ został znacznie zniwelowany, nastroja pozytywnie. Szczególnie iż skutkiem długiego pozostawania bez pracy jest najczęściej trwałe wykluczenie zawodowe, a również społeczne. W strukturze blisko podwójnie zwiększył się natomiast udział osób pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy oraz do 1 miesiąca. W mniejszym stopniu rosły też udziały osób z grupy od 3 do 6 miesięcy oraz od 6 do 12. Przyczyną tej sytuacji było spowodowane kryzysem liczne rejestrowanie się osób które straciły pracę podczas 2009 roku. Ponieważ przyrost bezrobocia był skokowy, musiało to znaleźć odbicie w zwiększonym udziale w strukturze osób zarejestrowanych na przestrzeni miesięcy 2009 roku.

W strukturze wiekowej populacji bezrobotnych Gminy Ostrów Wielkopolski nie zaobserwowano istotnych zmian w analizowanym okresie. Dominują osoby w wieku pomiędzy 18 a 24 oraz pomiędzy 25 a 34 rokiem życia, które łącznie stanowią przeciętnie ponad połowę wszystkich bezrobotnych. To poważny problem ponieważ w zdecydowanej większości są to osoby, które stosunkowo niedawno trafiły na rynek pracy. Istnieje kilka aspektów tego problemu – strukturalny, ponieważ może to świadczyć o niedostosowaniu systemu oświaty do potrzeb rynku pracy oraz o małej otwartości lokalnego rynku pracy na osoby młode, dopiero rozpoczynające karierę zawodową. Istotny jest również aspekt podmiotowy – młodzi ludzie po raz pierwszy poszukujący pracy, w ich sytuacji pozostawanie dłużej bez pracy może mieć brzemienne skutki dla całej ścieżki kariery.

W przypadku analizy struktury bezrobocia ze względu na poziom wykształcenia zdecydowanie dominują osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym, które stanowią około 1/3 ogółu bezrobotnych. Drugą w kolejności grupą są osoby o wykształceniu policealnym i średnim zawodowym, które stanowią około 1/4 populacji, zaś trzecią osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (podstawowym, podstawowym niepełnym i bez wykształcenia) (około 1/5 wszystkich bezrobotnych). Bezrobotni wszystkich z grupy o wykształceniu zasadniczym zawodowym oraz z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej – bez zdanego egzaminu dojrzałości – stanowią razem ponad połowę wszystkich bezrobotnych. To bardzo istotna wskazówka dla instytucji prowadzących i odpowiedzialnych za kształcenie zawodowe na poziomie zasadniczym i średnim. Brak dostosowania systemu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy może spowodować że szkoły z tej grupy będą „produkować” trwale bezrobotnych. Niepokoi również wysoki udział w grupie bezrobotnych osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (absolwenci techników). W założeniu te osoby powinny z łatwością znajdować pracę, ze względu na zawodowy profil kształcenia – w rzeczywistości jest jednak odwrotnie, co również nie wystawia najlepszej oceny systemowy kształcenia na poziomie średnim zawodowym.

W strukturze bezrobocia pod względem stażu pracy dominującą grupą są osoby ze stażem pracy od 1 do 5 lat oraz bez jakiegokolwiek stażu pracy, co potwierdza negatywne wnioski z analizy dotyczącej struktury bezrobocia pod względem wieku. Łącznie osoby o stażu pracy do 5 lat stanowią znacznie powyżej połowę bezrobotnych. Istnieje kilka aspektów tego problemu – strukturalny, ponieważ może to świadczyć o niedostosowaniu systemu oświaty do potrzeb rynku pracy oraz o małej otwartości lokalnego rynku pracy na osoby młode, dopiero rozpoczynające karierę zawodową. Istotny jest również aspekt podmiotowy – młodzi ludzie po raz pierwszy poszukujący pracy, w ich sytuacji pozostawanie dłużej bez pracy może mieć brzemienne skutki dla całej ścieżki kariery.

2.4 Pomoc społeczna

Pomoc Społeczna jest jednym z elementów polityki społecznej Gminy Ostrów Wielkopolski. Głównym realizatorem i koordynatorem polityki społecznej z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Ośrodki pomocy społecznej realizują zadania statutowe wynikające z ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 15 kwietnia 2004 r., Nr 64, poz. 593, ze zm.) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228, poz. 255) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 20 września 2005 r. Nr 180, poz. 1493) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz. 732) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie oraz uchwał Rady Miasta i Rad Gminnych

Podstawowe formy pomocy społecznej to pomoc środowiskowa - polegająca na udzielaniu świadczeń osobom zakwalifikowanym do pomocy społecznej w miejscu ich zamieszkania oraz pomoc instytucjonalna – świadczona w stacjonarnych placówkach opiekuńczych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowie Wielkopolskim świadczy pomoc materialną i w formach wsparcia niematerialnego.

W ostatnim okresie zmieniały się zasady finansowania zadań z zakresu pomocy społecznej. Rozszerzał się zakres świadczeń obowiązkowych przy jednoczesnym redukowaniu środków na zadania fakultatywne. Przełomowym rokiem był rok 2004, gdzie m.in. z ustawy o pomocy społecznej wyszły takie świadczenia jak okresowy zasiłek gwarantowany, zasiłek stały z tytułu opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym, jednorazowy zasiłek macierzyński. Świadczenia te przeniesiono do katalogu świadczeń rodzinnych.

W ramach zadań zleconych realizowane były zasiłki stałe – dla osób samodzielnie gospodarujących i pozostających w rodzinach oraz zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych kłeską żywiolową lub ekologiczną. Nie realizowano specjalistycznych usług opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Dynamikę ilości osób objętych świadczeniami w tym zakresie w latach 2005–2008 w Gminie Ostrów Wielkopolski prezentuje tabela 2.7 oraz wykres 2.8.

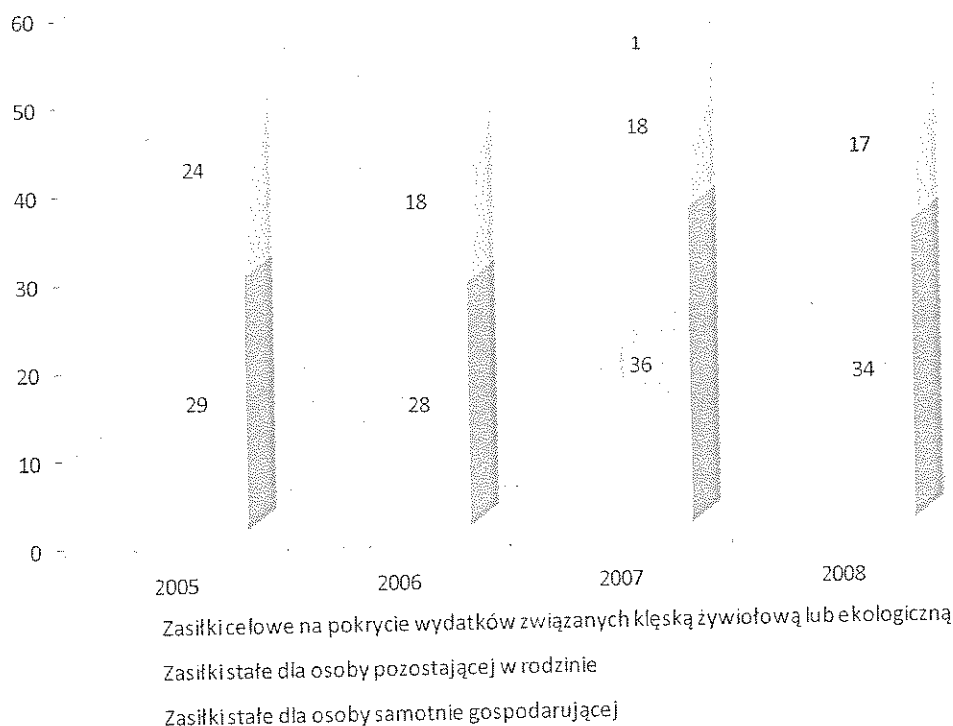
Tabela 2.7

Dynamika ilości osób objętych świadczeniami pomocy społecznej
w ramach zadań zleconych w latach 2005 – 2008

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
Zasiłki stałe	53	46	54	51
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych kłeską żywiolową lub ekologiczną	0	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

Wykres 2.8 Dynamika ilości osób objętych świadczeniami pomocy społecznej w ramach zadań zleconych w latach 2005 – 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

W strukturze ilości osób objętych świadczeniami pomocy społecznej zdecydowanie dominują zasiłki stałe jako podstawowy instrument pomocy społecznej, którymi w badanym okresie zostało łącznie objętych 204 osoby. Z tej liczby blisko 2/3 wypłaconych zasiłków stałych przypadło dla osób samotnie gospodarujących, zaś 1/3 dla osób pozostających w Rodzinie. W analizowanym okresie wypłacono tylko jednej osobie zasiłek celowy na pokrycie wydatków związanych klęską żywiołową lub ekologiczną.

W ramach zadań własnych gminy realizowane były następujące rodzaje wsparcia: zasiłki okresowe – związane z bezrobociem, długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością, schronienie, posiłki, ubranie, usługi opiekuńcze, zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne, zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego, sprawienie pogrzebu, inne zasiłki celowe i w naturze oraz pomoc na usamodzielnienie ekonomiczne.

Dynamikę ilości osób objętych poszczególnymi świadczeniami w latach 2005 – 2008 w Gminie Ostrów Wielkopolski prezentuje tabela 2.8 oraz wykresy 2.9 i 2.10.

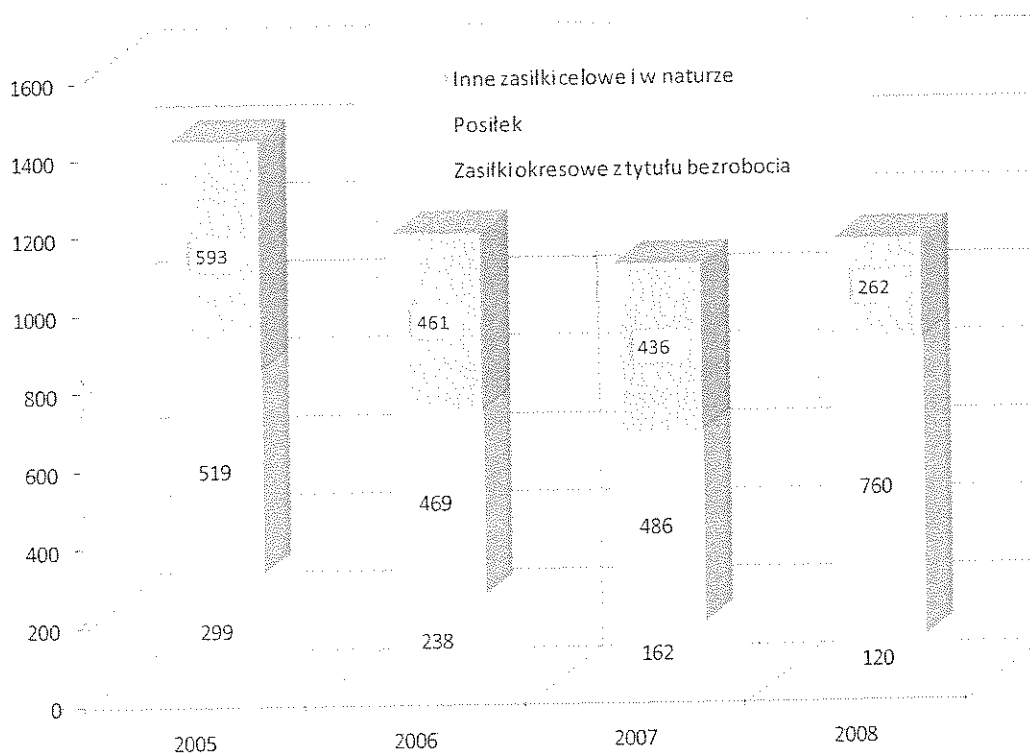
Tabela 2.8

Dynamika ilości osób objętych świadczeniami pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2005 – 2008

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
Zasiłki okresowe	299	238	171	137
✓ bezrobocie	299	238	162	120
✓ długotrwała choroba	0	0	2	2
✓ niepełnosprawność	0	0	7	15
Schronienie	0	0	0	1
Posiłek	519	469	486	760
Usługi opiekuńcze	6	7	8	11
Zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne	0	0	0	0
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	11	3
Zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego	1	0	0	0
Sprawienie pogrzebu	1	1	2	1
Inne zasiłki celowe i w naturze	593	461	436	262
Pomoc na usamodzielnienie ekonomiczne	0	0	0	0

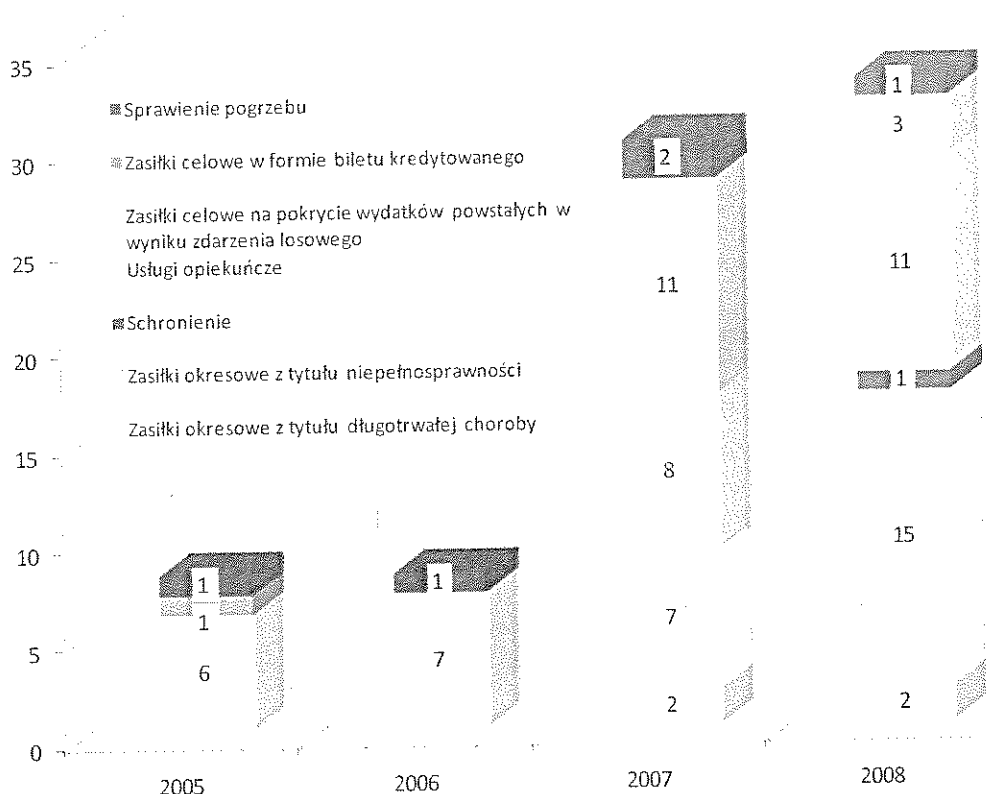
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

Wykres 2.9 Dynamika ilości osób objętych świadczeniami pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2005 – 2008 (część A)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

Wykres 2.10 Dynamika ilości osób objętych świadczeniami pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2005 – 2008 (część B)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

W strukturze udzielonych świadczeń – pod względem ilości osób, które z nich korzystały – dominują posiłki. Wsparło nimi 2 234 osoby, przeciętnie wydając niespełna 560 posiłków rocznie. Ta forma wsparcia pochłonęła jednocześnie ponad ¼ wartości wszystkich świadczeń. Warto podkreślić, iż ta forma udzielanego świadczenia w największym stopniu trafiała do dzieci (w latach 2005-2008 niespełna 90% wszystkich wydanych posiłków). W latach 2005-2007 dzieci były jedynym beneficjentem tego wsparcia, w 2008 roku objęto nim również 247 osób dorosłych.

Bardzo wielu podopiecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej – łącznie 1 752 osoby w badanym okresie – skorzystało z innych zasiłków celowych i w naturze. Niemniej to świadczenie wykazują tendencje malejące. Wskaźnik łańcuchowy w latach 2005-2008 wynosił kolejno 0,78, 0,95 oraz 0,60 co dało łączny spadek ilości osób korzystających ze wsparcia w badanym okresie o 55,8%.

Trzecią pod względem popularności formą świadczeń były zasiłki okresowe, z których w latach 2005 – 2008 skorzystało 845 osób. Niespełna 97% osób korzystających z tych świadczeń otrzymywało je w związku z bezrobociem, zaś w pozostałych przypadkach świadczenie było skutkiem niepełnosprawności (2,6%) i długotrwałej choroby (0,5%).

2.5 Grupy społeczne wymagające wsparcia

2.5.1 Ubodzy

Zjawisko ubóstwa jest poważnym problemem społecznym, a jego ujemny wpływ na funkcjonowanie jednostek jest ogromny. Ubóstwo i wiążąca się z tym zjawiskiem zła sytuacja materialna rodziny powoduje poważne konsekwencje dla prawidłowego rozwoju dzieci, szczególnie w rodzinach wielodzietnych. Na budżetach tych rodzin bardzo niekorzystnie odbijają się wysokie koszty wyżywienia oraz wzrost odpłatności w systemie ochrony zdrowia i edukacji. Oszczędzanie na żywności w okresie rozwojowym dziecka ma później konsekwencje w jego kondycji psychicznej i fizycznej.

Negatywne skutki ubóstwa dają się odczuć w rodzinach niepełnych. Pomimo utrzymywania się w wielu przypadkach z dochodów z pracy, samotne matki lub samotni ojcowie nie są w stanie zapewnić dzieciom odpowiedniej sytuacji materialnej. Oprócz tego narastają w takich rodzinach problemy wychowawcze związane z brakiem czasu i odpowiednich wzorców do naśladowania.

Ubóstwo i życie na poziomie minimum egzystencji powoduje, że wydatki na żywność i opłaty mieszkaniowe pochłaniają cały budżet. Konsekwencją jest minimalizacja potrzeb żywnościowych oraz zakup produktów spożywczych bardzo niskiej jakości. Prowadzi to do rozwijania się różnego rodzaju schorzeń, a te w dalszym etapie powodują wzrost kosztów utrzymania, związanych z leczeniem bądź rehabilitacją. Mogą one również prowadzić do powstawania niepełnosprawności, która w znacznym stopniu ogranicza podejmowanie aktywności zawodowej, a może podwyższać poziom wydatków na leczenie.

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, wskazują na występowanie w Gminie Ostrów Wielkopolski problemu ubóstwa, który jednak w latach 2005-2008 miał tendencje malejące. W analizowanym okresie spadł 56,2 punktu procentowego. Przyjmujemy, że rodziny żyjące w ubóstwie to rodziny, które korzystają z różnorodnych form pomocy GOPS. Liczbę rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowie Wielkopolskim w latach 2005–2008 przedstawia tabela 2.9 i wykres 2.11.

Tabela 2.9

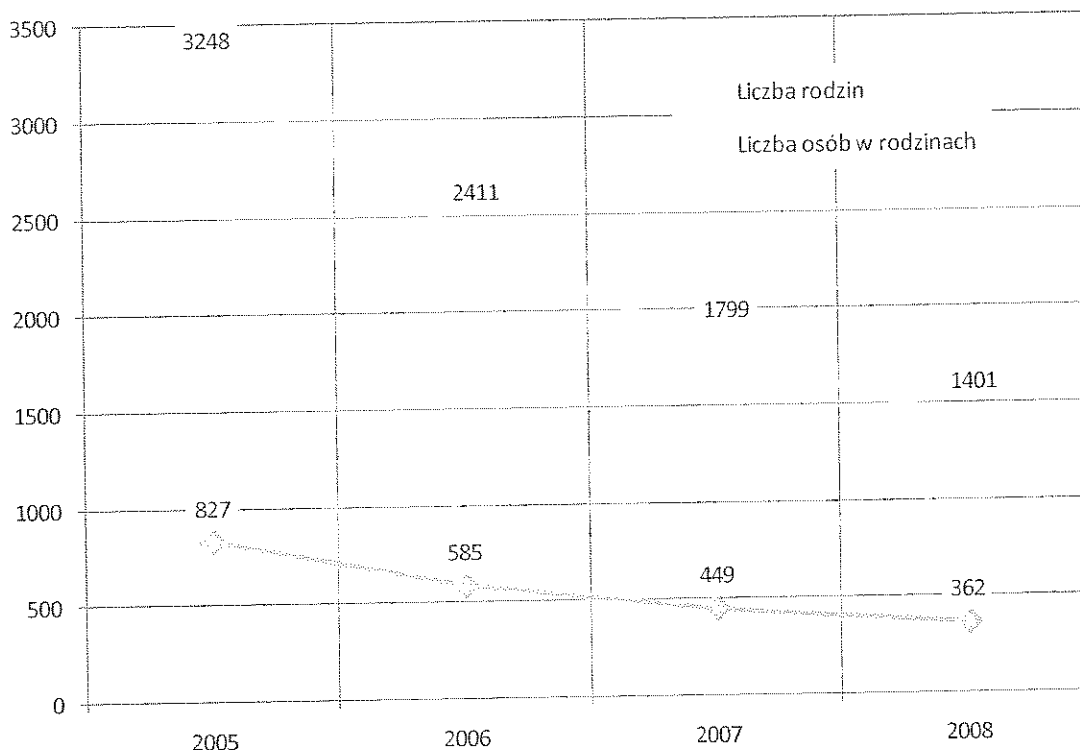
**Liczba rodzin i osób dotkniętych ubóstwem w Gminie Ostrów Wielkopolski
w latach 2005 – 2008**

Wyszczególnienie	Lata			
	2005	2006	2007	2008
Liczba rodzin	827	585	449	362
w tym na wsi	827	585	449	362
Liczba osób w rodzinach	3248	2411	1799	1401

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

Wykres 2.11 Liczba rodzin i osób dotkniętych ubóstwem w Gminie Ostrów Wielkopolski w latach 2005 – 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

2.5.2 Bezdomni

Liczba osób bezdomnych w Gminie Ostrów Wielkopolski utrzymuje się na zbliżonym, stosunkowo niskim poziomie na przestrzeni ostatnich czterech lat. Dynamikę tego zjawiska przedstawia tabela 2.10.

Tabela 2.10
Liczba rodzin i osób bezdomnych w Gminie Ostrów Wielkopolski w latach 2005 – 2008

Wyszczególnienie	Lata			
	2005	2006	2007	2008
Liczba rodzin	4	5	2	4
w tym na wsi	4	5	2	4
Liczba osób w rodzinach	4	5	2	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

Najwięcej osób bezdomnych odnotowano w roku 2006 (5 osób), w pozostałych latach chociaż ich liczba oscylowała wokół średniej 3,75 osoby rocznie. Najczęstsze przyczyny bezdomności to:

- eksmisja,
- rozpad rodziny,
- utrata i brak pracy,
- własny wybór,
- niedojrzałość psychospołeczna,
- nieumiejętność przystosowania się do wymagań życia w społeczeństwie,
- zaburzenia psychiczne (psychopatie, choroby psychiczne, alkoholizm, depresja),
- ucieczka w sytuacji konfliktu rodzinnego,
- nieumiejętność włączenia się w życie społeczne po opuszczeniu zakładu karnego.

Warto podkreślić iż zjawisko bezdomności w Gminie Ostrów Wielkopolski ma zdecydowanie niskie nasilenie – co wynika przede wszystkim z bardzo niskiego poziomu zurbanizowania i rolniczego charakteru gminy.

2.5.3 Rodziny dysfunkcyjne

Pełna, zdrowa rodzina posiada sprzyjające warunki do samowystarczalności materialnej, opiekuńczej i psychologicznej. Postęp cywilizacyjny, transformacje ustrojowe i sytuacje losowe mogą odciskać swoje piętno na rodzinę, wpływać na powstawanie nieprzewidzianych problemów. Z punktu widzenia trwania i funkcjonowania rodzin, w szczególnie trudnej sytuacji znajdują się rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, rodziny wielodzietne, rodziny w których dochodzi do przemocy. Przyczynami powstawania rodzin dysfunkcyjnych mogą być: uzależnienia, brak dochodów, śmierć jednego z rodziców, opuszczenie, rozwód, urodzenie dziecka poza związkiem.

Tabela 2.11 i wykres 2.12 przedstawia sytuację rodzin dysfunkcyjnych w Gminie Ostrów Wielkopolski w latach 2005-2009.

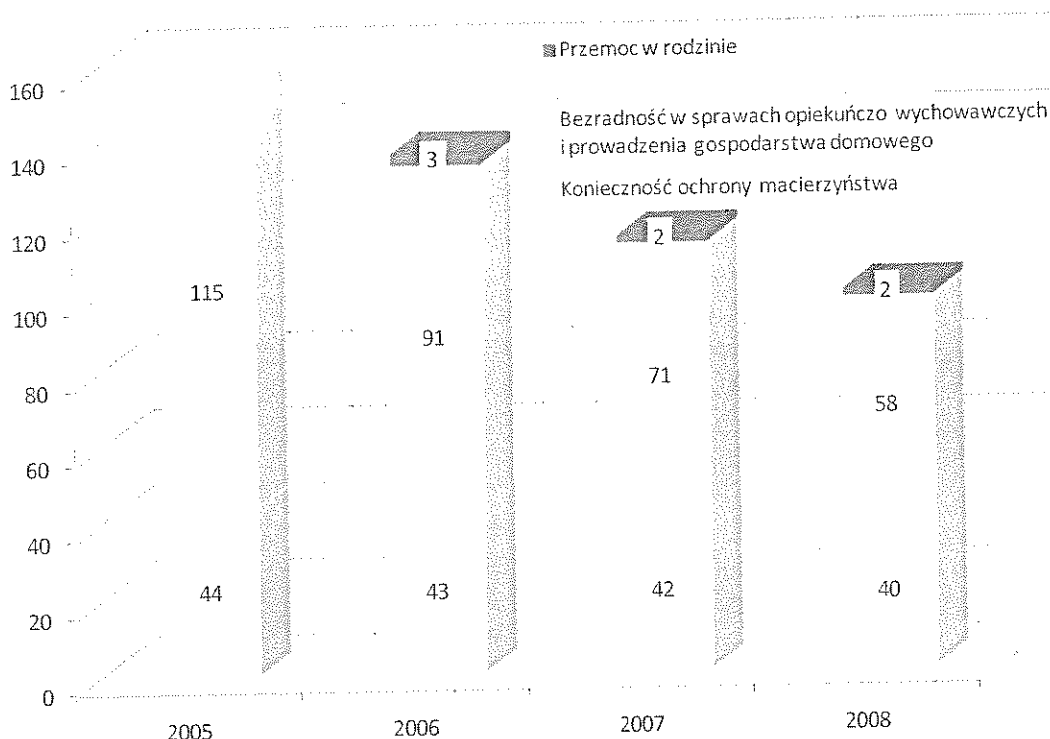
Tabela 2.11

Liczba rodzin dysfunkcyjnych wg poszczególnych przyczyn dysfunkcji, korzystających z usług pomocy społecznej w Gminie Ostrów Wielkopolski w latach 2005 – 2008

Wyszczególnienie	Lata			
	2005	2006	2007	2008
Konieczność ochrony macierzyństwa	44	43	42	40
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	115	91	71	58
Przemoc w rodzinie	0	3	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

Wykres 2.12 Liczba rodzin dysfunkcyjnych wg poszczególnych przyczyn dysfunkcji, korzystających z usług pomocy społecznej w Gminie Ostrów Wielkopolski w latach 2005 – 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

Z zaprezentowanych danych wynika, iż problem dysfunkcji rodzin w Gminie Ostrów Wielkopolski w analizowanym okresie traci na sile w szczególności za sprawą, obniżania się ilości rodzin, których dotyczy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W analizowanym okresie świadczenia związane z ochroną macierzyństwa, kształtowały się na stałym poziomie, oscylując na poziomie 42,25 rodziny średniorocznie objętej wsparciem.

Co się tyczy zjawiska przemocy w rodzinie, to na przestrzeni okresu 2005-2008 występowało ono w bardzo ograniczonym zakresie i dotyczyła zaledwie 2 promili rodzin w Gminie Ostrów Wielkopolski. To jednak nie oznacza, że ten problem nie istnieje w szerszym zakresie niż ujawnia się w statystykach, jest natomiast prawdopodobne iż jest traktowany – również przez ofiary przemocy – jako problem o charakterze osobistym, którego „nie należy wywlekać publicznie”. W świadomości społecznej silna jest też obawa o sposób w jaki zostanie potraktowane zgłoszenie przez służby pomocy społecznej czy też policję, czy nastąpi pozytywna interakcja z ofiarami przemocy. To – w szczególności w odniesieniu do służb mundurowych – rzeczywisty problem, związany z doświadczeniami osób które zgłaszając przemoc w rodzinie zostały potraktowane w sposób niewłaściwy co tylko pogłębiło ich przekonanie, że pozostają same w obliczu problemu. Należy jednak zauważyć pozytywne zmiany w tym zakresie, szczególnie służby pomocy społecznej stały się bardzo wrażliwe na rozpoznawanie problemów w tym zakresie. Pozostaje oczywiście jedna istotna kwestia – poszkodowany musi chcieć tę pomoc uzyskać.

2.5.4 Alkoholicy

Istotnym problemem mającym wpływ na występowanie licznych zaburzeń funkcjonowania rodzin Gminy Ostrów Wielkopolski jest alkoholizm. Powoduje on poważną dezorganizację i demoralizację życia rodzinnego, wynikiem czego jest coraz większa ilość rodzin dysfunkcyjnych, nie spełniających swych podstawowych funkcji wychowawczych i opiekuńczych. W rodzinach dotkniętych alkoholizmem, któregośkolwiek z jej członków, obserwuje się również pogarszającą się sytuację materialną. W konsekwencji osoby z tego gospodarstwa domowego stają się klientami pomocy społecznej, ponieważ konieczne jest udzielanie im wsparcia finansowego.

Bardzo niepokojący jest obserwowany wzrost liczby młodych, samotnych kobiet posiadających małe dzieci uzależnionych od alkoholu. Uzależnienie w takich przypadkach powoduje konieczność nagłego zapewnienia dzieciom opieki w placówkach interwencyjnych czy opiekuńczo-wychowawczych. Niestety na terenie Gminy Ostrów Wielkopolski nie istnieje żadna tego typu placówka.

Z danych statystycznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowie Wielkopolskim wynika, iż na terenie Gminy w latach 2005-2008 było od 5 do 16 rodzin uzależnionych od alkoholu, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Najwyższy poziom ten wskaźnik osiągnął w roku 2006, zaś najniższy w 2005. W ostatnich trzech latach obserwuje się systematyczny spadek zjawiska, indeks łańcuchowy wyniósł w latach 2006-2008 odpowiednio 0,94 i 0,67 w stosunku rok do roku. W przypadku alkoholizmu, podobnie jak to zostało powiedziane w odniesieniu do przemocy w rodzinie, problem istnieje w szerszym zakresie niż ujawnia się w statystykach. Również uzależnienie od alkoholu jest traktowane jako problem o charakterze osobistym, którego „nie należy wywlekać publicznie”.

Tabela 2.12 i wykres 2.13 przedstawia liczbę rodzin i osób uzależnionych od alkoholu korzystających z pomocy społecznej w Gminie Ostrów Wielkopolski w latach 2005 – 2008.

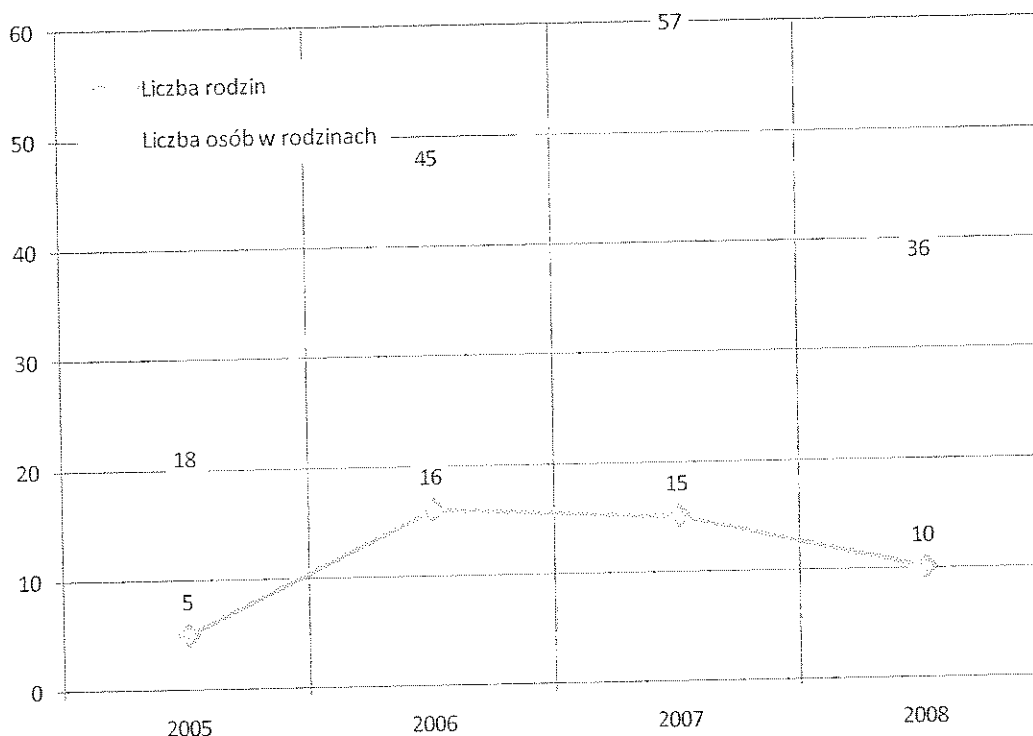
Tabela 2.12

Liczba osób i rodzin uzależnionych od alkoholu w Gminie Ostrów Wielkopolski korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2005 – 2008

Wyszczególnienie	Ogółem w latach			
	2005	2006	2007	2008
Liczba rodzin	5	16	15	10
w tym na wsi	5	16	15	10
Liczba osób w rodzinie	18	45	57	36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

Wykres 2.13 Liczba osób i rodzin uzależnionych od alkoholu w Gminie Ostrów Wielkopolski korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2005 – 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

2.5.5 Narkomani

Problem narkomanii nie był rejestrowany na terenie Gminy Ostrów Wielkopolski, a osoby dotknięte tym nałogiem nie korzystały ze świadczeń pomocy społecznej w okresie objętym nadaniem – to jest od 1 stycznia 2005 do 31 grudnia 2008.

2.5.6 Niepełnosprawni

Z dniem 1 września 1997 roku wprowadzona została reforma orzecznictwa inwalidzkiego w wyniku której powstały dwa systemy orzecznictwa ustalające:

- A. Niezdolność do pracy, która stanowi podstawę do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia rentowego
- B. Stopień niepełnosprawności, jako podstawę do korzystania z wielu form rehabilitacji zawodowej i społecznej, systemu pomocy społecznej oraz ulg i uprawnień zagwarantowanych osobom niepełnosprawnym w przepisach prawa.

Od 1 stycznia 2002 roku prawo do zasiłku pielęgnacyjnego, ulgi oraz inne uprawnienia zagwarantowane osobom niepełnosprawnym w przepisach prawa dla dzieci mogą być przyznane wyłącznie na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności, wydanego według kryteriów stosowanych dla tych orzeczeń w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Dziecko - osoba przed ukończeniem 16 roku życia jest niepełnosprawna jeżeli posiada orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

System określający orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych regulują następujące akty prawne:

- ✓ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm. ostatnia nowelizacja Dz.U. z 2003 r.; Nr 7 poz. 79)
- ✓ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. nr 139, poz. 1328)
- ✓ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 roku w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. Nr 17 poz. 162)

Tabela 2.13 oraz wykres 2.14 prezentuje dane statystyczne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, opisujące liczbę osób niepełnosprawnych objętych wsparciem, w Gminie Ostrów Wielkopolski w latach 2005 – 2008.

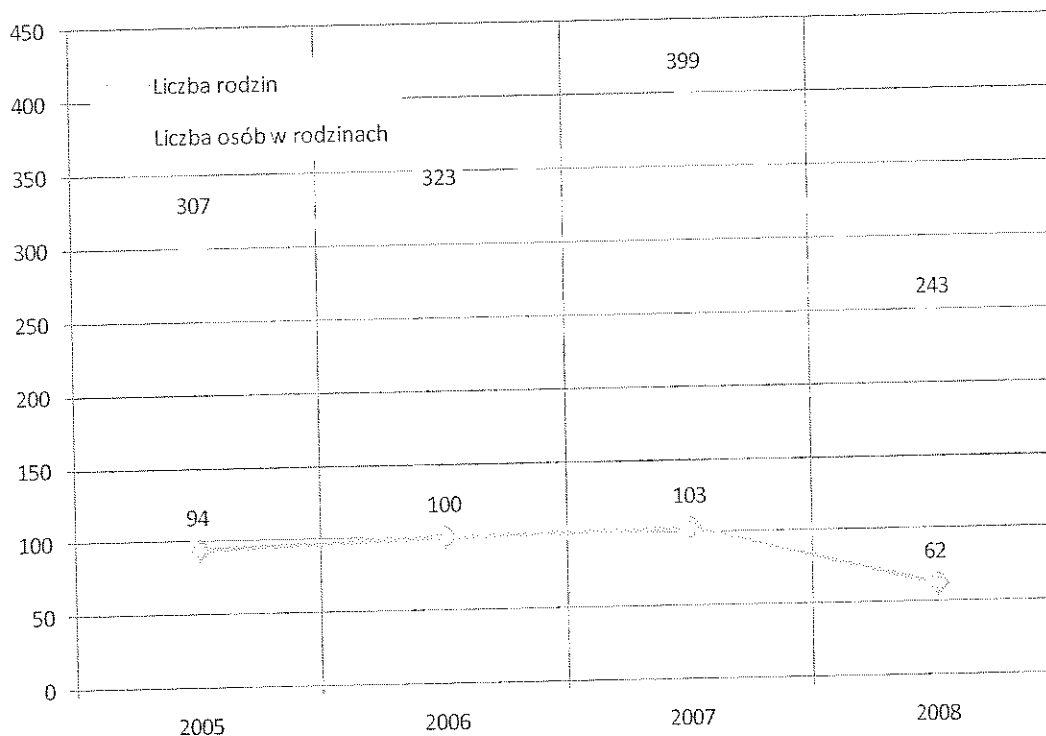
Tabela 2.13

Liczba osób niepełnosprawnych w Gminie Ostrów Wielkopolski korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2005 – 2008

Wyszczególnienie	Ogółem w latach			
	2005	2006	2007	2008
Liczba rodzin	94	100	103	62
w tym na wsi	94	100	103	62
Liczba osób w rodzinach	307	323	399	243

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

Wykres 2.14 Liczba osób niepełnosprawnych w Gminie Ostrów Wielkopolski korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2005 – 2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Ostrów Wielkopolski, za lata 2005 – 2008

W analizowanym okresie liczba rodzin osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną w Gminie Ostrów Wielkopolski oscylowała przez pierwsze trzy lata w okolicach 100, a w roku 2008 znacząco spadła do 62 (o 39,8%). Trudno ocenić jak trwała będzie to zmiana, ponieważ w poprzednich latach ilość osób objętych wsparciem była ustabilizowana, zaś zmiany były zbliżone do poziomu błędów statystycznego, lub nieznacznie go przekraczały.

2.6 Identyfikacja problemów

Syntetyczne zestawienie problemów w sferze społecznej zidentyfikowanych w Gminie Ostrów Wielkopolski prezentuje tablica 2.14

Tablica 2.14

Zidentyfikowane problemy w sferze społecznej Gminy Ostrów Wielkopolski, ich przyczyny i możliwe sposoby rozwiązywania

Problem	Główne przyczyny	Sposoby przeciwdziałania
Nienajlepszy stan zdrowotności	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zmiana stylu życia ✓ ograniczenie ilości wolnego czasu 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ polityka prozdrowotna ✓ propagowanie zdrowego trybu życia, profilaktyka, we współpracy z sektorem pozarządowym ✓ rozwój ogólnodostępnych i szkolnych obiektów sportowych
Niska mobilność zawodowa i przestrzenna	<ul style="list-style-type: none"> ✓ tradycyjne ścieżki kariery zawodowej ✓ tradycyjne przywiązanie znanych sposobów zarobkowania 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ realizacja projektów finansowanych z funduszy strukturalnych ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich (szczególnie PO <i>Kapitał Ludzki</i>) ✓ współpraca administracji publicznej i sektora pozarządowego w zakresie realizacji zadań aktywizacji zawodowej
Wzrost stopy bezrobocia w roku 2009	<ul style="list-style-type: none"> ✓ dekoniunktura i kryzys światowy ✓ niska mobilność zawodowa ✓ zła struktura zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ realizacja projektów finansowanych z funduszy strukturalnych ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich (szczególnie PO <i>Kapitał Ludzki</i>) ✓ współpraca administracji publicznej i sektora pozarządowego w zakresie realizacji zadań walki z bezrobociem
Liczebność grup społecznych wymagających wsparcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pauperyzacja części warstw społecznych ✓ rozpad więzi rodzinnych spowodowany patologiami ale także brakiem czasu wolnego ✓ dziedziczna marginalizacja społeczna i zawodowa ✓ postawy roszczeniowe ukierunkowane na permanentne życie z zasiłku i unikanie reintegracji 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ dążenie do uzależnienia wypłaty świadczeń od wykonywania czynności społecznie użytecznych ✓ realizacja projektów finansowanych z funduszy strukturalnych ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich (szczególnie PO <i>Kapitał Ludzki</i>) ✓ podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy społecznej (w tym z funduszy strukturalnych szczególnie PO <i>Kapitał Ludzki</i>) ✓ współpraca administracji publicznej i sektora pozarządowego w zakresie realizacji zadań pomocy społecznej

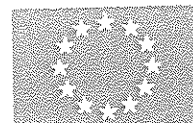
Źródło: Opracowanie analityczne, na podstawie materiałów roboczych Rozdziału 2

Rozdział 3.

ANALIZA UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH

3.1 Regulacje Unii Europejskiej

3.1.1 Standardy socjalne

Standardy socjalne Wspólnoty Europejskiej przez długi czas stanowiły przede wszystkim uzupełnienie regulacji dotyczących integracji gospodarczej państw członkowskich. Akty prawne, określające minimalne standardy socjalne we Wspólnocie Europejskiej, rozrosły się jednak na tyle, że mówi się nawet o europejskim prawie pracy jako odrębnej dziedzinie prawa wspólnotowego. Wśród regulacji socjalnych wyróżnia się pięć podstawowych grup przepisów:

- ✓ regulacje dotyczące swobodnego przemieszczania się pracowników,
- ✓ regulacje o równości traktowania mężczyzn i kobiet w dziedzinie zatrudnienia,
- ✓ przepisy dotyczące społecznych aspektów restrukturyzacji przedsiębiorstw,
- ✓ regulacje dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony pracowników,
- ✓ regulacje o dialogu społecznym oraz o zasadach konsultowania z pracownikami.

Liczbę aktów prawnych określających standardy socjalne w UE szacuje się na około 10 rozporządzeń oraz około 60 dyrektyw. Przewaga liczebna dyrektyw nad rozporządzeniami świadczy o tym, że widoczna jest raczej tendencja do harmonizacji standardów socjalnych, a nie ich ujednolicania. Zasadę ujednolicania przyjęto głównie w odniesieniu do najważniejszych kwestii związanych ze swobodą przemieszczania się pracowników (Rozporządzenie nr 1612/68) oraz zasad koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (rozporządzenie nr 1408/71). Zasadę harmonizacji stosuje się natomiast do standardów socjalnych dotyczących m.in.:

- ✓ **niedyskryminacji** (dyrektywa nr 75/117, o jednakowym wynagradzaniu kobiet i mężczyzn dyrektywa nr 76/207 o jednakowych warunkach zatrudniania kobiet i mężczyzn, dyrektywa nr 79/71 o równym traktowaniu kobiet i mężczyzn w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych)
- ✓ **czasu pracy i urlopów** (dyrektywa nr 93/104 dotycząca aspektów organizacji czasu pracy)
- ✓ **BHP** (dyrektywa nr 89/391 dotycząca realizacji przedsięwzięć mających na celu poprawę bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników)
- ✓ **niewypłacalności pracodawców** (dyrektywa nr 80/987 dotycząca ochrony roszczeń pracowniczych w przypadkach niewypłacalności pracodawcy).

3.1.2 Europejska Karta Socjalna

Europejska Karta Socjalna została uchwalona 18 października 1961 roku w Turynie. EKS obowiązuje od 26 lutego 1965 r. Jest ona odpowiednikiem Europejskiej Konwencji dotyczącej Praw Człowieka z 1950 roku w zakresie praw ekonomicznych i społecznych.

Karta jest dokumentem zamkniętym dostępnym tylko dla sygnatariuszy krajów członkowskich. Została uchwalona dla podnoszenia poziomu życia i popierania dobrobytu społecznego, zarówno ludności miejskiej, jak i wiejskiej, za pomocą odpowiednich instytucji i działań. EKS zapewnia prawa oraz wolności obywatelskie i polityczne bez dyskryminacji ze względu na rasę, kolor i płeć, religię, poglądy polityczne, pochodzenie narodowe lub społeczne.

Państwo ratyfikując Kartę nie jest zobligowane do realizowania wszystkich jej postanowień. Według artykułu 20, ust.1b wystarczające jest zagwarantowanie pięciu z siedmiu praw tzw. obowiązującego jądra:

- ✓ prawa do pracy,
- ✓ prawo do tworzenia związków zawodowych,
- ✓ prawo do układów zbiorowych,
- ✓ prawo do zabezpieczenia socjalnego,
- ✓ prawo do pomocy medycznej i socjalnej,
- ✓ prawa rodziny do ochrony
- ✓ prawa zabezpieczenia imigrantów do ochrony.

Państwo sygnatariusz musi zaakceptować przynajmniej 10 artykułów Konwencji. Karta nie jest uznana za samo-egzekwującą się i nie może być bezpośrednio stosowana przez sądy krajowe. W procesie stosowania praw w niej opisanych pełni rolę posiłkową.

Karta nie opiera się na żadnym mechanizmie prawnym, który wprowadzałby ją w życie. Ponieważ jednak określone kraje podpisały Kartę, musi istnieć organ kontrolujący realizację podjętych zobowiązań. Istnieją cztery takie organy:

- ✓ Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy
- ✓ Komitet Ministrów Rady Europy
- ✓ Komitet Niezależnych Ekspertów
- ✓ Komitet Rządowy.

Karta wymaga by przedstawiano coroczny raport dotyczący stosowania jej postanowień w krajach, które zobowiązały się przestrzegać ustaleń przyjętych artykułów.

3.1.3 Europejski Fundusz Społeczny

EFS

Europejski Fundusz Społeczny (EFS) jest głównym instrumentem wspierającym działania podejmowane w ramach Europejskiej Strategii Zatrudnienia oraz rocznych wytycznych w sprawie zatrudnienia. Realizacji Europejskiej Strategii Zatrudnienia i wytycznych służy także współfinansowana z EFS Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL. Inicjatywa ta jest poświęcona przeciwdziałaniu dyskryminacji i nierówności na rynku pracy.

Zadania Europejskiego Funduszu Społecznego precyzuje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1784/1999/WE. Zgodnie z nim działania w ramach EFS powinny być zorientowane na zapobieganie i przeciwdziałanie bezrobociu oraz na rozwijanie potencjału kadrowego i integrację społeczną rynku pracy. Rozporządzenie 1784/99 określa również obszary wsparcia w ramach, których koncentruje się pomoc EFS oraz definiuje kryteria kwalifikujące do objęcia pomocą strukturalną.

Obszary wsparcia EFS:

1. Aktywną politykę rynku pracy mającą na celu przeciwdziałanie i zapobieganie bezrobociu, przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, ułatwianie ponownej integracji długotrwale bezrobotnych z rynkiem pracy, a także wspieranie integracji zawodowej ludzi młodych oraz osób powracających na rynek pracy po okresie nieobecności na nim.
2. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego mające na celu ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego. Skierowane jest ono do osób, które ze względu na trudną sytuację życiową nie potrafią samodzielnie odnaleźć się na rynku pracy, nie potrafią rozwiązać osobistych, społecznych i zawodowych problemów korzystając długotrwale w sposób bierny ze świadczeń pomocy społecznej.
3. Kształcenie ustawiczne mające na celu ułatwienie i polepszenie dostępu do rynku pracy oraz integrację z rynkiem pracy, podwyższenie i utrzymanie potencjału zatrudnieniowego osób oraz promowanie mobilności zawodowej, poprzez zwiększanie dostępu do szkoleń zawodowych, edukacji oraz doradztwa.
4. Doskonalenie kadr gospodarki (promocja potencjału adaptacyjnego) oraz rozwój przedsiębiorczości poprzez promocję wykwalifikowanej, przeszkolonej i zdolnej do adaptacji do zmiennych warunków rynku pracy kadry pracowniczej, popieranie innowacyjności i potencjału adaptacyjnego w zakresie organizacji pracy, rozwijanie przedsiębiorczości oraz warunków sprzyjających tworzeniu miejsc pracy i podwyższaniu kwalifikacji, rozwój potencjału ludzkiego w sferze badań, nauki i technologii.
5. Zwiększanie dostępu i uczestnictwa kobiet na rynku pracy, włącznie z możliwością rozwijania kariery zawodowej, zwiększeniem dostępu kobiet do nowych miejsc pracy, pomocą w uruchamianiu działalności gospodarczej, a także działania zakładające zmniejszenie dysproporcji których podstawą jest dyskryminacja ze względu na płeć zarówno w ramach pionowych, jak i poziomych struktur rynku pracy.

Ponadto, w ramach EFS wspierane są kwestie horyzontalne (wspólne dla całego obszaru Unii i jej poszczególnych członków) dotyczące rozwoju lokalnego, równości szans, rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz zrównoważonego rozwoju.

Podejmowane działania z zakresu rozwoju lokalnego mają przyczynić się, między innymi, do wzmocnienia więzi wewnętrznej wspólnot lokalnych, poprawy jakości życia społeczności oraz zwiększenia zaangażowania mieszkańców i władz lokalnych w rozwój społeczno-gospodarczy regionu poprzez realizację działań opartych na zasadzie partnerstwa.

Kwestia równości szans stanowi istotny element wszystkich realizowanych działań. Odnosi się ona w szczególności do promowania równych szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy, do wyrównywania szans edukacyjnych i szans na rynku pracy osób narażonych na wykluczenie społeczne, osób zamieszkałych na terenach wiejskich i zaniedbanych oraz osób niepełnosprawnych. Rozwój społeczeństwa informacyjnego oznacza działania skierowane na podwyższenie poziomu technologicznego poprzez podnoszenie umiejętności korzystania z nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych, aktualizowanie wiedzy o nowoczesnych formach zarządzania i organizacji pracy oraz podwyższanie poziomu wykształcenia społeczeństwa.

Zrównoważony rozwój oznacza rozwój społeczno-gospodarczy z poszanowaniem środowiska naturalnego.

3.2. Polityka społeczna kraju

3.2.1. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

Ustawa o pomocy społecznej

Obowiązująca od 1 maja 2004 roku *Ustawa o pomocy społecznej* (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z dn. 12.03.2004 r.), określa:

- ✓ zadania w zakresie pomocy społecznej,
- ✓ rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania,
- ✓ organizację pomocy społecznej;
- ✓ zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy (art. 2.1.) pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3.1.).

Ustawa ta określa przypadki, w których udziela się pomocy społecznej osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Art. 18 i art. 17 ustawy o pomocy społecznej dotyczą obowiązków gminy względem osób potrzebujących wsparcia. Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należą:

- ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- ✓ opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- ✓ organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- ✓ prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- ✓ realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Do zadań własnych gminy należy:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywa-

- nia problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- ✓ sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
  - ✓ udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
  - ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
  - ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
  - ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
  - ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
  - ✓ przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
  - ✓ opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
  - ✓ praca socjalna;
  - ✓ organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
  - ✓ prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
  - ✓ tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
  - ✓ dożywanie dzieci;
  - ✓ sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
  - ✓ kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
  - ✓ sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
  - ✓ utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.
  - ✓ przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
  - ✓ przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
  - ✓ prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
  - ✓ podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych..

Jednostką, która wypełnia powyższe zadania gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS). Głównym zadaniem GOPS jest udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach osób oczekujących pomocy, poszkodowanych itp. Art. 110 ustawy o pomocy społecznej określa zadania i obowiązki Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Należą do nich:

- ✓ koordynowanie realizacją *Gminnej Strategii Rozwiązywanie Problemów Społecznych*,
- ✓ wytaczanie na rzecz obywateli powództwa o roszczenia alimentacyjne,
- ✓ kieruje wnioski o ustalenie niezdolności do pracy, niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności do organów określonych odrębnymi przepisami.

- ✓ składanie radzie gminy corocznego sprawozdanie z działalności ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej.

Ustawy regulujące system pomocy społecznej na szczeblu gminnym

Ustawa o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.)

W myśl ustawy gmina (Art.7, pkt.1) zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- ✓ ochrony zdrowia,
- ✓ pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- ✓ polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.)

Rozdział 3 ustawy określa zasady rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Rehabilitacja oznacza zespół działań: organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, prowadzonych przy aktywnym uczestnictwie osób niepełnosprawnych, zmierzających do osiągnięcia możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania oraz poprawy jakości życia i integracji społecznej. Ustawa definiuje trzy zasady rehabilitacji osób niepełnosprawnych:

- ✓ rehabilitację leczniczą, która odbywa się na podstawie odrębnych przepisów,
- ✓ rehabilitację zawodową, która ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy,
- ✓ rehabilitację społeczną, która ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestniczenie w życiu społecznym. Realizowana jest ona poprzez:
  - wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej,
  - wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- ✓ likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji, kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535 z dnia 19 sierpnia 1994 r. z późn. zm.)

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorzady zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

- ✓ promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- ✓ zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- ✓ kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z 2003 r.)

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa to:

- ✓ prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- ✓ uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- ✓ nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- ✓ wolontariat.

Ustawa daje możliwość przekazania części zadań administracji samorządowej do realizacji organizacjom pozarządowym.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst pierwotny: Dz. U. Nr 35, poz. 230 z 1982 r.; tekst jednolity: Dz. U. Nr 147, poz. 1231 z 2002 r. ze zm. Z 27 maja 2004 r. Dz. U. Nr 152 poz. 1597)

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

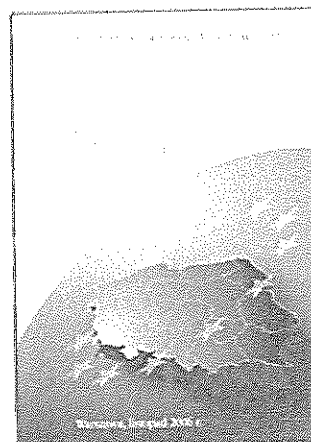
- ✓ tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu,
- ✓ działalność wychowawczą i informacyjną,
- ✓ ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju,
- ✓ ograniczanie dostępności alkoholu,
- ✓ leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu,
- ✓ zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie,
- ✓ przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 149)

Ustawa definiuje przemoc jako „jednokrotnie albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób narażające je na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność (w tym: seksualną), powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Do zadań gminy w tym zakresie należy: stworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy, prowadzenie poradnictwa i interwencji, opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar i prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia. Realizacja ustawy ma: zapewnić ochronę i pomoc ofiarom przemocy, oddziaływać korekcyjno-edukacyjnie na osoby stosujące przemoc oraz podnosić świadomość społeczną na temat przyczyn i skutków przemocy.

3.2.2 Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym odniesienie dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. SRK jest podstawową przesłanką dla *Narodowej Strategii Spójności (Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia)*, *Krajowego Planu Strategicznego dla Obszarów Wiejskich* i *Strategii Rozwoju Rybołówstwa* oraz wynikających z nich programów operacyjnych. Horyzont czasowy Strategii pokrywa się z okresem nowej perspektywy finansowej UE na lata 2007-2013 wraz z zastosowaniem reguły wydatkowania środków n+ 2 (tj. w ciągu dwóch kolejnych lat).

Zgodnie z zapisami strategii podnoszenie poziomu życia mieszkańców oznacza, poza inwestycjami w infrastrukturę techniczną, również konieczność zapewniania wystarczającego dostępu do edukacji, usług zdrowotnych, opiekuńczych i socjalnych, usług związanych z administracją i wymiarem sprawiedliwości, a także infrastruktury do wykorzystania czasu wolnego. Infrastruktura usług społecznych, rozumiana zarówno jako infrastruktura fizyczna, jak i jakość świadczonych usług, służy kształtowaniu jakości kapitału ludzkiego.

Niezbędne są też inwestycje w obiekty służące świadczeniu usług społecznych dla osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci oraz osób dotkniętych patologiami społecznymi (takimi jak alkoholizm czy narkomania). Równolegle konieczne są działania na rzecz wzmocnienia zasobów kadrowych tych placówek. Pozwoli to podnieść dostępność usług społecznych i ich jakość oraz zmniejszyć skalę występującego w kraju zjawiska wykluczenia społecznego. Wiąże się z tym zadanie ograniczenia problemu bezdomności. Stwarzane będą warunki (włączając w to bazę materialną) dla osób wykluczonych do powrotu do samodzielności i aktywności zawodowej, a także pełnego dostępu do usług edukacyjnych.

Ważnym zagadnieniem *Strategii Rozwoju Kraju* jest również ułatwianie niepełnosprawnym dostępu do rynku pracy. Z jednej strony, podejmowane będą działania na rzecz ułatwienia osobom niepełnosprawnym zdobywania kwalifikacji, przydatnych na rynku pracy, a z drugiej strony -

doskonalone będą mechanizmy zachęcające pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych. Dużą rolę w integracji zawodowej osób niepełnosprawnych pełni rehabilitacja zdrowotna i społeczna. Rozbudowywane i wspierane będą w związku z tym instytucje zapewniające ten rodzaj rehabilitacji. Istotnym warunkiem ułatwienia niepełnosprawnym dostępu do rynku pracy jest również lepsze dostosowanie infrastruktury lokalnej do ich potrzeb.

Priorytet 4. *Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa* Strategii zawiera komponent „*Promocja polityki integracji społecznej, w tym prorodzinnej, zwłaszcza w zakresie funkcji ekonomicznych, opiekuńczych i wychowawczych*”. Politykę w tym zakresie wzmocnić powinno łączne zaangażowanie aktywnej polityki społecznej państwa (rządu i samorządów) i aktywności społeczeństwa. Celem strategicznym jest zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa, którego efektem będzie zwiększenie integracji społecznej, przy wzajemnym wspieraniu się polityki społecznej i polityki gospodarczej oraz wzrostu zatrudnienia. W realizacji tego celu pożądane jest zaangażowanie wszelkich podmiotów w projektowanie, wdrażanie i monitorowanie polityki społecznej.

Pierwszoplanowym zadaniem polityki społecznej będzie systemowe wsparcie rodzin, szczególnie w pierwszych latach wychowywania dzieci, obejmujące działania w obszarze zdrowia, bytu, edukacji i wychowania, a także budowanie systemu wspierania łączenia rodzicielstwa i pracy zawodowej. Wymaga to kompleksowych inicjatyw zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym, administracji publicznej, ale także organizacji pozarządowych, pracodawców i środowisk lokalnych, w tym lokalnego wolontariatu. W efekcie tych działań oczekiwane należy wzrostu stabilności rodzin, zwiększenia dzietności, a także ograniczenia zjawisk niepożądanych, takich jak dziedziczenie biedy i wykluczenia społecznego. Realizowany będzie program wsparcia niezamożnych rodzin w zaspokajaniu ich potrzeb mieszkaniowych poprzez ułatwienie pozyskiwania mieszkania na własność.

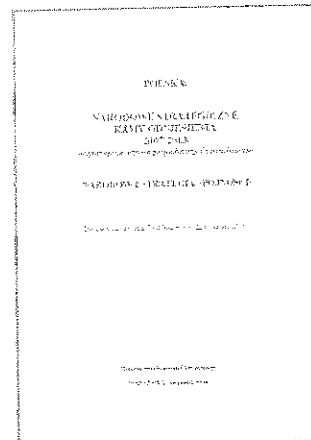
Promowana będzie integracja i aktywizacja społeczna, w szczególności rozwój instytucji zatrudnienia socjalnego, spółdzielczości socjalnej, budownictwa socjalnego, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, jak też rozwój kontraktów socjalnych i innych instrumentów aktywizujących, stosowanych przez służby społeczne. Prowadzone będą działania na rzecz tworzenia integracyjnego rynku pracy dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji lub osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Aktywna polityka społeczna wymaga zaangażowania środowisk lokalnych. Aby to osiągnąć, niezbędna jest rozbudowa i kształtowanie dobrej jakości służb społecznych, a także rozwój sektora organizacji pozarządowych. Polityka integracji społecznej zależy w dużej mierze od inicjatyw obywatelskich, dialogu obywatelskiego i partycypacji społecznej. Warunki takie sprzyjają dynamicznemu rozwojowi usług społecznych prowadzących do integracji.

Istotnym zadaniem jest budowa poczucia bezpieczeństwa socjalnego, związanego z poziomem i jakością usług zdrowotnych (w tym ratownictwa medycznego), usług pomocy społecznej oraz zabezpieczenia społecznego (renty, system emerytalny).

Ważne też będzie, w warunkach wydłużenia wieku życia, budowanie systemu wsparcia dla osób starszych, przede wszystkim zbudowanie kompleksowego systemu opiekuńczego, aktywizującego i integrującego osoby starsze w środowiskach lokalnych oraz rozwój opieki długoterminowej i paliatywnohospicyjnej. Brak takiego podejścia, w szczególności brak skoordynowanego wsparcia zdrowotnego osób starszych powodować może narastanie wykluczenia społecznego w tej grupie.

3.2.3 Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia)

Ważnym wyzwaniem wynikającym z *Narodowej Strategii Spójności* (wcześniej tytułowana *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia*) w nadchodzących latach jest trudna sytuacja na rynku pracy. Kluczowym problemem jest pełne i dobre wykorzystanie jakości kapitału ludzkiego i zasobów pracy, w taki sposób by służyło to wzrostowi gospodarczemu, konkurencyjności i innowacyjności polskiej gospodarki, zmniejszeniu dysproporcji w rozwoju pomiędzy Polską a UE, oraz poszczególnymi regionami. Nakreślony w *Narodowej Strategii Spójności* cel strategiczny odpowiada założeniom Strategii Lizbońskiej i wpisuje się w zdefiniowaną w *Strategicznych Wytycznych Wspólnoty* Wytyczną 4.3 dotyczącą *Większej liczby miejsc pracy*. Dodatkowo, cel uwzględnia zalecenia dotyczące rozwoju kapitału ludzkiego, jakie są tam podkreślane przez trzy priorytety: zaangażowanie większej liczby osób w aktywną działalność zawodową, utrzymanie wysokiego poziomu aktywności zawodowej oraz modernizacja systemów zabezpieczenia socjalnego, poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynków pracy, zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i zdobywanie kwalifikacji.

Zapisy *Narodowej Strategii Spójności* odnośnie przeciwdziałanie ubóstwu i zapobieganie wykluczeniu społecznemu, wskazują iż Polska jest krajem, gdzie ogólnemu wzrostowi dochodu i wydatków w społeczeństwie towarzyszy wzrost zróżnicowania sytuacji dochodowej ludności, z kontynuacją tendencji wzrostu ubóstwa. Zróżnicowanie problemów jest zależne od specyfiki regionu. W aglomeracjach oraz dużych miastach częściej spotykane są problemy narkomanii, przestępczości, bezdomności. Natomiast, w regionach uboższych, na obszarach wiejskich pojawiają się patologie związane z brakiem perspektyw na zatrudnienie, szczególnie dla osób o niższym wykształceniu. Negatywnym elementem jest pojawiające się zjawisko dziedziczenia ubóstwa przez kolejne pokolenia. We wszystkich środowiskach istnieje problem wykluczenia osób niepełnosprawnych w stopniu głębokim i znacznym. Innym problemem, mającym swe podstawy w odmienności kulturowej grupy etnicznej, jest alienacja zawodowa i społeczna Romów.

Odzwierciedlając cele Strategii Lizbońskiej, w najbliższych latach prowadzone będą działania mające na celu wzmocnienie spójności społecznej. Podstawowym elementem realizacji jest odpowiednia zdolność do reagowania na potrzeby społeczne oraz niwelowanie czynników przyczyniających się do pogłębiania różnic, w konsekwencji powodujących bierność zawodową, ubóstwo i wykluczenie społeczne. Przedsięwzięcia zwiększające integrację społeczną są elementem wpisującym się przede wszystkim w Wytyczną 4.3.1 *Zaangażowanie większej liczby osób w aktywną działalność zawodową, utrzymanie wysokiego poziomu aktywności zawodowej oraz modernizacja systemów zabezpieczenia socjalnego* zapisaną w *Strategicznych Wytycznych Wspólnoty*. Polityka spójności w tym zakresie będzie skupiała się na osobach znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ze względu na długi okres braku aktywności zawodowej oraz osobach które przerwały edukację szkolną. Odpowiednie wsparcie dotyczyć będzie również osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym z uwagi na niepełnosprawność, różnice kulturowe i etniczne.

Integracja społeczna oraz przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu będzie następować przede wszystkim poprzez zapewnienie dostępu do edukacji i szkolenia zawodowego. Towarzyszyć temu będzie świadczenie niezbędnych usług społecznych wspierających dostęp

do zatrudnienia osób najdalej odsuniętych od rynku pracy oraz usług przyczyniających się do zwalczania ubóstwa, a także promowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia. Nieodzowną częścią tego procesu jest ułatwianie dostępu do takich sfer i dziedzin, które w sposób pośredni odgrywają istotną rolę w procesie integracji społecznej.

Ważnym elementem prowadzonych działań musi być integracja zawodowa i społeczna imigrantów oraz grup etnicznych – tworzenie instytucjonalnych i finansowych ram dla programów pozwalających imigrantom oraz przedstawicielom grup etnicznych na przewyższanie barier językowych, kulturowych i etnicznych, a także pomoc skierowana do długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób opuszczających zakłady karne i młodzież opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Ponadto *Narodowa Strategia Spójności* wykazuje konieczność wsparcia podstawowej infrastruktury społecznej. Dla podniesienia poziomu życia mieszkańców Polski, a także przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego, niezwykle istotne jest zapewnienie bardziej równomiernego dostępu do podstawowej infrastruktury społecznej. Dostęp do zdrowej i wysoko wykwalifikowanej siły roboczej jest ważną przesłanką szeroko rozumianej atrakcyjności inwestycyjnej oraz ma wpływ na funkcjonowanie całej gospodarki.

Uwzględniając strukturę demograficzną, społeczną, a także zróżnicowanie w dostępie do infrastruktury ochrony zdrowia, kultury czy edukacji, a także wytyczne *Strategicznych Wytycznych Wspólnoty* – w tym Wytyczną 4.3.5 *Pomoc w utrzymaniu zdrowej siły roboczej zakładające wzmocnienie spójności społecznej i gospodarczej krajów członkowskich* istotne znaczenie mają inwestycje służące zmniejszaniu nierówności w dostępie do infrastruktury medycznej, edukacyjnej i kultury.

Inwestycje w infrastrukturę społeczną, potraktowane w sposób komplementarny wobec sfery technicznej powinny przyczynić się do wzmocnienia powiązań między sektorami, a tym samym maksymalizacji zakładanych efektów rozwojowych.

Zdrowie populacji jest jednym z kluczowych czynników produktywności i wzrostu gospodarczego oraz istotnym wyznacznikiem ogólnie pojętej jakości życia. W zakresie infrastruktury ochrony zdrowia istotne są działania służące poprawie infrastruktury ochrony zdrowia, zmniejszeniu nierówności w dostępie do infrastruktury medycznej oraz zwiększające efektywność w systemach opieki zdrowotnej poprzez inwestycje w ICT, wiedzę i innowacje. Wsparcie dla infrastruktury ochrony zdrowia może być źródłem wartości dodanej w innych dziedzinach życia gospodarczego. Bardziej skuteczne polityki zdrowotne powinny sprzyjać także ograniczeniu zjawiska absencji pracowniczych, jak również przedwczesnego przechodzenia na emeryturę. Powinny też mieć znaczący wkład w ograniczenie głównych nierówności w dostępie do wysokiej jakości usług medycznych.

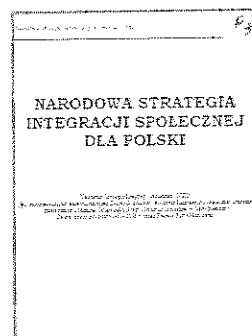
Biorąc pod uwagę efektywność nauczania jako główny czynnik warunkujący funkcjonowanie nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy i innowacji należy zwiększyć dostępność edukacyjną, poprzez budowę i modernizację jej infrastruktury, a w szczególności poprzez budowę i rozbudowę obiektów naukowo – badawczych i obiektów dydaktycznych, a także wyposażenie ich w sprzęt naukowo-badawczy, w tym laboratoria, pracownie komputerowe, biblioteki oraz budowę i modernizację infrastruktury uczelni (np. domy studenckie, obiekty administracyjne). Lepszy system kształcenia zwiększy kwalifikacje zawodowe i zdolności adaptacyjne pracowników pozwalając tym samym na zaangażowanie większej liczby osób w aktywną działalność zawodową. Działania w dziedzinie infrastruktury kultury powinny się koncentrować na wykorzystaniu potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski. Ponadto powinny skupić się na ochronie i zachowaniu dziedzictwa kulturowego oraz

na poprawie stanu infrastruktury kultury, a także na zwiększeniu dostępu do kultury, co jest zgodne z zapisami ZPW.

Polska gospodarka charakteryzuje się z jednej strony znaczącym potencjałem rozwojowym, a z drugiej strony szeregiem zapóźnień rozwojowych wynikających m.in. z braku nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej. Jedynie przełamanie tych barier poprzez zwiększenie dostępności transportowej kraju zwiększy atrakcyjność inwestycyjną, a co za tym idzie przyczyni się do osiągnięcia stałego i wysokiego wzrostu gospodarczego oraz pozwoli ograniczyć bezrobocie, a także zwiększy spójność społeczno – gospodarczą kraju.

3.2.4 Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Priorytety zawarte w Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone z perspektywą ich realizacji do 2010 roku są następujące:

W zakresie realizacji prawa do edukacji:

- ✓ wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- ✓ poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjum i średnim,
- ✓ upowszechnianie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- ✓ rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawności dzieci,
- ✓ upowszechnianie kształcenia ustawicznego;

W zakresie realizacji prawa do zabezpieczenia socjalnego:

- ✓ radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowalny i wymaga podjęcia natychmiastowych, zdecydowanych działań,
- ✓ ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowych tak, aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE;

W zakresie działań dotyczących realizacji prawa do pracy:

- ✓ ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- ✓ zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- ✓ zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych,
- ✓ zwiększenie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy;

W zakresie realizacji prawa do ochrony zdrowia:

- ✓ wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- ✓ upowszechnianie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ✓ zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego;

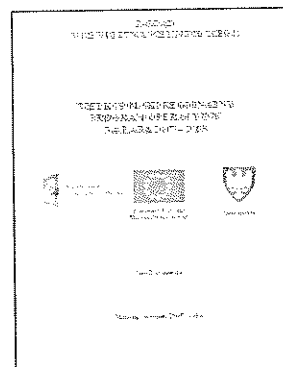
W zakresie realizacji innych praw społecznych:

- ✓ zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- ✓ zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych,
- ✓ rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami
- ✓ zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną,
- ✓ realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorzady terytorialne,
- ✓ zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

3.3. Województwo samorządowe

3.3.1 Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

W ramach *Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013* kwestii pomocy społecznej dotyczy Priorytet V *Infrastruktura dla kapitału ludzkiego*. Nowe wyzwania dotyczące konkurencyjności i spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa i aktualne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, spadek liczby osób w wieku produkcyjnym) powodują konieczność podjęcia działań zmierzających do podniesienia mobilności mieszkańców oraz pełnego i dobrego wykorzystania kapitału ludzkiego i zasobów pracy.

Jednym z głównych wyznaczników atrakcyjności i konkurencyjności regionu, wpływających na jakość życia jego mieszkańców, jest odpowiednio rozwinięta, dostosowana do potrzeb oraz spełniająca standardy Unii Europejskiej infrastruktura społeczna. Jak wynika z analizy społeczno-gospodarczej regionu, jakość i dostępność infrastruktury społecznej pozostaje nadal niewystarczająca w stosunku do występujących potrzeb.

Dzisiejszy stan infrastruktury ochrony zdrowia, dydaktycznej, pomocy społecznej, jak również ich wyposażenie, jest w województwie bardzo zróżnicowany.

Wzmocnienie roli edukacji i oświaty oraz podniesienie standardów ochrony zdrowia, jak również opieki społecznej, zapewni efektywność regionalnych zasobów pracy, wpłynie na mobilność pracowników, co w efekcie podniesie poziom konkurencyjności regionu.

Odpowiednio ukierunkowane inwestycje w infrastrukturę społeczną (ochrony zdrowia, edukacyjną i opieki społecznej) zapewnią optymalne warunki dla wzrostu kapitału społecznego i zaspokojenia potrzeb społecznych w regionie.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna wymaga nowoczesnej infrastruktury, pozwalającej zarówno należycie zadbać o zdrowie i życie osób aktywnych na rynku pracy, jak i zapewniającej opiekę starszym i przewlekle chorym. Szeroko rozumiana ochrona zdrowia i życia jest kluczowym elementem przy tworzeniu potencjału społecznego regionu.

Dobre warunki do edukacji, na wszystkich poziomach, dzięki nowej lub zmodernizowanej infrastrukturze i nowoczesnym wyposażeniu, powinny sprawić, że kapitał ludzki będzie lepiej wykształcony i dostosowany do dynamicznych wymogów rynku pracy.

Dbalność o dostępność i jakość infrastruktury społecznej ma bardzo duże znaczenie w kontekście poziomu jakości życia mieszkańców.

Nasilające się procesy polaryzacyjne w regionie, a także starzenie się ludności w połączeniu z ewolucją modelu rodziny, powodują wzrost zapotrzebowania na opiekę długotrwałą i paliatywną oraz różne formy pomocy społecznej.

Obecnie brak dostatecznej sieci infrastruktury pomocy społecznej stanowi zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych i wymagających profesjonalnego wsparcia. W rezultacie, może to prowadzić do ich społecznego wykluczenia.

Zatrzymanie bądź spowolnienie niekorzystnych tendencji w zakresie niskiej aktywności zawodowej mieszkańców regionu wymaga poprawy infrastruktury edukacji, sfery społecznej, i zdrowia. Zdolności adaptacyjne mieszkańców na rynku pracy zależą przede wszystkim od wykształcenia o profilu dostosowanym do potrzeb rynku pracy, poziom zatrudnienia zależy ponadto od stanu zdrowia oraz dostępu do katalogu usług społecznych. W związku z powyższym wsparcie w ramach priorytetu skierowane będzie na rozwój infrastruktury edukacyjnej, społecznej oraz na poprawę systemu ochrony zdrowia w województwie.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach priorytetu V WRPO

Infrastruktura szkolnictwa wyższego

Celem jest zwiększenie dostępności i poprawa jakości kształcenia na poziomie wyższym, wzmocnienie pozycji szkół wyższych i przygotowanie ich do odegrania kluczowej roli w tworzeniu konkurencyjnej gospodarki regionalnej, zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej regionu oraz tworzeniu warunków do wzrostu zatrudnienia.

Rozwój szkolnictwa wyższego znacząco wpływa na wzrost konkurencyjności regionu i rozwój gospodarki opartej na wiedzy. Edukacja o wysokiej jakości i efektywności jest kluczowym warunkiem rozwoju społeczeństwa, a także drogą do podnoszenia jakości życia. Stały wzrost liczby studentów w Wielkopolsce skłania do skierowania części środków strukturalnych, dostępnych w ramach Programu na stworzenie odpowiednich warunków w zakresie infrastruktury i wyposażenia placówek szkół wyższych. Działanie obejmuje budowę, rozbudowę, przebudowę oraz wyposażenie obiektów infrastruktury społecznoedukacyjnej, służącej do prowadzenia działalności dydaktycznej na poziomie wyższym. Za projekty kwalifikujące się do dofinansowania należy traktować również takie, które nie wiążą się bezpośrednio z kształceniem, np. dotyczące akademików, stołówek, infrastruktury sportowej, itp. Wraz z ich otoczeniem, a także usuwania barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych.

Wspierane będą przedsięwzięcia związane z budową nowych, przebudową, rozbudową lub odbudową istniejących obiektów dydaktycznych, infrastruktury społeczno-edukacyjnej w kampusach, w tym akademików i stołówek oraz obiektów służących prowadzeniu działalności dydaktycznej na poziomie wyższym, obiektów sportowych przy szkołach wyższych (np. boiska, sale gimnastyczne itp.) oraz z zagospodarowaniem ich otoczenia, z usuwaniem barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, związane z wyposażeniem placówek edukacyjnych w nowoczesny sprzęt i pomoce optymalizujące proces kształcenia, związane z budową nowych, rozbudową lub przebudową istniejących laboratoriów dydaktycznych, pracowni komputerowych i bibliotek.

Rozwój infrastruktury edukacyjnej, w tym kształcenia ustawicznego

Celem jest poprawa warunków kształcenia, unowocześnienie i wzbogacenie bazy regionalnych placówek oświatowych na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, a także kształcenia ustawicznego oraz wyrównanie szans w dostępie do edukacji podstawowej i średniej uczniów z terenów wiejskich.

Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną Województwa Wielkopolskiego na poziomie podstawowym i gimnazjalnym mają kluczowe znaczenie dla poprawy szans edukacyjnych i rozwoju systemu edukacji na poziomie lokalnym, w kontekście wyrównywania szans pomiędzy młodzieżą z terenów miejskich i wiejskich. Mimo, iż województwo charakteryzuje się gęstą siecią placówek szkolnych, wyraźne są dysproporcje, szczególnie w zakresie wyposażenia w pracownie, laboratoria, niezbędny sprzęt, czy pomoce naukowe. W ramach działania będą realizowane przedsięwzięcia z zakresu wzmocnienia infrastruktury bazy oświatowej, modernizacji ośrodków dydaktycznych łącznie z wyposażeniem ich w niezbędne pomoce dydaktyczne oraz infrastrukturę techniczną i sanitarną. W zakres działania wpisują się także inwestycje w infrastrukturę sportową ściśle powiązaną z infrastrukturą edukacyjną. W celu wyrównania szans realizowane będą również zadania polegające na budowie internatów, które mogą być szczególnie istotne dla młodych ludzi z obszarów wiejskich i małych miast. Działanie jest również ukierunkowane na inwestycje umożliwiające nabycie niezbędnych umiejętności na rynku pracy młodzieży i osobom dorosłym. Stale rozwijająca się oferta edukacyjna i mobilność zawodowa ludności stwarza potrzebę rozbudowy i wyposażenia bazy placówek służących kształceniu praktycznemu i ustawicznemu, które opiera się na tworzeniu możliwości edukacji w każdym wieku i na wszystkich poziomach zarówno w szkołach, jak i w formach pozaszkolnych. Realizacja działania ma za zadanie przyczynić się do wzrostu atrakcyjności regionu jako miejsca lokowania inwestycji poprzez dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Wspierane będą przedsięwzięcia związane z budową nowych, rozbudową i przebudową istniejących obiektów dydaktycznych (poza przedszkolami), w szczególności budynków szkolnych, laboratoriów dydaktycznych, sal do praktycznej nauki zawodu w szkołach ponadgimnazjalnych oraz pracowni komputerowych, z budową nowych, rozbudową i przebudową istniejących bibliotek przyszkolnych, obiektów sportowych, obiektów infrastruktury społeczno edukacyjnej, związane z wyposażeniem placówek edukacyjnych w nowoczesny sprzęt i pomoce optymalizujące proces kształcenia, związane z usuwaniem barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, związanych z zagospodarowaniem otoczenia obiektów.

Poprawa warunków funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w województwie

Celem jest poprawa jakości opieki zdrowotnej w województwie wielkopolskim poprzez podniesienie standardu usług medycznych oraz zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez zakłady opieki zdrowotnej.

Realizacja działania ma się przyczynić do poprawy efektywności działania i racjonalizacji sieci placówek służby zdrowia w województwie. Wspierane będą przedsięwzięcia z zakresu modernizacji, przebudowy i rozbudowy funkcjonujących obiektów ochrony zdrowia w celu przyspieszenia dostosowania ich stanu technicznego do wymagań określonych w obowiązujących przepisach prawa. Mając na uwadze sytuację zdrowotną mieszkańców regionu, wskaźnik zachorowalności i umieralności m.in. na choroby nowotworowe, układu krążenia, w celu wczesnego diagnozowania, leczenia chorób, ułatwienia dostępu do wysokospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych wsparciem będzie objęty zakup specjalistycznego sprzętu medycznego i aparatury medycznej, spełniających aktualne standardy w zakresie bezpieczeństwa, jak również normy określone

przez UE. W oparciu o przeprowadzoną analizę społeczną uzasadnione jest dostosowanie systemu opieki zdrowotnej w Wielkopolsce do aktualnego trendu demograficznego uwzględniającego rosnącą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym. Z tego względu wspierane będą projekty umożliwiające rozwój zakładów opieki długoterminowej i rozbudowę rehabilitacyjnej bazy szpitalnej.

Wspierane będą przedsięwzięcia związane z rozbudową i modernizacją istniejących obiektów infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu regionalnym i lokalnym w celu dostosowania ich do wymogów określonych w obowiązujących przepisach prawa, z rozbudową i modernizacją sal operacyjnych, zabiegowych i bloków diagnostycznych wraz z zakupem i montażem wyposażenia związanego bezpośrednio z procesem leczenia, związane z zakupem i montażem nowych urządzeń medycznych, na przykład aparatury i sprzętu medycznego oraz wyposażenia związanego bezpośrednio z procesem leczenia w celu podniesienia jakości usług medycznych, związane z dostosowaniem stanu technicznego istniejącej infrastruktury do zakupu i użytkowania nowego sprzętu medycznego, z dostosowaniem obiektów służby zdrowia do potrzeb pacjentów, w szczególności osób niepełnosprawnych.

Wzmocnienie pozostałej infrastruktury społecznej

Głównym celem jest dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb oraz warunków występujących w województwie wielkopolskim.

W ramach działania wsparcie uzyskują inicjatywy i przedsięwzięcia z zakresu podstawowej infrastruktury społecznej, wpływające na ograniczenie takich problemów społecznych występujących na terenie województwa jak: ubóstwo, marginalizacja, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność oraz wielu innych kształtujących trudną życiowo sytuację jednostki. Upowszechnienie dostępu do świadczeń oraz ulepszenie ich jakości w szeroko rozumianej opiece społecznej ma również wyjść naprzeciw potrzebom „starzejącego się” społeczeństwa oraz przyczynić do przyspieszenia dostosowania stanu technicznego obiektów infrastruktury społecznej do wymagań określonych w obowiązujących przepisach prawa.

Wspierane będą przedsięwzięcia związane z budową nowych, przebudową, adaptacją i modernizacją obiektów świadczących usługi w zakresie pomocy społecznej (np. domy pomocy społecznej, hospicja, domy dziecka, świetlice środowiskowe, ośrodki pobytu dziennego, centra pomocy rodzinie, noclegownie dla bezdomnych, placówki opiekuńczo-wychowawcze i inne ośrodki wsparcia) łącznie z zakupem i montażem wyposażenia, związane z budową nowych, przebudową, adaptacją i modernizacją obiektów świadczących usługi z zakresu pozaszkolnych form integracji społecznej dzieci i młodzieży (np. świetlice socjoterapeutyczne, ogniska wychowawcze, kluby środowiskowe i inne ośrodki wsparcia), łącznie z zakupem i montażem wyposażenia, związane z budową nowych, przebudową, adaptacją i modernizacją obiektów świadczących usługi z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (np. warsztaty terapii zajęciowej, ośrodki rehabilitacyjne, specjalistyczne ośrodki szkoleniowo-rehabilitacyjne i inne ośrodki wsparcia osób niepełnosprawnych), łącznie z zakupem wyposażenia, związane z budową nowych, przebudową, adaptacją i modernizacją obiektów świadczących usługi z zakresu ekonomii społecznej (np. zakłady aktywności zawodowej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie socjalne i inne podmioty działające na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej), łącznie z zakupem i montażem wyposażenia.

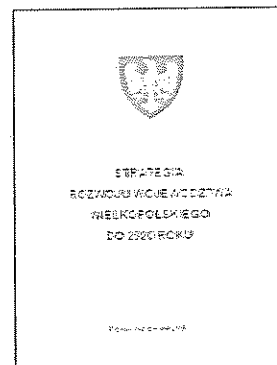

3.3.2. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020

Misja województwa:

Skupienie wszystkich podmiotów publicznych działających na rzecz wzrostu konkurencyjności regionu i poprawy warunków życia mieszkańców.

Uzyskanie efektu synergii poprzez stworzenie spójnej koncepcji wykorzystania środków publicznych.

Cel generalny Strategii:

Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

Cel strategiczny 4 Wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego

Spójność społeczna, obok ekonomicznej i terytorialnej, jest jednym z najważniejszych aspektów rozwoju. Problemy społeczne są czynnikiem ograniczającym tempo rozwoju gospodarczego. Z drugiej jednak strony, wzrost gospodarczy przyczynia się do zwiększania różnic społecznych. Obszar działania tego celu jest najbardziej zróżnicowany ze wszystkich celów strategicznych. Obejmuje takie elementy, jak zdrowie, opieka społeczna, przeciwdziałanie patologiom, zwiększanie bezpieczeństwa we wszystkich jego formach, przeciwdziałanie wykluczeniom społecznym, wspieranie integracji społecznej oraz umacnianie tożsamości regionalnej i narodowej. W realizacji działań w tym obszarze tkwi jedno ze źródeł konkurencyjności Wielkopolan.

Cel strategiczny osiągany będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców.

Misję województwa w tym zakresie formułuje *Strategia sektorowa w zakresie ochrony zdrowia w Wielkopolsce*. Jest nią poprawa jakości i długości życia mieszkańców województwa poprzez szeroko zakrojone działania prozdrowotne i rozwój systemu ochrony zdrowia. Zgodnie z tą strategią polityka zdrowotna powinna być zorientowana na następujące wartości:

- ✓ Dążenie do zachowania zdrowia populacji przez działania na rzecz profilaktyki zdrowotnej, zapobiegania chorobom i zmiany stylu życia,
- ✓ Zapewnienie mieszkańcom województwa optymalnej dostępności do usług zdrowotnych
- ✓ Polepszenie jakości świadczonych usług medycznych,
- ✓ Szeroko pojętą racjonalizację zasobów systemu opieki zdrowotnej,
- ✓ Doskonalenie systemów ratowniczych.

Cel operacyjny 4.1. realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- ✓ Rozwijanie sieci gabinetów lekarzy rodzinnych oraz środowiskowej opieki pielęgniarskiej,
- ✓ Rozwój zintegrowanego systemu ratownictwa medycznego,
- ✓ Racjonalizację rozmieszczenia i wykorzystania zasobów stacjonarnej opieki zdrowotnej,
- ✓ Rozwój zróżnicowanych form opieki długoterminowej,

- ✓ Rozwój systemu wczesnej interwencji kardiologicznej i kardiochirurgicznej,
- ✓ Usprawnienie wczesnej diagnostyki i zwiększenie efektywności leczenia nowotworów złośliwych,
- ✓ Usprawnienie opieki psychiatrycznej i psychogeriatrycznej,
- ✓ Wdrożenie systemu funkcjonalnych powiązań jednostek organizacyjnych ochrony zdrowia,
- ✓ Rozwój form opieki domowej,
- ✓ Ograniczanie skali chorób społecznych
- ✓ Rozwój profilaktyki i promocji zdrowia.

Cel operacyjny 4.2. Poprawa warunków mieszkaniowych.

Ograniczony dostęp do mieszkań jest jednym z głównych problemów społecznych Wielkopolski. Jest także przyczyną niskiej mobilności mieszkańców uniemożliwiającą zmianę miejsca zamieszkania w celu podjęcia pracy.

Cel operacyjny 4.2. realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- ✓ Przygotowywanie odpowiednich terenów pod budownictwo mieszkaniowe
- ✓ Pomoc publiczną dla budujących mieszkania
- ✓ Rewitalizację dzielnic mieszkaniowych wraz z poprawą ogólnodostępnej infrastruktury usług i wypoczynku

Cel operacyjny 4.3. Rozwój usług socjalnych.

Skala problemów społecznych oraz prognozowane zmiany struktury wiekowej ludności wymagają rozwoju nowej sfery usług społecznych. Sfera ta wymaga stworzenia odpowiedniego pakietu ukierunkowanego na różne grupy docelowe, przede wszystkim zagrożone marginalizacją oraz w podeszłym wieku. Obejmuje ona zarówno usługi publiczne, jak i rynkowe. Jej rozwój powinien stać się także źródłem znacznej liczby miejsc pracy.

Cel operacyjny 4.3. realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- ✓ Rozwój gminnych i powiatowych specjalistycznych placówek pomocy społecznej świadczących różnorodne usługi socjalne wynikające z potrzeb społeczności lokalnych
- ✓ Ilościowy rozwój placówek pomocy społecznej
- ✓ Jakościowy rozwój usług w placówkach już istniejących
- ✓ Zwiększenie aktywności społeczności lokalnych

Cel operacyjny 4.4. Wzrost bezpieczeństwa.

Zagrożenia cywilizacyjne wymagają rozbudowy systemów bezpieczeństwa i zarządzania tymi systemami. Globalizacja zatarła granice między zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Rośnie liczba rodzajów zagrożeń, obejmująca klęski żywiołowe, zagrożenia ekologiczne, awarie przemysłowe, zagrożenia epidemiologiczne, oraz, w ostatnim czasie – terroryzm.

Cel operacyjny 4.4. realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- ✓ Budowę systemów zarządzania bezpieczeństwem

- ✓ Poprawę standardu i integrację systemów ochrony
- ✓ Upowszechnianie standardów bezpieczeństwa w różnych dziedzinach, ograniczających zagrożenia

Cel operacyjny 4.5. Ograniczenie skali patologii oraz wykluczeń społecznych.

Niskie dochody lub ich brak, niskie wykształcenie, niepełnosprawność, odmienność narodowościowa, miejsce zamieszkania oraz patologie społeczne są przyczynami wzrostu wykluczeń społecznych, co powoduje ograniczony dostęp do rynku pracy oraz różnego rodzaju dóbr. Zjawiska te w najbliższych latach będą się nasilać. Dlatego ważne jest podjęcie działań ograniczających je oraz usuwające ich przyczyny.

Cel operacyjny 4.5. realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- ✓ Działania na rzecz zapobiegania wykluczeniom.
- ✓ Pomoc zagrożonym oraz wykluczonym
- ✓ Budowę potencjału instytucjonalnego na rzecz zapobiegania i łagodzenia skutków wykluczeń

Cel operacyjny 4.6. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego.

O konkurencyjności mieszkańców regionu decydują nie tylko kwalifikacje, ich aktywność gospodarcza, warunki życia, czy dostęp do usług i infrastruktury. Ważny jest także wyznawany system wartości, który utrwała spójność społeczną. Podstawą spójności społecznej jest rodzina, świadomość narodowa i regionalna, tożsamość kulturalna oraz samoorganizacja społeczna, tworzące kapitał społeczny. Ważnym potencjałem, który powinien być rozwinięty i w większym stopniu wykorzystany na rzecz rozwoju Wielkopolski jest społeczeństwo obywatelskie.

Cel operacyjny 4.6. realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- ✓ Wsparcie inicjatyw na rzecz umacniania życia rodzinnego
- ✓ Wzmocnienie świadomości regionalnej i narodowej
- ✓ Tworzenie i wsparcie form samoorganizacji społecznej
- ✓ Wsparcie edukacji obywatelskiej
- ✓ Promocja aktywności lokalnej
- ✓ Rozwój infrastruktury instytucji trzeciego sektora,
- ✓ Wzmacnianie partnerstwa administracji z mieszkańcami,
- ✓ Promocja komunikacji społecznej.

✓ *Cel operacyjny 4.7. Wzrost udziału sportu i rekreacji w życiu mieszkańców regionu.*

Sport i rekreacja pełnią dwojaką rolę w rozwoju regionu. Z jednej strony stanowić powinny jedną z dziedzin gospodarki, a z drugiej są sposobem poprawy stanu zdrowia mieszkańców.

Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- ✓ Inwestycje poprawiające stan infrastruktury sportu i rekreacji

- ✓ Inwestycje w przedsiębiorstwa świadczące usługi w tym zakresie
- ✓ Programy aktywizujące mieszkańców dla sportu i rekreacji

3.3.3. Program współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze działalności pożytku publicznego

Jednym z celów operacyjnych Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego jest budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego. Potencjał ten powinien być rozwijany i w większym stopniu wykorzystywany w Wielkopolsce.

Program współpracy jest dokumentem mającym na celu nadanie dążeniom administracji publicznej i organizacji pozarządowych wspólnego kierunku, co umożliwi rozwiązywanie problemów przy wykorzystaniu potencjału społeczności lokalnej.

Postrzegając organizacje pozarządowe jako partnerów w dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców Wielkopolski oraz budowy i rozwijania społeczeństwa obywatelskiego, Samorząd Województwa Wielkopolskiego w niniejszym programie określa obszary, formy i zasady tworzenia partnerstwa z organizacjami pozarządowymi.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi realizowana będzie w szczególności poprzez uczestniczenie organizacji pozarządowych w identyfikowaniu i definiowaniu problemów społecznych w województwie wielkopolskim, zlecanie zadań publicznych w formie dotacji, konsultowanie projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji, tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków, prowadzenie serwisu informacyjnego na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego, prowadzenie elektronicznej bazy adresowej organizacji pozarządowych działających na terenie województwa wielkopolskiego, doradztwo i współpraca przy pozyskiwaniu przez organizacje pozarządowe środków finansowych z innych źródeł, pomoc w nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych, promowanie działalności organizacji pozarządowych, szkolenie przedstawicieli organizacji pozarządowych, współorganizowanie konferencji, seminariów, spotkań merytorycznych i okolicznościowych, koncertów i innych przedsięwzięć o charakterze wojewódzkim, obejmowanie patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego inicjatyw realizowanych przez organizacje pozarządowe, dofinansowywanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych kosztów tworzenia zakładów aktywności zawodowej prowadzonych m.in. przez organizacje pozarządowe, wydawanie pozwoleń na przeprowadzenie zbiórek publicznych na terenie całego województwa lub jego części obejmującej więcej niż jeden powiat oraz analizowanie informacji dotyczących wyników zbiórek, współpracę z wolontariatem.

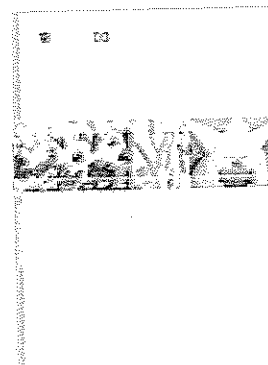
Obszary współpracy samorządu Województwa Wielkopolskiego z organizacjami pozarządowymi oraz pozostałymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego obejmują sferę zadań publicznych określonych w art. 4 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Jako priorytetowe dla samorządu Województwa Wielkopolskiego zostały określone zadania z następujących obszarów:

1. Promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej:
  - a. wspieranie młodzieży na rynku pracy,
  - b. wspieranie osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych,

- c. rozwój umiejętności odpowiadających potrzebom regionalnych rynków pracy i promocja kształcenia ustawicznego,
  - d. reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa
  - e. reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi;
2. Wspierania rodzin:
- a. promocja pozytywnego wizerunku rodziny,
  - b. promocja oraz wspieranie rodzin wielodzietnych i wielopokoleniowych,
  - c. programy terapeutyczne rodzin w kryzysie,
  - d. wspieranie socjoterapeutycznych form wypoczynku dla dzieci zagrożonych marginalizacją społeczną pochodzących z najuboższych rodzin województwa wielkopolskiego,
  - e. wspieranie działań mających na celu zabezpieczenie podstawowych potrzeb osób zagrożonych ubóstwem,
  - f. aktywizowanie grup młodzieżowych, w tym zagrożonych marginalizacją społeczną, do działań samopomocowych,
  - g. organizowanie regionalnych imprez integracyjnych dla dzieci i młodzieży z uwzględnieniem rodzin niewydolnych społecznie i wychowawczo;
3. Wspierania osób niepełnosprawnych:
- a. specjalistyczne formy edukacji i rehabilitacji osób niepełnosprawnych,
  - b. specjalistyczne formy wspierania rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych,
  - c. aktywizacja osób niepełnosprawnych,
  - d. prezentacja i promocja twórczości oraz osiągnięć osób niepełnosprawnych – wspieranie integracyjnych imprez artystycznych i sportowych o charakterze regionalnym,
  - e. działania na rzecz zwiększania świadomości społeczeństwa województwa wielkopolskiego na temat problemów osób niepełnosprawnych,
  - f. wspieranie innych działań na rzecz rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych;
4. Wspierania osób starszych:
- a. specjalistyczne formy edukacji i rehabilitacji osób starszych,
  - b. specjalistyczna edukacja z zakresu gerontologii dla osób zajmujących się osobami starszymi,
  - c. kreowanie pozytywnego wizerunku seniora,
  - d. prezentacja i promocja działalności i osiągnięć osób starszych,
  - e. międzypokoleniowa integracja seniorów,
  - f. wspieranie innych działań na rzecz rozwiązywania problemów osób starszych;

3.3.4. Komponent Regionalny Programu Operacyjnego - Kapitał Ludzki

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 rolę Instytucji Pośredniczącej w ramach poszczególnych priorytetów komponentu regionalnego pełni samorząd województwa. Środki na realizację priorytetów komponentu regionalnego PO KL (priorytety VI-X) planowane są w części budżetowej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Środki na realizację priorytetów samorząd województwa będzie otrzymywał jako zaliczkę w formie dotacji rozwojowej. Instytucją Wdrażającą będące jednostkami organizacyjnymi samorządu województwa zapewniają środki na realizację działania w ramach własnego limitu wydatków określonego w planie finansowym jednostki. Pozostałe Instytucje Wdra-

żające otrzymują od Instytucji Pośredniczącej dotację rozwojową na realizację działań/projektów własnych na podstawie umowy ramowej dotyczącej wdrażania działania w ramach danego priorytetu. Środki na realizację projektów beneficjenci otrzymują od IW/IP jako zaliczkę w formie dotacji rozwojowej na podstawie umowy/porozumienia. Jednakże beneficjenci będący państwowymi jednostkami budżetowymi nie otrzymują środków finansowych od IW/IP, gdyż posiadają środki na realizację projektu w ramach własnego limitu wydatków określonego w planie finansowym jednostki. Wysokość środków publicznych przeznaczonych na finansowanie komponentu regionalnego *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* w Województwie Wielkopolskim prezentuje tabela 2.1.

Opis priorytetów związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych

Opis Priorytetu VI

Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia, w tym osób biernych zawodowo stanowi podstawowe wyzwanie dla polityki zatrudnieniowej państwa, szczególnie w kontekście dokonujących się przemian społecznych, gospodarczych i demograficznych, które wpływają na strukturę rynku pracy. Jednocześnie, ze względu na terytorialne zróżnicowanie poziomu bezrobocia, a także lepszą możliwość rozpoznania specyficznych problemów występujących w wymiarze lokalnym i regionalnym, pomoc kierowana do osób bezrobotnych i biernych zawodowo będzie realizowana przede wszystkim na poziomie regionu, przy jednoczesnej współpracy i zaangażowaniu szerokiego grona podmiotów działających na rzecz aktywizacji zawodowej w skali regionalnej.

Wsparcie w ramach Priorytetu będzie koncentrowało się przede wszystkim na wybranych grupach docelowych, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. Grupy te obejmują m.in. osoby młode (do dwudziestego piątego roku Życia), które nie posiadają doświadczeń zawodowych oraz kwalifikacji koniecznych do znalezienia zatrudnienia, kobiet (w tym zwłaszcza matek samotnie wychowujących dzieci), osób starszych (po czterdziestym piątym roku Życia), mających trudności z dostosowaniem się do wymogów modernizującej się gospodarki, a także osób niepełnosprawnych, poszukujących zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Ponadto, wsparcie w ramach Priorytetu będzie adresowane do osób długotrwale bezrobotnych, których reintegracja z rynkiem pracy jest z reguły najbardziej czasochłonna i wymaga zastosowania różnorodnych instrumentów aktywizacyjnych.

Tabela 2.1.

Środki publiczne przeznaczone na finansowanie komponentu regionalnego *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* w Województwie Wielkopolskim na lata 2007-2013 (w EUR)

Wyszczególnienie priorytetów	Finansowanie
Priorytet VI – <i>Rynek Pracy Otwarty dla Wszystkich</i>	192 564 695,73
Priorytet VII – <i>Promocja Integracji Społecznej</i>	132 496 350,11
Priorytet VIII – <i>Regionalne Kadry Gospodarki</i>	135 531 541,27
Priorytet IX – <i>Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w Regionach</i>	145 338 897,89
Łącznie PO KL dla Województwa Wielkopolskiego	605 931 485,00

Zródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowy Opis Priorytetów PO-KL, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 20 luty 2009

Istotnym problemem polskiego rynku pracy jest również występowanie bezrobocia ukrytego, które w największym stopniu dotyka mieszkańców obszarów wiejskich, w tym zwłaszcza miejscowości popegeerowskich. Konieczne jest zatem tworzenie warunków dla zatrudnienia w sektorze pozarolniczym, a także dostarczenie zachęt dla poszukiwania pracy poza rolnictwem.

W ramach Priorytetu duży nacisk zostanie położony na podnoszenie jakości usług świadczonych na rzecz osób bezrobotnych i biernych zawodowo, w tym zwłaszcza na wczesną identyfikację potrzeb klientów instytucji rynku pracy oraz diagnozowanie możliwości ich rozwoju zawodowego, a także na zwiększenie dostępności usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, które odgrywają kluczową rolę w początkowym okresie pozostawania bez zatrudnienia. Ważnym elementem wsparcia w ramach Priorytetu będzie również tworzenie warunków sprzyjających podnoszeniu zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych, obejmujące m.in. działania na rzecz dalszego doskonalenia, bądź zmiany kwalifikacji zawodowych w formie szkoleń, kursów i praktyk oraz możliwości zdobycia doświadczeń zawodowych w miejscu pracy. Pomoc będzie koncentrowała się również na rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia, obejmując m.in. doradztwo, szkolenia oraz usługi finansowo – prawne adresowane do osób pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą.

Skuteczność realizacji powyższych zadań uzależniona jest w dużym stopniu od zapewnienia odpowiednich warunków organizacyjnych i instytucjonalnych, poprzez udzielenie wsparcia publicznym i niepublicznym podmiotom świadczącym usługi na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, powiązanego ściśle ze specyfiką realizowanych przez nie zadań. W odróżnieniu od działań podejmowanych na poziomie centralnym, wsparcie kierowane do instytucji rynku pracy w regionie będzie koncentrowało się przede wszystkim na podnoszeniu kwalifikacji pracowników w systemie pozaszkolnym (poprzez kursy, doradztwo i szkolenia) i będzie ono bezpośrednio powiązane z zakresem i specyfiką realizowanych zadań. Ponadto, w celu zwiększenia dostępu do usług pośrednictwa pracy oraz doradztwa zawodowego, możliwe będzie wsparcie na rzecz zatrudnienia kluczowego personelu, realizującego działania skierowane do osób bezrobotnych na poziomie regionalnym.

Działania planowane w ramach Priorytetu VI

6.1 POPRAWA DOSTĘPU DO ZATRUDNIENIA ORAZ WSPIERANIE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ W REGIONIE

6.2 WSPARCIE ORAZ PROMOCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I SAMOZATRUDNIENIA

6.3 INICJATYWY LOKALNE NA RZECZ PODNOSZENIA POZIOMU AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ NA OBSZRACH WIEJSKICH

Opis Priorytetu VII

W ramach Priorytetu VII podejmowane będą przede wszystkim działania zmierzające do ułatwienia dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz rozwijania instytucji ekonomii społecznej, jako skutecznej formy integracji społeczno – zawodowej.

Ważnym elementem wsparcia jest eliminowanie różnego rodzaju barier (organizacyjnych, prawnych czy psychologicznych) na jakie napotykają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Problem ten dotyczy przede wszystkim osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, imigrantów, osób opuszczających placówki opieki zastępczej czy zakłady karne, postrzeganych w sposób stereotypowy przez pracodawców i otoczenie społeczne jako pracownicy mniej dyspozycyjni oraz mobilni zawodowo. Wobec tych osób zostaną zastosowane instrumenty aktywnej inte-

gracji, mające na celu przywrócenie osób wykluczonych na rynek pracy oraz ich integrację ze społeczeństwem, poprzez przywrócenie zdolności lub możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego oraz wyeliminowanie przeszkód napotykanym przez osoby i rodziny w procesie dostępu do praw i usług społecznych, a przez to wspierających ich powrót do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Istotne jest również tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi adaptacyjnych form zatrudnienia, w tym w sektorze ekonomii społecznej (organizacje pozarządowe, spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych, spółdzielnie socjalne), która łącząc cele społeczne z ekonomicznymi stanowi skuteczny instrument aktywizacji osób doświadczających trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. W tym kontekście kluczowe znaczenie ma wspieranie przedsiębiorczości społecznej i podmiotów działających na rzecz jej rozwoju, m.in. poprzez doradztwo, szkolenia oraz usługi finansowo - prawne. Wsparcie w ramach Priorytetu będzie zatem przeznaczone nie tylko dla podmiotów ekonomii społecznej, ale również dla instytucji powołanych do jej wspierania, które poprzez dostarczanie niezbędnej wiedzy i doświadczenia w zakresie zasad prowadzenia działalności gospodarczej, zarządzania zasobami ludzkimi czy stosowania przepisów prawnych, umożliwiają rozwój i funkcjonowanie gospodarki społecznej.

Dodatkowym elementem wsparcia na rzecz mieszkańców obszarów wiejskich, będzie system małych grantów finansowych, za pomocą którego wspierane będą inicjatywy ukierunkowane na podnoszenie zdolności do zatrudnienia, zwiększenie mobilności i aktywności społecznej mieszkańców i rozwój lokalnych inicjatyw na obszarach wiejskich, w celu zmniejszenia różnicowań pomiędzy tymi obszarami a ośrodkami miejskimi.

W celu zapewnienia właściwych warunków dla realizacji przez instytucje pomocy i integracji społecznej (jednostki organizacyjne pomocy społecznej, jednostki zatrudnienia socjalnego, organizacje pozarządowe) zadań z zakresu aktywnej integracji, niezbędne jest stworzenie również na poziomie regionalnym możliwości podnoszenia kwalifikacji ich kadr i potencjału organizacyjnego powiązanego ściśle ze specyfiką realizowanych przez nie zadań, głównie poprzez szkolenia i kursy realizowane w formach pozaszkolnych oraz upowszechnianie pracy socjalnej i aktywnej integracji w środowiskach lokalnych.

Działania planowane w ramach Priorytetu VII:

- 7.1. ROZWÓJ I UPOWSZECHNIANIE AKTYWNEJ INTEGRACJI**
- 7.2. PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU I WZMOCNIENIE SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ**
- 7.3. INICJATYWY LOKALNE NA RZECZ AKTYWNEJ INTEGRACJI**

Opis Priorytetu VIII

Procesy przemian gospodarczych zachodzące w poszczególnych regionach i sektorach gospodarki wymuszają potrzebę elastycznego reagowania kadr zarządzających przedsiębiorstw. Konieczność zakończenia procesów restrukturyzacyjnych oraz naturalne procesy zmiany profilu działalności przedsiębiorstw w regionach wymagają akceptacji przez ich pracowników, partnerów społecznych i gospodarczych oraz przez samych pracodawców. Niezbędne jest zatem zapewnienie szerokiego wsparcia dla przedsiębiorstw i osób objętych tymi procesami.

Stymulowanie podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych przez osoby pracujące, zwłaszcza starsze i o niskich kwalifikacjach, jest kluczowe dla utrzymania ich aktywności na rynku pracy.

W celu wzmocnienia atrakcyjności regionów istotne będzie rozwijanie Regionalnych Strategii Innowacji oraz wspieranie transferu wiedzy w ramach współpracy pracowników przedsiębiorstw oraz jednostek naukowych i badawczo-rozwojowych w sektorach o strategicznym znaczeniu dla regionu. Do osiągnięcia powyższego zamierzenia przyczyni się również współfinansowanie stypendiów dla uczestników studiów doktoranckich, kształcących się na kierunkach uznanych za przyczyniające się w największym stopniu do wzmocnienia konkurencyjności i rozwoju gospodarczego województwa.

Działania planowane w ramach Priorytetu VIII:

8.1. ROZWÓJ PRACOWNIKÓW I PRZEDSIĘBIORSTW W REGIONIE

8.2. TRANSFER WIEDZY

Opis Priorytetu IX

Dostęp do edukacji i umożliwienie korzystania z usług edukacyjnych są podstawowymi czynnikami określającymi przebieg ścieżki edukacyjnej, a w rezultacie sytuację jednostek na rynku pracy. W ramach Priorytetu realizowane będą działania obejmujące wsparcie kierowane do osób i placówek realizujących proces kształcenia, mające na celu stworzenie równych szans w dostępie do edukacji, a także upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

Upowszechnienie edukacji przedszkolnej, a co za tym idzie, wyrównanie szans edukacyjnych dzieci na początkowym etapie edukacji wymaga systemowego wdrożenia elastycznych form edukacji przedszkolnej, szczególnie na obszarach wiejskich, gdzie edukacja przedszkolna jest upowszechniona w niewystarczającym zakresie. Zapewnienie równego i szerokiego dostępu do edukacji przedszkolnej przyczyni się do możliwej wczesnej identyfikacji barier edukacyjnych i opracowania regionalnych strategii ich eliminacji.

Istotnym elementem Priorytetu IX będą programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych, które obejmą m.in. dodatkowe zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne dla uczniów, z jednej strony stanowiące instrument wyrównywania szans edukacyjnych uczniów napotykających się z różnymi przyczynami na problemy edukacyjne, zaś z drugiej strony wzmocniające znaczenie kompetencji kluczowych w trakcie procesu nauczania. Programy rozwoju będą silnie ukierunkowane na dostosowywanie kompetencji przyszłych absolwentów do potrzeb rynku pracy, a także przygotowanie uczniów do funkcjonowania na nim. W tym obszarze szczególny nacisk zostanie położony na szkolnictwo zawodowe, które pomimo sygnałów płynących z rynku pracy, cieszy się znacznie niższą atrakcyjnością i jakością nauczania niż kształcenie ogólne. W ramach szkolnictwa zawodowego oprócz wyżej wymienionych instrumentów wsparcia znacząco wspierana będzie również współpraca szkół i placówek z pracodawcami, co przyczyni się do wzmocnienia nauczania praktycznego m.in. poprzez staże i praktyki odbywane u pracodawców, a co za tym idzie wyposażenie przyszłych absolwentów w praktyczne umiejętności wymagane na rynku pracy. Wspierana będzie również modernizacja oferty edukacyjnej szkolnictwa zawodowego zarówno poprzez dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy jak i wyposażenie szkół w nowoczesne materiały dydaktyczne. Instrumentem towarzyszącym wyrównywaniu szans edukacyjnych i podnoszeniu jakości kształcenia poprzez programy rozwojowe będą programy stypendialne dla

uczniów szczególnie uzdolnionych (zwłaszcza w zakresie nauk matematyczno – przyrodniczych i technicznych), którym trudna sytuacja materialna uniemożliwia rozwój edukacyjny.

Równolegle potencjał instytucji edukacyjnych będzie wzmacniany poprzez realizację kompleksowych programów ukierunkowanych na rozwój kadr pedagogicznych i administracyjnych systemu oświaty.

Istotną słabością polskiego systemu kształcenia jest niski udział w kształceniu ustawicznym, osób dorosłych podnoszących kwalifikacje lub uzupełniających wykształcenie w formach szkolnych. W ramach Priorytetu podjęte zostaną działania nakierowane na upowszechnienie kształcenia ustawicznego w wyżej wymienionych formach poprzez podnoszenie jakości usług oferowanych przez placówki kształcenia ustawicznego, praktycznego i zawodowego oraz promocję korzyści płynących z podnoszenia i uzupełniania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych.

Wszystkie problemy na które odpowiedź będzie stanowił wsparcie realizowane w ramach Priorytetu IX w szczególnym stopniu ogniskują się na terenach wiejskich. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest niska świadomość mieszkańców obszarów wiejskich o korzyściach płynących z edukacji, a także niski stopień samoorganizacji społeczności lokalnych na tych

obszarach w celu poprawy sytuacji edukacyjnej wsi. Z tego powodu w ramach Priorytetu IX udzielane będzie wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania oddolnych, lokalnych inicjatyw i paktów powoływanych przez mieszkańców obszarów wiejskich na rzecz rozwoju edukacji i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców wsi.

Działania planowane w ramach Priorytetu IX:

- 9.1. WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH I ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG EDUKACYJNYCH ŚWIADCZONYCH W SYSTEMIE OŚWIATY**
- 9.2. PODNIESIENIE ATRAKCYJNOŚCI I JAKOŚCI SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO**
- 9.3. UPOWSZECHNIENIE FORMALNEGO KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO**
- 9.4. WYSOKO WYKWALIFIKOWANE KADRY SYSTEMU OŚWIATY**
- 9.5. ODDOLNE INICJATYWY EDUKACYJNE NA OBSZARACH WIEJSKICH**

Rozdział 4.

CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

4.1. Hierarchia celów

Cele strategiczne określają stany, których osiągnięcie w poszczególnych sferach funkcjonowania Gminy Ostrów Wielkopolski społeczność lokalna uznaje za pożądane. Definiują one wizje rozwoju w horyzoncie czasowym roku 2015. Na podstawie przeprowadzonych konsultacji określono w *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* 3 cele strategiczne.

Cele operacyjne konkretyzują wizje sformułowane w poszczególnych *celach strategicznych* Gminy Ostrów Wielkopolski w kontekście zidentyfikowanych głównych problemów w sferze społecznej. Dla realizacji *celów strategicznych* określono 11 wynikających z nich *celów operacyjnych*. Z kolei *cele operacyjne* zostały rozpisane w rozdziale piątym na listę zidentyfikowanych zadań, które mają ukazywać konkretne efekty, które Gmina Ostrów Wielkopolski chce osiągnąć w okresie objętym *Strategią*.

Sformułowane w procesie społeczno-ekspertskim *cele strategiczne* i *operacyjne* zostały zaprezentowane w tablicach 4.1, 4.2 oraz 4.3.

Tablica 4.1

KARTA CELU STRATEGICZNEGO 1
Promocja Integracji Społecznej oraz Rozwój i Upowszechnianie Aktywnej Integracji

Opis celu strategicznego	Cele operacyjne
1. Promocja Integracji Społecznej oraz Rozwój i Upowszechnianie Aktywnej Integracji	1.1. Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych
	1.2. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych na rynku pracy
	1.3. Aktywizacja edukacyjna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych
	1.4. Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych

Tablica 4.2

KARTA CELU STRATEGICZNEGO 2
Rynek Pracy Otwarty dla Wszystkich

Opis celu strategicznego	Cele operacyjne
2. Rynek Pracy Otwarty dla Wszystkich	2.1. Wysoki poziom aktywności zawodowej w Gminie Ostrów Wielkopolski
	2.2. Wypromowana samozatrudnienie i przedsiębiorczość
	2.3. Wysoki poziom mobilności zawodowej i przestrzennej pracowników oraz wysoki poziom elastyczności pracodawców
	2.4. Wyższe kwalifikacje pracowników instytucji rynku pracy

Tablica 4.3

KARTA CELU STRATEGICZNEGO 3
Gospodarka Społeczna i Sektor Pozarządowy

	Cele operacyjne
3. Gospodarka Społeczna i Trzeci Sektor	3.1. Funkcjonujący i rozwinięty sektor pozarządowy
	3.2. Rozwinięte partnerstwo publiczno-społeczne, publiczno-prywatne oraz publiczno-publiczne
	3.3. Wysoki udział organizacji pozarządowych w świadczeniu pomocy społecznej

4.2. Uzasadnienie wyboru celów strategicznych

4.2.1. Cel strategiczny *Promocja Integracji Społecznej oraz Rozwój i Upowszechnianie Aktywnej Integracji*

Do osób zdeintegrowanych społecznie i zawodowo, objętych obszarem celu strategicznego 1 można zaliczyć – osoby długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne (w tym z zaburzeniami psychicznymi), osoby po zwolnieniu z zakładu karnego lub innej placówki penitencjarnej, osoby bezdomne, osoby nieaktywne zawodowo z uwagi na opiekę nad dziećmi lub innymi osobami zależnymi, osoby uzależnione od alkoholu lub innych środków odurzających, poddające się procesowi leczenia lub będące w ciągu 12 miesięcy od jego zakończenia, osoby z problemami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych lub dotyczących rodziny w kryzysie, zwłaszcza rodziny niepełnej lub wielodzietnej, osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze (zgodnie z art. 19 ust. 6 ustawy o pomocy społecznej), uchodźcy, cudzoziemcy posiadający zgodę na pobyt tolerowany oraz cudzoziemcy posiadający zezwolenie na osiedlenie się, zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego WE lub objęci ochroną uzupełniającą, mający trudności z integracją zawodową i społeczną, młodzież w wieku od 15 do 25 roku życia, pochodząca ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Osoby zaliczone do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym wymagają kompleksowego wsparcia i stworzenia niezbędnych warunków do integracji ze społeczeństwem. Możliwe jest to m.in. poprzez działania zmierzające do kształcenia umiejętności w zakresie pełnienia ról społecznych, wspierania samodzielności oraz zdobywania i aktualizacji kwalifikacji zawodowych, a także podnoszenie poziomu wykształcenia. Jednym z elementów systemu wsparcia osób wykluczonych może być rozwijający się sektor ekonomii społecznej oraz wsparcie lokalnych inicjatyw samoorganizacji i samopomocy wśród osób biernych zawodowo, czy dyskryminowanych na rynku pracy.

Wsparciem dla przemian na rynku pracy powinny być również skuteczne i nowoczesne usługi, świadczone przez instytucje pomocy i integracji społecznej. Niezbędny w tym celu jest rozwój form i narzędzi aktywnej integracji zarówno w jej wymiarze społecznym jak i edukacyjnym

czy zawodowym. Ponadto wobec zwiększonej liczby zadań z zakresu pomocy społecznej konieczne jest wzmocnienie i doskonalenie kadr instytucji odpowiedzialnych za realizację tych działań. W szczególności dotyczy to pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowie Wielkopolskim oraz instytucji i organizacji pozarządowych, zajmujących się pomocą osobom wykluczonym i prowadzących działania w ramach aktywnej integracji społeczno – zawodowej.

4.2.2. Cel strategiczny *Rynek Pracy Otwarty dla Wszystkich*

Zmiany zachodzące obecnie na rynku pracy, wynikające m.in. z czynników demograficznych i strukturalnych, warunkują konieczność podjęcia efektywnych działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Zadanie to jest szczególnie istotne w odniesieniu do grup społecznych, które doświadczają największych trudności związanych z integracją z rynkiem pracy, tj. osób długotrwale bezrobotnych, młodzieży do 25 roku życia, osób niepełnosprawnych, kobiet powracających oraz wchodzących po raz pierwszy na rynek pracy, jak również osób po 50 roku życia.

Skuteczność podejmowanych działań zależy bezpośrednio od dopasowania realizowanego wsparcia do zróżnicowanych potrzeb osób bezrobotnych, poprzez ich właściwe zdiagnozowanie oraz kompleksowe podejście, uwzględniające specyfikę lokalnego rynku pracy. Konieczne jest również stworzenie odpowiednich warunków instytucjonalnych dla podniesienia poziomu aktywności zawodowej w Gminie Ostrów Wielkopolski poprzez udzielenie wsparcia organizacyjnego i kadrowego na rzecz instytucji realizujących zadania z zakresu aktywnej polityki rynku pracy w szczególności Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Ostrowie Wielkopolskim oraz niepublicznym instytucjom rynku pracy. Istotną również będzie współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim oraz Powiatowym Urzędem Pracy.

Zmiany organizacyjne, w tym prowadzenie procesów restrukturyzacyjnych, implementowanie pakietów antykrzysowych i oszczędnościowych, niosą ze sobą ryzyko redukcji zatrudnienia. W celu przeciwdziałania wzrostowi bezrobocia wywołanego procesami adaptacyjnymi i modernizacyjnymi, należy w zarządzaniu tymi procesami wspomóc zarówno przedsiębiorstwa, samorząd lokalny, instytucje rynku pracy, jak i samorządy gospodarcze. Podczas gdy natężenie procesów restrukturyzacyjnych jest zróżnicowane, zarządzanie zmianą gospodarczą dotyczy w równym stopniu wszystkich przedsiębiorstw. Dlatego też zwiększenie kompetencji kadr przedsiębiorstw w zarządzaniu zmianami organizacyjnymi oraz przechodzenia przez procesy zmian poprzez rozwój zasobów ludzkich jest kluczowym wyzwaniem dla zapewnienia trwałego i stabilnego rozwoju gospodarczego Gminy Ostrów Wielkopolski. W szczególności działania te powinny być ukierunkowane na racjonalne gospodarowanie kadrami (zatrudnienie w ograniczonym czasie pracy, elastyczne wynagradzanie itp.), a także, w przypadkach najtrudniejszych na outplacement.

W gospodarce globalnej, w której w coraz większym stopniu funkcjonuje Polska bardzo istotne jest samozatrudnienie i przedsiębiorczość. W ramach realizacji strategii będą prowadzone działania ukierunkowane na wypromowanie samozatrudnienia i przedsiębiorczości oraz rozwijanie wysokiego poziomu mobilności zawodowej i przestrzennej pracowników oraz wysoki poziom elastyczności pracodawców. Ten kluczowy czynnik sukcesu, jest ciągle jedną najpoważniejszych słabych stron polskich pracowników i przedsiębiorców. Jednocześnie w kontekście akcesji Polski do Unii Europejskiej obserwuje się systematyczne poprawianie tego czynnika – polscy pracownicy coraz częściej potrafią przemieszczać się w związku z pracą, zaś dla pracodawców bardziej od „obecności” w pracy istotne są efekty pracy, kwalifikacje i kreatywność pracowników.

4.2.3. Cel strategiczny *Gospodarka Społeczna i Trzeci Sektor*

Podstawą dla właściwego podziału ról między partnerami życia publicznego, w zakresie realizacji zadań publicznych, powinna być zasada komplementarności. Do przeszłości powinien odejść model wąskiego, sektorowego spojrzenia na instytucję zadań publicznych, przejawiający się w skłonności instytucji publicznych – odpowiedzialnych za zadania publiczne i będących w związku z tym dysponentem środków publicznych – do stosowania prawa wyłączności w zakresie bezpośredniej realizacji tych zadań. Jednakże kondycja trzeciego sektora wskazuje, iż jego potencjał jest zbyt skromny, aby mógł wypełniać należycie przypisane mu funkcje i możliwe do realizacji zadania. Konieczne jest, zatem wzmocnienie potencjału i efektywności trzeciego sektora – w wymiarze horyzontalnym, sektorowo-branżowym i terytorialnym – w zakresie jego zdolności do realizacji zadań publicznych oraz uzgadniania polityk publicznych we współpracy z administracją publiczną w obszarach określonych w art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Ze względu na niską świadomość prawną obywateli oraz ograniczony dostęp do pomocy prawnej, szczególnego wzmocnienia wymaga obszar poradnictwa prawnego i obywatelskiego.

Wzmacnianie skuteczności administracji publicznej odbywać się powinno m.in. poprzez współpracę władz publicznych z organizacjami pozarządowymi w przedmiocie dostarczania obywatelom usług społecznych. Wprawdzie organizacje pozarządowe przejęły na siebie – w wyniku porozumień z władzami publicznymi różnych szczebli – realizację usług w poszczególnych dziedzinach, jednak ich potencjał w tym zakresie jest wykorzystywany w niedostatecznym stopniu. Oznacza to konieczność wspierania współpracy pomiędzy sektorem publicznym i pozarządowym – w tym partnerstwa publiczno-społecznego jako fundamentalnej formuły opartej na zasadzie pomocniczości, w obszarach określonych w art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W celu zwiększenia wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityk, konieczne jest budowanie rzeczywistych instytucji dialogu obywatelskiego a także wspieranie współpracy sektora publicznego i pozarządowego z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Rozdział 6.

REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW

W tabelicy 6.1. przedstawiono podstawowe informacje o zidentyfikowanych planowanych projektach w okresie 2010-2015. Zadania zostały przedstawione w układzie nazwa planowanego projektu, wskazanie właściwego celu strategicznego i operacyjnego, źródło finansowania oraz instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu.

Przyjmuje się, iż *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* będzie strategią **synoptyczną**. To oznacza, iż wszystkie działania, zadania i projekty podejmowane przez samorząd gminy w sferze polityki społecznej będą skoncentrowane na przyjętych *celach generalnych* i *celach operacyjnych*, a ich rezultaty będą musiały wspierać osiągnięcie tych celów.

To założenie jest bardzo istotne, w kontekście dynamiki i zmienności programów i polityk na poziomie ogólnokrajowym i regionalnym w Polsce, które niosą pokusę do stosowania podejścia *inkrementalnego*. Takie podejście – charakterystyczne dla bardzo wielu samorządów – ukierunkowane jest na podejmowania WSZELKICH działań, które mogą pozyskać finansowanie zewnętrzne, niezależnie od ich zgodności z *celami generalnymi* i *operacyjnymi*. Podejście inkrementalne jest związane z pojawiającymi się możliwościami wynikającymi ze zmian w programach operacyjnych i politykach, a nawet „okazji” w postaci wolnych lub niewykorzystanych środków w budżecie państwa czy budżecie województwa samorządowego.

Podejście synoptyczne *Gminy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* będzie oznaczało w praktyce iż wszelkie projekty planowane do realizacji w sferze społecznej będą musiały być zaakceptowane przez *Zespół Wdrażający Strategię* (szczegółowe informacje w rozdziale 8) pod kątem zgodności z założeniami *Strategii* oraz wsparcia dla realizacji jej celów. Podmioty realizujące poszczególne projekty będą zobowiązane do przedłożenia informacji na temat planowanego projektu w postaci *KARTY PROJEKTU* (wg wzoru, zaprezentowanego w tabelicy 6.2.) oraz do przekazywania do *Zespołu Wdrażającego Strategię* informacje na temat realizacji celów projektu i osiągniętych rezultatach – celem umieszczenia w *Rocznym Raporcie Realizacji Strategii*. Projektodawca będzie mógł dzięki temu realizować projekt w partnerstwie publiczno-publicznym lub publiczno-społecznym, uzyskać wsparcie organizacyjne lub finansowe oraz pomoc w pozyskaniu finansowania zewnętrznego, a także wsparcie promocyjne. Kluczowe informacje, które muszą znaleźć się w *KARTY PROJEKTU* powinny być przedstawione w układzie:

- ✓ nazwa planowanego działania,
- ✓ nakłady do poniesienia (całkowity koszt w tysiącach złotych)
- ✓ wskazanie właściwego celu strategicznego i operacyjnego,
- ✓ etapy / zadania
- ✓ harmonogram realizacji (w tym harmonogram finansowy),
- ✓ oczekiwane rezultaty,
- ✓ źródło finansowania
- ✓ instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu

Tablica 6.1

Zidentyfikowane planowane projekty w ramach realizacji *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* w okresie 2010-2015

Nazwa projektu	Odniesienie do celu strategicznego / operacyjnego	Źródło finansowania	Podmioty wdrażające
<i>Nowe Umiejętności – Nowe Możliwości</i>	Cel strategiczny 1 Cele operacyjne 1.1, 1.3, 1.4	EFS Budżet Gminy	GOPS Ostrów Wielkopolski
<i>Twoja Szansa</i>	Cel strategiczny 1 Cele operacyjne 1.1, 1.2, 1.3	EFS PFRON	PCPR Ostrów Wielkopolski
<i>Wsparcie dla wspierających</i>	Cel strategiczny 2 Cele operacyjne 2.4	EFS Fundusz Pracy	PUP Ostrów Wielkopolski
<i>Równe szanse</i>	Cel strategiczny 2 Cele operacyjne 2.1	EFS Fundusz Pracy	PUP Ostrów Wielkopolski
<i>Aktywny urzędnik</i>	Cel strategiczny 2 Cele operacyjne 2.1	EFS Fundusz Pracy	PUP Ostrów Wielkopolski

Tablica 6.2

**Przykładowa karta projektu realizowanego w ramach Gminnej
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrow Wielkopolski**

KARTA PROJEKTU - FORMULARZ WNIOSKU O WYKONANIE				
Koszt całkowity (w KPLN)	Etapy	Oczekiwany rezultat	Źródło finansowania	Realizator
242,35	1. Aktywna integracja 2. Praca socjalna 3. Zasiłki i pomoc w naturze 4. Zarządzanie projektem 5. Kampania informacyjno-promocyjna	16 - osób długotrwale bezrobotnych klientów pomocy społecznej, która zakończy udział w projektach aktywnej integracji 16 - osób objęta Kontraktami Społecznymi 16 - Osób ukończą Trening Kompetencji i Umiejętności Społecznych 16 - osób ukończy szkolenie Aktywne Metody Poszukiwania Pracy 16 - osób ukończy szkolenia informatyczne 16 - osób ukończy trening programowania neurolingwistycznego 16 - osób odbędzie badania z zakresu medycyny pracy Zakup wyposażenia: - zestaw do poczekalni szt.3 - rzutnik multimedialny oraz ekranu - komputer - bindownica Rezultaty miękkie: - wspieranie samodzielności w poruszaniu się po rynku pracy, - zwiększenie aktywności i motywacji do podejmowania działań zmieniających sytuację życiową i zawodową uczestników, - kształtowanie relacji społecznych, - poprawa komunikacji interpersonalnej i autoprezentacji, - zmiana sposobu myślenia i postrzegania osób korzystających z pomocy społecznej.	Program Operacyjny - Kapitał Ludzki, Priorytet VII, Poddziałanie 7.1.1 Budżet Gminy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowie Wielkopolskim

Rozdział 7.

OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ

W tablicy 7.1 przedstawiono szczegółowe informacje o wskaźnikach rezultatów zidentyfikowanych planowanych projektach w sferze pomocy społecznej w Gminie Ostrów Wielkopolski w okresie 2010-2015.

Tablica 7.1

Wskaźniki osiągnięć rezultatów zidentyfikowanych planowanych projektach w sferze pomocy społecznej w okresie 2010-2015

Kategoria / Projekt	Wskaźniki osiągnięć
Nowe Umiejętności – Nowe Możliwości	<ul style="list-style-type: none"> a. ilość klientów pomocy społecznej, która zakończy udział w projektach aktywnej integracji (osoby) b. ilość osób objęta Kontraktami Socjalnymi (osoby) c. ilość osób, które ukończą Trening Kompetencji i Umiejętności Społecznych (osoby) d. ilość osób, które ukończą szkolenie Aktywne Metody Poszukiwania Pracy (osoby) e. ilość osób, które ukończą szkolenia informatyczne (osoby) f. ilość osób, które ukończą trening programowania neurolingwistycznego (osoby) g. ilość osób, które odbędą badania z zakresu medycyny pracy (osoby) h. ilość zakupionego wyposażenia (sztuki)
Twoja Szansa	<ul style="list-style-type: none"> i. ilość osób które podpiszą Kontrakt Socjalny (osoby) j. ilość osób objętych aktywną integracją (osoby) k. ilość osób które wezmą udział i skorzystają z doradztwa zawodowego i neurolingwistycznego (osoby) l. ilość osób które skorzystają z aktywizacji zdrowotnej (Turnusy rehabilitacyjne) połączonej z aktywizacją edukacyjną (treningi kompetencji i umiejętności społecznych) (osoby) m. ilość osób które wezmą udział i ukończą szkolenia Aktywność i elastyczność na rynku pracy (osoby) n. ilość osób które wezmą udział i ukończą szkoleniach zawodowych (osoby)

Tablica 7.1

Wskaźniki osiągnięć rezultatów zidentyfikowanych planowanych projektach w sferze pomocy społecznej w okresie 2010-2015 cd.

<p><i>Wsparcie dla wspierających</i></p>	<p>a. liczba osób objętych szkoleniami (osoby) ✓ w tym osoby z terenów wiejskich ✓ w tym kobiety ✓ w tym osoby długotrwale bezrobotne</p> <p>b. liczba osób korzystających z usług doradczych (osoby)</p> <p>c. liczba edycji kursów i szkoleń (sztuk)</p> <p>d. liczba godzin szkoleniowych (godzina)</p> <p>e. liczba osób które zaktualizowały lub podniosły swoje kwalifikacje zawodowe (ukończyły szkolenia i otrzymały dyplom certyfikat) (osoby)</p> <p>f. liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu (osoby)</p>
<p><i>Równe szanse</i></p>	<p>a. liczba osób objętych szkoleniami (osoby) ✓ w tym osoby z terenów wiejskich ✓ w tym kobiety ✓ w tym osoby długotrwale bezrobotne</p> <p>b. liczba osób korzystających z usług doradczych (osoby)</p> <p>c. liczba edycji kursów i szkoleń (sztuk)</p> <p>d. liczba godzin szkoleniowych (godzina)</p> <p>e. liczba osób które zaktualizowały lub podniosły swoje kwalifikacje zawodowe (ukończyły szkolenia i otrzymały dyplom certyfikat) (osoby)</p> <p>f. liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu (osoby)</p>

Tablica 7.1

Wskaźniki osiągnięć rezultatów zidentyfikowanych planowanych projektach w sferze pomocy społecznej w okresie 2007-2013 cd.

<p><i>Aktywny urzędnik</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> a. liczba osób objętych szkoleniami (osoby) <ul style="list-style-type: none"> ✓ w tym osoby z terenów wiejskich ✓ w tym kobiety ✓ w tym osoby długotrwale bezrobotne b. liczba osób korzystających z usług doradczych (osoby) c. liczba edycji kursów i szkoleń (sztuk) d. liczba godzin szkoleniowych (godzina) e. liczba osób które zaktualizowały lub podniosły swoje kwalifikacje zawodowe (ukończyły szkolenia i otrzymały dyplom certyfikat) (osoby) f. liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu (osoby)
--------------------------------	--

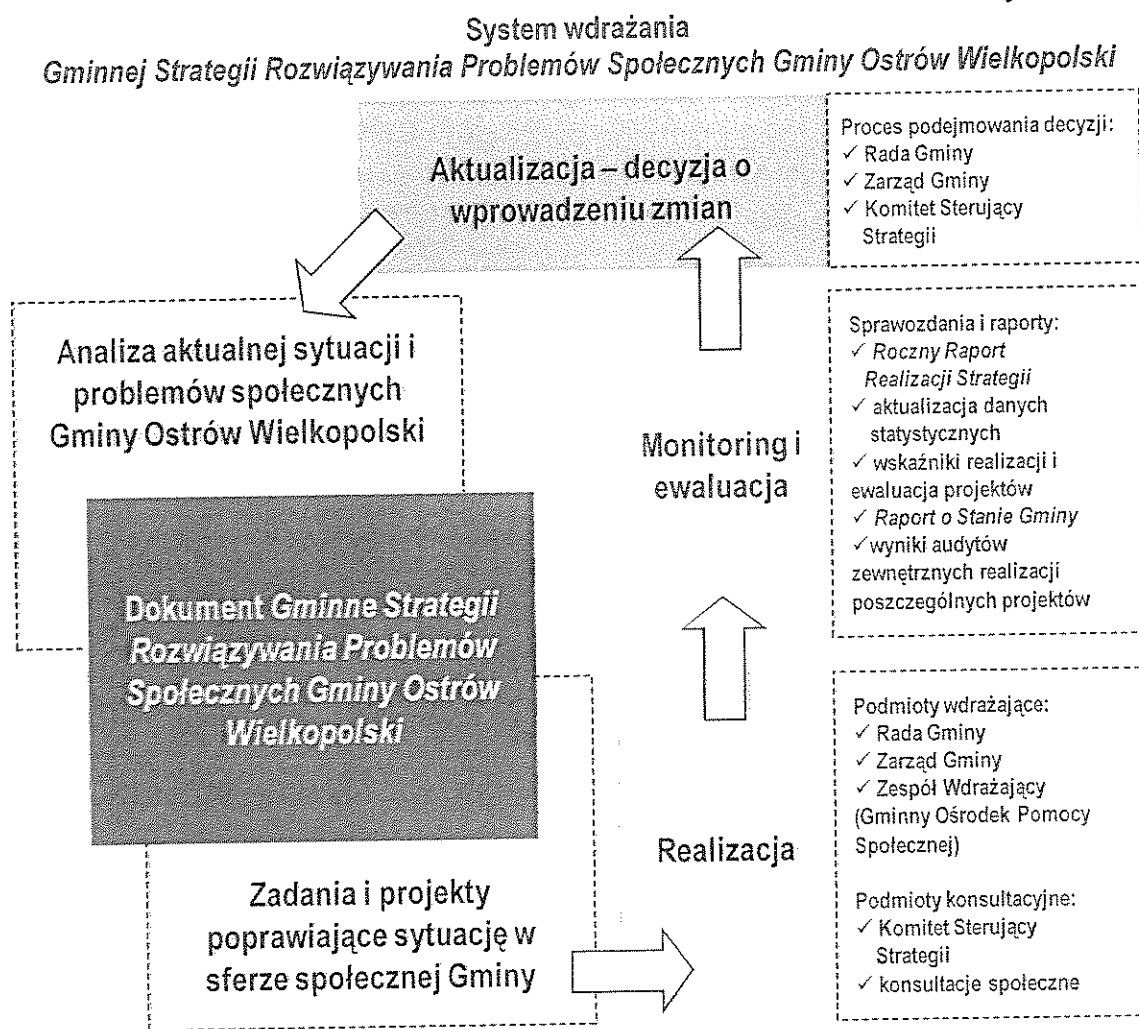
Rozdział 8.

SYSTEM WDRAŻANIA

Programowanie *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* obejmuje przygotowanie i uchwalenie dokumentu *Strategii* wraz z wykazem zidentyfikowanych i zaplanowanych projektów poprawiających sytuację w sferze społecznej na obszarze Gminy. Realizacja uchwalonej *Strategii* (rysunek 8.1) za pomocą zróżnicowanego instrumentarium będzie obejmować rozciągnięte w czasie etapy:

- wdrażania,
- monitorowania i ewaluacji,
- oceny i aktualizacji (por. rozdział 9).

Rysunek 8.1

Źródło: Opracowanie własne

8.1. Wdrażanie

Proces wdrażania *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* będzie oparty na zasadach: jawności życia publicznego, personalnej odpowiedzialności za wykonywanie zadań oraz wieloletniego planowania. *Strategia* będzie wdrażana przez wyznaczone do tego podmioty przy wykorzystywaniu różnych narzędzi.

8.1.1. Projekty realizacyjne (uchwała Zarządu Gminy)

Projekty realizacyjne są narzędziem służącym do osiągnięcia konkretnej poprawy sytuacji na obszarze Gminy. *Projekty* są prezentowane w układzie: nazwa planowanego działania, nakłady do poniesienia (całkowity koszt w tysiącach złotych), wskazanie właściwego celu strategicznego i operacyjnego, etapy / zadania, harmonogram realizacji (w tym harmonogram finansowy), oczekiwane rezultaty, źródło finansowania, instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu (porównaj wzór *KARTY PROJEKTU* tablica 6.2, rozdział 6)

Zarząd Gminy uchwała do realizacji opracowany przez *Zespół Wdrażający Strategię*, we współpracy z merytorycznie właściwym Wydziałem Urzędu Gminy, schemat *zadania* lub *projektu*. Każde *zadanie* lub *projekt* prezentowane będzie na stronie WWW Gminy Ostrów Wielkopolski.

8.1.2. Raport Realizacji Strategii (uchwała Zarządu Gminy)

Raport Realizacji Strategii przygotowuje *Zespół Wdrażania Strategii*, na podstawie danych poszczególnych wydziałów merytorycznych i jednostek podległych Urzędowi Gminy oraz danych statystycznych. *Raport* opisuje przebieg realizacji *Strategii* wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nie rozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia. Istotnym elementem *Raportu* jest ocena osiągnięcia poszczególnych *celów strategicznych* i *operacyjnych* – w kontekście zrealizowanych i zaplanowanych do realizacji *zadań* i *projektów*, w szczególności czy w każdy z celów wpisują się przygotowane *zadania* i *projekty*.

Raport jest przedkładany Radzie Gminy, Zarządowi Gminy w co najmniej raz w ciągu trwania kadencji, w terminie do 31 marca, po zakończeniu kolejnego roku realizacji *Strategii* oraz prezentowany będzie na stronie WWW Gminy Ostrów Wielkopolski.

8.2 Podmioty zarządzające realizacją *Strategii*

W zarządzaniu realizacją *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* uczestniczą głównie niżej wymienione podmioty.

8.2.1. Rada Gminy (RG)

Rada Gminy podejmuje uchwały w sprawach przyjęcia i zmian *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski*.

Komisje stałe Rady mają wpisane w zakresy swoich działań monitorowanie i konsultowanie realizacji *Strategii*, zwłaszcza poszczególnych *zadań* i *projektów* realizacyjnych – w kontekście swojego przedmiotu funkcjonowania – oraz inicjowanie i opiniowanie zmian w jej zapisach.

8.2.2. Zarząd Gminy (ZG)

Zarząd Gminy jest odpowiedzialny za wykonywanie uchwał Rady Gminy w sprawie przyjęcia i zmian *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* oraz nadzór nad jej wdrażaniem. W tym celu Zarząd Gminy powołuje *Zespół Wdrażający Strategię* w skład którego poza Kierownikiem GOPS wchodzi koordynatorzy poszczególnych *projektów* (tj. naczelnicy lub ich zastępcy wydziałów i biur Urzędu Gminy, bądź upoważnieni przez Zarząd Gminy pracownicy wydziałów i biur, bądź dyrektorzy lub ich zastępcy gminnych jednostek organizacyjnych, bądź zarządzający organizacjami pozarządowymi), którzy będą bezpośrednio nadzorować ich opracowanie i wdrażanie.

Na podstawie danych zawartych w *Raporcie Realizacji Strategii*, wyników audytów zewnętrznych realizacji poszczególnych projektów, wskaźniki realizacji i ewaluacja projektów oraz innych dokumentów i danych statystycznych Zarząd Gminy wnioskuję do Rady Gminy o aktualizację *Strategii*. Aktualizacja może być dokonywana nie częściej niż raz na dwa lata.

Zarząd Gminy zbiera informacje o stopniu wykonania każdego z poszczególnych *projektów* oraz osiągania celów operacyjnych, prowadzi sekretariat *Zespołu Wdrażającego Strategię* oraz nadzoruje i przeprowadza konsultacje społeczne, a także zbiera informacje odnośnie wskaźników realizacji i ewaluacji projektów oraz wyniki audytów zewnętrznych projektów.

8.2.3. Zespół Wdrażający Strategię (ZWS)

W skład ZWS wchodzi: upoważniony członek Zarządu Gminy w funkcji przewodniczącego, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w funkcji wiceprzewodniczącego oraz naczelnicy lub ich zastępcy wydziałów i biur Urzędu Gminy, bądź upoważnieni przez Zarząd Gminy pracownicy wydziałów i biur, bądź dyrektorzy lub ich zastępcy gminnych jednostek organizacyjnych, bądź zarządzający organizacjami pozarządowymi, którzy będą bezpośrednio nadzorować opracowanie i wdrażanie poszczególnych *projektów*.

Do zadań ZWS należy nadzór nad bieżącym wdrażaniem *Strategii*, koordynowanie prac wdrożeniowych, opracowywanie i zgłaszanie wniosków i propozycji decyzji o wprowadzaniu zmian w *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski*, a także przygotowanie kolejnych edycji *Rocznego Raportu Realizacji Strategii*. W okresowych raportach ZWS informuje i przedstawia oceny oraz wnioski z postępów we wdrażaniu *Strategii*. ZWS wnioskuję do Zarządu Gminy w sprawie utworzenia nowych, bądź likwidacji istniejących *projektów*.

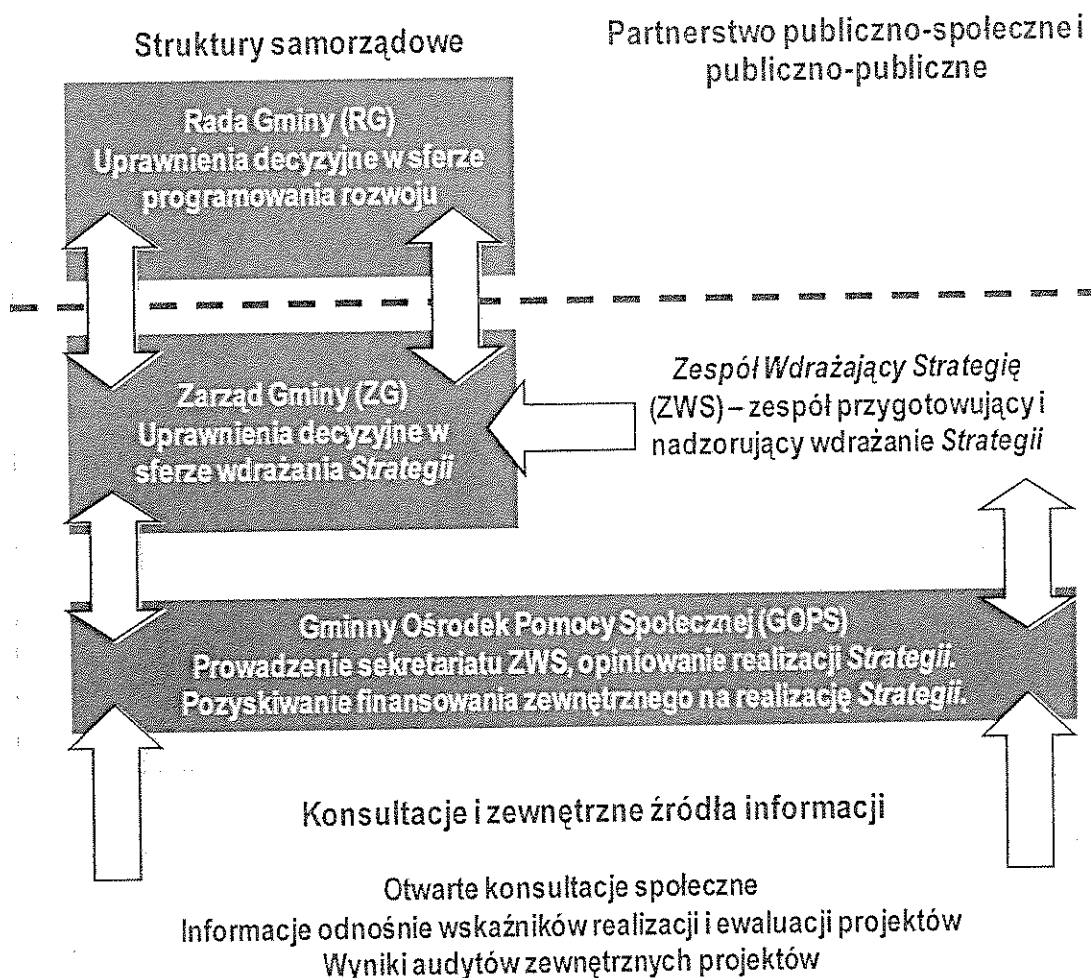
8.2.4. Konsultacje społeczne

Dla opiniowania realizacji *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* prowadzone będą otwarte konsultacje społeczne, organizowane i monitorowane przez Zarząd Gminy. Konsultacje mają stwarzać możliwość wypowiedzi mieszkańców, ekspertów oraz różnych organizacji i podmiotów w sprawach związanych z realizacją *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski*.

Materiały uzyskane w ramach procesu uspołeczniania wdrażania *Strategii* są na bieżąco analizowane przez Zarząd Gminy. Przygotowuje się syntetyczny raport z przeprowadzonych konsultacji, przedstawiając w nim najważniejsze zagadnienia i wnioski zgłaszane w ramach konsultacji społecznych związane z wdrażaniem *Strategii*. Raport przekazywany jest Radzie Gminy oraz *Zespołowi Wdrażającemu Strategię*, a także prezentowany będzie na stronie WWW Gminy Ostrów Wielkopolski.

Rysunek 8.2

Podmioty zarządzające wdrażaniem *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski*

Źródło: Opracowanie własne

Rozdział 9.

SPOSOBY MONITOROWANIA, AKTUALIZACJI, FINANSOWANIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ STRATEGII

9.1. System monitorowania

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji *Strategii* na dwóch poziomach: poszczególnych *zadań* i *projektów* oraz *celów operacyjnych* i *strategicznych*.

Prowadzony będzie monitoring wskaźnikowy i społeczny. Monitoring wskaźnikowy będzie prowadzony w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć (porównaj rozdział 7.), zaś monitoring społeczny będzie na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne. Poziom osiągania każdego *celu operacyjnego* będzie mierzony raz na dwa lata, poczynając od 2010 roku, a poszczególnych *projektów* realizacyjnych – na koniec każdego roku kalendarzowego.

Istotny element systemu monitorowania stanowi sporządzanie *Raportu Realizacji Strategii* wraz ze wskazaniem *zadań* zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nie rozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia. Istotnym elementem *Raportu* jest ocena osiągnięcia poszczególnych *celów strategicznych* i *operacyjnych* – w kontekście zrealizowanych i zaplanowanych do realizacji *projektów*, w szczególności czy w każdy z celów wpisują się przygotowane *projekty* (porównaj rozdział 8.).

9.2 Sposoby ewaluacji i aktualizacji

9.2.1 Ewaluacja

Ewaluacją objęte będą postępy w realizacji *Strategii* na dwóch poziomach: poszczególnych *projektów* oraz *celów operacyjnych*.

Ewaluacja projektów – w terminie do 31 marca każdego roku Zespół Wdrażający *Strategii* zbiera i zestawia materiał sprawozdawczy na podstawie raportów składanych do 31 stycznia przez naczelników lub ich zastępców wydziałów i biur Urzędu Gminy, bądź upoważnionych przez Zarząd Gminy pracowników wydziałów i biur, bądź przez dyrektorów lub ich zastępców gminnych jednostek organizacyjnych, bądź przez zarządzających organizacjami pozarządowymi, którzy będą bezpośrednio nadzorować opracowanie i wdrażanie poszczególnych *projektów*. Materiał sprawozdawczy określa osiągnięty na koniec poprzedniego roku kalendarzowego poziom wskaźników przypisanych do każdego *projektu*. Następnie dokonywana jest ocena końcowa oraz formułowane są wnioski dla Zarządu Gminy. Cały zebrany materiał stanowi podstawę *Rocznego Raportu Realizacji Strategii*, który jest przedkładany równocześnie Radzie Gminy i *Komitetowi Sterującemu Strategii*.

Ewaluacja celów operacyjnych – co cztery lata, rozpoczynając od 2012 roku, każdorazowo w terminie do 30 czerwca *Zespół Wdrażający Strategię* zbiera i zestawia materiał sprawozdawczy na podstawie pomiarów wskaźników osiągniętych na koniec roku kalendarzowego, korzystając przy tym także z informacji z powszechnie dostępnych źródeł, ocen eksperckich, wyników monitoringu społecznego i konsultacji społecznych. Ocenę okresową wraz ze sformulowaniem wniosków wykonuje zewnętrzna organizacja trzeciego sektora i przekazuje ją Zarządowi i Radzie Gminy.

9.2.2. Aktualizacja

Wynikające z monitorowania i oceny wdrażania *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski*, zmiany w zapisach dokumentu mogą być dokonywane na bieżąco przez Zarząd Gminy w *projektach* realizacyjnych na wniosek *Zespołu Wdrażania Strategii*. Ewentualne zmiany dotyczące *celów operacyjnych* mogą być wprowadzone przez Radę Gminy po każdorazowej ich okresowej ocenie, a *celów strategicznych* – nie częściej niż raz w ciągu kadencji samorządu, rozpoczynając od 2013 roku. Systematyczna aktualizacja *Strategii*, jest ukierunkowana na uwzględnienie w niej pojawiających się nowych zadań i wykorzystanie nowych możliwości.

9.3 Finansowanie realizacji *Strategii*

Finansowanie realizacji *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* tylko w niewielkim stopniu zależy od samorządu Gminy. Schemat realizacji i finansowania *zadań* przedstawiono na rysunku 9.1.

Samorząd Gminy ma ograniczone środki do bezpośredniego finansowania realizacji *projektów* niezbędnych do osiągnięcia *celów strategicznych* i *operacyjnych*. Jednak poprzez kształtowanie przestrzeni, stymulowanie rozwoju zasobów ludzkich i zapewnienie bezpieczeństwa w sferze społecznej tworzy warunki do rozwoju gospodarczego, przyciągania inwestorów i pobudzania przedsiębiorczości mieszkańców. Utrzymanie wysokiego tempa rozwoju przy ograniczonych wolnych środkach budżetowych wymaga stosowania montażu finansowego opartego na partnerstwie publiczno-społecznym i publiczno-publicznym, wspieranego pozyskaniem środków bezzwrotnych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Partnerstwo publiczno-społeczne jest formą finansowania realizacji *projektów* w sferze społecznej przez długoterminowe zaangażowanie organizacji trzeciego sektora – stowarzyszeń, fundacji, a także spółdzielnie społecznych. Wobec ustawowego ograniczenia zadłużenia jednostki samorządowej do poziomu 15 i 60% jej dochodów budżetowych oraz obecnego poziomu zobowiązań montaż finansowy z wykorzystaniem organizacji trzeciego sektora w połączeniu ze środkami bezzwrotnymi pozyskanymi z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej stanie się podstawowym narzędziem rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 9.1

Schemat finansowania realizacji
Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski

Źródło: Opracowanie własne

Partnerstwo publiczno-publiczne jest formą finansowania zadań i projektów przez koncentrację środków publicznych – Gminnych, gminnych, województwa samorządowego i działów administracji specjalnej. Może stać się jednym z istotnych źródeł środków na finansowanie zadań i projektów służących rozwiązywaniu problemów społecznych w Gminie Ostrów Wielkopolski.

9.4. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym a organizacjami pozarządowymi

Skutecznemu realizowaniu *Strategii* służyć będzie współpraca z organizacjami sektora publicznego oraz organizacjami pozarządowymi. Uczestnictwo kluczowych reprezentantów poszczególnych sektorów zostało zapewnione w *Komitecie Sterującym Strategii* (porównaj rozdział 8). Podstawowymi sposobami inicjowania i realizowania współpracy będą partnerstwo publiczno-publiczne, partnerstwo publiczno-społeczne oraz aktywizowanie i wspieranie organizacji pozarządowych.

Partnerstwo publiczno-publiczne jest formą finansowania zadań i projektów na poziomie Gminnym przez koncentrację środków publicznych – gminnych, Gminnych, województwa samorządowego i pionów administracji specjalnej. W latach 2007-2013 oraz w kolejnych okresach programowania stanie się ono jednym z ważniejszych źródeł finansowania rozwiązywania problemów społecznych, istotnych z punktu widzenia rozwoju Gminy.

Partnerstwo publiczno-społeczne jest formą finansowania wydatków na sferę problemów społecznych przez długoterminowe zaangażowanie organizacji trzeciego sektora, szczególnie dla skutecznego pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na realizację *Strategii*. Wobec ustawowego ograniczenia zadłużenia jednostki samorządowej, ograniczonej dochodów budżetowych Gminy montaż finansowy z wykorzystaniem organizacji pozarządowych i środków bezzwrotnych z funduszy strukturalnych może stać się najważniejszym narzędziem rozwiązywania problemów społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski.

Do sprawnego funkcjonowania i rozwoju Gminy Ostrów Wielkopolski niezbędne jest poczucie wpływu mieszkańców na funkcjonowanie swojego otoczenia i sprawne działanie instytucji. Jedną z najważniejszych form aktywności obywatelskiej jest działalność organizacji pozarządowych, które powszechnie uznaje się za cenne dopełnienie – a czasem wręcz alternatywę – w realizacji zadań przez samorząd Gminny. Ich walorem jest nie tylko znajomość lokalnej specyfiki, adekwatność i szybkość działania, ale także często niższy koszt osiągnięcia efektów. Inicjowanie współpracy będzie oparte na następujących zasadach:

- aktywizacji społeczności lokalnych,
- wielopłaszczyznowego wspierania organizacji pozarządowych,
- włączania społeczności lokalnych w rozwiązywanie lokalnych problemów i procesy zarządzania Gminą,
- wspierania aktywnych obywateli Gminy

Najważniejsze kierunki działań wobec organizacji pozarządowych to włączanie społeczności lokalnych w proces realizacji *Strategii*, zarządzanie Gminą (zgodnie z regułą *open government*), a także w identyfikowanie najważniejszych problemów i oczekiwań w ramach konsultacji społecznych oraz wspieranie w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania projektów z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

9.5. Program promocji i *Public Relations*

9.5.1. Założenia

Promocja będzie celową, systematyczną działalnością, która poprzez informowanie, przekaz reklamowy i *Public Relations* będzie wzmocniać znajomość *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* wśród społeczności Gminnej. Ma również na celu uświadomienie mieszkańcom w jaki sposób realizacja *Strategii* będzie wpływać na rozwiązywanie problemów społecznych w ich otoczeniu oraz na zaspokajanie ich potrzeb.

Skuteczna realizacja *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* wymaga kształtowania i popularyzowania tworzenie i wspieranie porozumień (sieci) publiczno-społecznych, upowszechniania współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, w zakresie realizacji zadań publicznych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych oraz społeczne i obywatelskie konsultowanie realizacji *Strategii*. Realizacja celów i priorytetów przyjętych w *Strategii* wymaga posiadania i prowadzenia przez samorząd Gminy promocji i *Public Relations* w sposób zaplanowany i skoordynowany.

Zarząd Gminy koordynuje działania informacyjne i promocyjne, między innymi – poprzez inicjowanie wspólnych przedsięwzięć ze wszystkimi instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie *Strategii*. Za prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących realizacji *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* odpowiedzialne jest Zarząd Gminy.

9.5.2. Cele i zasady

Cele programu promocji i *Public Relations*:

- społeczność lokalna poinformowana *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski* – jej celach i sposobach realizacji,
- spopularyzowane działania samorządu gminnego ukierunkowane na realizację *zadań i projektów* służących rozwiązywaniu problemów społecznych na obszarze Gminy Ostrów Wielkopolski,
- spopularyzowane przedsięwzięcia sfinansowane ze środków funduszy strukturalnych oraz podjęte działania ukierunkowane na pozyskanie środków finansowych na realizację *dotatkowych projektów*,
- zapewniony powszechny dostęp do informacji o możliwościach ubiegania się o wsparcie ze środków funduszy strukturalnych na realizację projektów służących rozwiązywaniu problemów społecznych na obszarze Gminy Ostrów Wielkopolski i osiągnięcia *celów strategicznych Strategii*, w szczególności dla organizacji pozarządowych.

Realizacja programu promocji i *Public Relations* będzie oparta na następujących zasadach:

- dostosowania działań promocyjnych do potrzeb i oczekiwań odbiorców,
- kształtowania pozytywnego wizerunku Gminy Ostrów Wielkopolski,
- równowagi pomiędzy promocją wewnętrzną i zewnętrzną,
- zgodności z zasadami określonymi w *Programie Operacyjnym – Kapitał Ludzki* oraz *Wielkopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2007-2013*.

Najważniejsze kierunki działań: poznawanie potrzeb i pragnień mieszkańców, uczestniczenie w istotnych konferencjach i wystawach, intensyfikacja współpracy z regionami partnerskimi, intensyfikacja współpracy z gminami ościennymi oraz Powiatem Ostrowskim, intensyfikacja współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i instytucjami działającymi na rzecz osób wykluczonych społecznie i zawodowo.

9.5.3. Grupy docelowe

Grupy docelowe programu promocji i *Public Relations*:

- społeczność Gminy Ostrów Wielkopolski,
- potencjalni inwestorzy z poza terenu Gminy,
- potencjalni beneficjenci wsparcia ze środków funduszy strukturalnych na realizację projektów służących osiągnięcia *celów strategicznych Strategii*,
- organizacje pozarządowe,
- administracja publiczna zlokalizowana na terenie Gminy Ostrów Wielkopolski,
- władze regionalne Województwa Wielkopolskiego,
- organizacje zawodowe, środowisko biznesu i kultury,
- media.

9.5.4. Środki i instrumenty

Dla osiągnięcia zamierzonych celów programu promocji i *Public Relations* będą stosowane między innymi następujące środki i instrumenty:

- PUBLIKACJA *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski*, zarówno w postaci całego dokumentu jak też wersji popularyzatorskiej, zawierającej kluczowe informacje. Za publikację odpowiedzialne będzie Zarząd Gminy.
- BROSZURY INFORMACYJNE i PUBLIKACJE związane realizacją *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski*, wydawane będą w każdym roku na podstawie *Rocznego Raportu Realizacji Strategii* przy każdej aktualizacji oraz okazjonalnie, z okazji realizacji istotnych elementów *Strategii* (ważnych zadań lub projektów, celów operacyjnych lub strategicznych itp.). Za publikację odpowiedzialny będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
- KONFERENCJE PROMOCYJNE dla jednostek zaangażowanych we wdrażanie *Strategii* oraz potencjalnych uczestników partnerstwa publiczno-publicznego i publiczno-społecznego oraz organizacji pozarządowych organizowane w celu usystematyzowania wiedzy związanej ze *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski*. Za organizację odpowiedzialny będzie Zarząd Gminy.
- WSPÓLPRACA Z MEDIAMI - prasą telewizją, rozgłośniami radiowymi o zasięgu lokalnym i regionalnym w celu upowszechnienia informacji związanych z wdrażaniem *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Wielkopolski*. Za inicjowanie współpracy z mediami odpowiedzialny będzie Zarząd Gminy.

PODPISUJĄCY

WŁAŚCICIEL

Wojciech Jankowski